

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

РЕКТОР СумДПУ імені А. С. МАКАРЕНКА

_____ проф. Ю. О. ЛЯННОЙ

« ____ » _____ 20 ____ р.

ІНФОРМАЦІЯ

ПРО НАУКОВУ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

**СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

ЗА 2019 РІК

ЗМІСТ

ДОДАТОК 1	3
I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка	3
II. Результати наукової та науково-технічної діяльності	5
III. Розробки, які впроваджено у 2019 році за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка	9
IV. Список наукових статей, опублікованих та прийнятих до друку у 2019 році у зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор	40
V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених	49
VI. Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками	53
VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями	86
VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу, про патентно-ліцензійну діяльність	99
IX. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів	108
X. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок	140
XI. Заключна частина	141
ДОДАТОК 2. Показники наукової та науково-технічної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка за 2015–2019 рр.	143

**Інформація про наукову та науково-технічну діяльність
СумДПУ імені А. С. Макаренка за 2019 рік**

I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності

а) Коротка довідка про заклад вищої освіти:

СумДПУ імені А. С. Макаренка є закладом вищої освіти, який здійснює підготовку бакалаврів за 13 галузями знань і 45 спеціальностями, магістрів – за 9 галузями знань і 34 спеціальностями, докторів філософії – за 6 галузями знань і за 10 спеціальностями, докторів наук – за 3 галузями знань та 5 спеціальностями. Станом на 01.01.2020 р. в університеті навчається 3588 студентів, у тому числі 358 – іноземних, (2336 – денної форми навчання та 1252 – заочної форми навчання). До складу університету входить 4 навчально-наукових інститути та 3 факультети. Наукову діяльність здійснюють: 10 ресурсних центрів і центрів трансферу технологій, 1 центр колективного користування, 3 навчально-наукові центри, 2 міжвідомчі, 1 міжуніверситетська, 1 студентська та 23 університетські науково-дослідні лабораторії, а також 1 ботанічний сад, 1 біостаціонар та 2 музеї.

б) Науково-педагогічні кадри:

Станом на 01.01.2020 р. в СумДПУ імені А. С. Макаренка працювало 405 викладачів, із них 40 докторів наук і 234 кандидати наук (2015 р. – 38, 2016 р. – 50, 2017 р. – 61, 2018 р. – 47 і 225 відповідно).

З 1992 р. в університеті діє аспірантура. Сьогодні в аспірантурі ведеться підготовка докторів філософії за 10 спеціальностями: 011 Освітні, педагогічні науки; 014 Середня освіта; 015 Професійна освіта; 016 Спеціальна освіта; 017 Фізична культура і спорт; 025 Музичне мистецтво; 035 Філологія; 051 Економіка; 091 Біологія; 281 Публічне управління та ліцензування. Підготовка аспірантів ведеться за державним замовленням – 82 аспіранти (2015 р. – 38, 2016 р. – 50, 2017 р. – 61, 2018 р. – 68) та на комерційній основі – 32 аспіранти (2015 р. – 12, 2016 р. – 14, 2017 р. – 26, 2018 р. – 33). В аспірантурі університету навчається 17 іноземних громадян. У 2019 р. на навчання до аспірантури вступило 6 іноземців (2016 р. – 4, 2017 р. – 4, 2018 р. – 6).

У 2014 році в СумДПУ відкрито докторантуру за спеціальністю 13.00.01 – «Загальна педагогіка та історія педагогіки», 2 докторанти, які її закінчили, успішно захистили докторські дисертації у 2019 р. З 2018 році відкрито докторантуру за спеціальностями: 011 Освітні, педагогічні науки; 014 Середня освіта; 015 Професійна освіта; 025 Музичне мистецтво; 091 Біологія. Станом на сьогодні навчається 2 докторанти (1 – за спеціальністю 011, 1 – за спеціальністю 015).

У 2019 р. співробітниками університету захищено 3 докторських та 15 кандидатських дисертацій (2015 р. – 3 докторських та 25 кандидатських, 2016 р. – 1 докторська та 12 кандидатських, 2017 р. – 4 докторські та 4 кандидатські, 2018 р. – 15 кандидатських дисертацій).

в) Кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування:

У 2019 р. науковцями СумДПУ успішно реалізовано річні завдання двох держбюджетних науково-дослідних теми, що виконувались на замовлення МОН України з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, визначених Кабінетом Міністрів України. Це проекти наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих вчених:

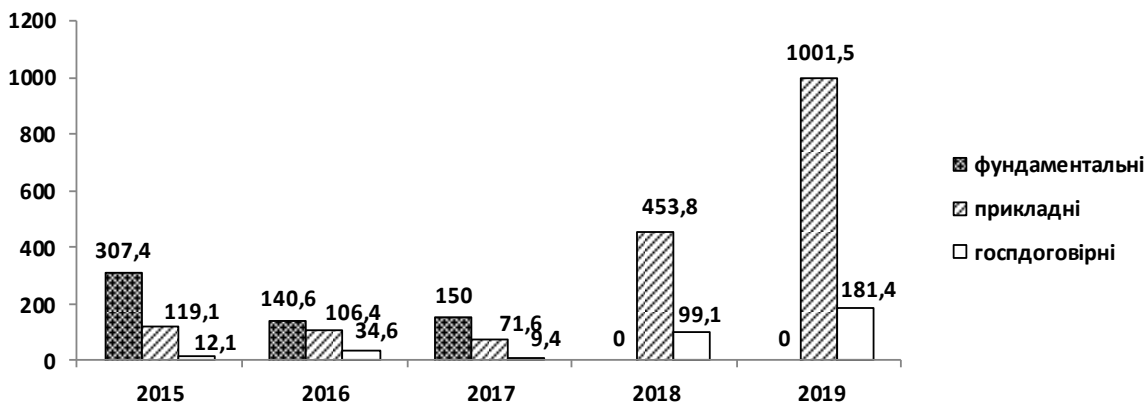
– «Інституційно-технологічне проектування інноваційних мереж для системного забезпечення національної безпеки України». Керівник – к.економ.н., доц. Омеляненко В. А. Фактичний обсяг фінансування у 2019 р. становив 457,968 тис. грн.

– «Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію оцінювання комерційних (ринкових) перспектив товарних інновацій». Керівник – к.економ.н. Нагорний Є. І. Фактичний обсяг фінансування у 2019 р. становив 543,563 тис. грн.

Надано наукових послуг на суму 181,370 тис. грн.

Категорії робіт	2015		2016		2017		2018		2019	
	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.
Фундаментальні	2	307,4	1	140,6	1	150,0	0	0	0	0
Прикладні	1	119,1	1	106,4	1	71,6	1	453,8	2	1001,5
Госпдоговірні	7	12,1	5	34,6	3	9,4	13	99,1	24	181,4

Кількість виконаних НДР та обсяги їх фінансування

г) *Кількість відкритих у 2019 році спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора наук, кількість захищених дисертацій:*

У 2019 році в СумДПУ діяло 3 спеціалізовані вчені ради:

– Д 55.053.01 по захисту докторських дисертацій за спеціальностями 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки», 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання», 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (наказ МОН України № 820 від 11 липня 2016 р.). У 2019 р. спецраду було перереєстровано (наказ МОН України № 612 від 7 травня 2019 р.). За період I каденції (2016–2019 рр.) захищено 1 докторську дисертацію (співробітником університету) та 41 кандидатську дисертацію (з них: 11 іноземними громадянами; 9 співробітниками університету), нострифіковано 1 диплом кандидата наук (співробітником університету). Від початку II каденції (травень 2019 р.) захищено 2 докторських та 8 кандидатських дисертацій, з них: 6 іноземними громадянами (у тому числі 1 – докторська); 2 співробітниками університету (у тому числі 1 – докторська). *Всього у 2019 р. захищено 3 докторських (з них 2 – співробітниками університету) та 19 кандидатських дисертацій (з них 2 – співробітниками університету).*

– К 55.053.03 по захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)», 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (наказ МОН України № 1413 від 24 жовтня 2017 р.); станом на 1 січня 2020 року захищено 17 кандидатських дисертацій, з них 1 іноземною громадянкою (у 2019 р. – 8 захистів, з них 3 співробітниками університету);

– К 55.053.04 по захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 17.00.03 «Музичне мистецтво» (наказ МОН України № 1413 від 24 жовтня 2017 р.); станом на 1 січня 2020 року захищено 11 кандидатських дисертацій, з них 4 іноземними громадянами (у 2019 р. – 6 захистів, з них 2 співробітниками університету).

II. Результати наукової та науково-технічної діяльності за науковими напрямками

а) Важливі результати за усіма закінченими у 2019 році науковими дослідженнями і розробками.

У 2019 р. СумДПУ імені А. С. Макаренка не мав завершених наукових досліджень і розробок.

б) Важливі результати, отримані під час виконання перехідних науково-дослідних робіт

У 2019 р. СумДПУ імені А. С. Макаренка мав 2 перехідні науково-дослідні роботи, які виконувалися за кошти державного бюджету, – проекти наукових робіт, науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених.

Назва роботи: «Інституційно-технологічне проектування інноваційних мереж для системного забезпечення національної безпеки України».

Науковий керівник: к.економ.н., доц. Омеляненко В. А.

Номер державної реєстрації: 0117U003855.

Обсяг фінансування на 2019 р. – 457,968 тис. грн.

Основні наукові результати у 2019 році:

Розроблено та запропоновано:

- модель інституційно-технологічного проектування розвитку інноваційних мереж на основі механізмів оптимізації міжгалузевої взаємодії;
- механізми інституційно-технологічного проектування мережевих ініціатив з метою реалізації національних інноваційних пріоритетів;
- методичний підхід до оцінювання впливу інноваційних мереж на різних рівнях інноваційної системи та взаємозв'язку між ними;
- комплекс комп'ютерно-аналітичних додатків для аналізу впливу ключових факторів ефективності функціонування інноваційної мережі та обрання її оптимального складу;
- науково-методичний підхід до формування науково-інноваційних мереж у контексті реалізації стратегії забезпечення національної безпеки.
- методологію розвитку освітньої системи на регіональному рівні через кластерно-мережеві принципи організації та оцінки потенціалу регіонів для здійснення інноваційної діяльності на основі мережі;
- прототип мережевої науково-освітньої моделі, що спрямована на інноваційний розвиток Сумського регіону;
- науково-методичний підхід до ІКТ-забезпечення формування інноваційних мереж.

Удосконалено концептуальні засади інституціонального забезпечення процесу формування.

Методологічні засади інституційно-технологічного проектування на відміну від існуючих аналогів дозволяють реалізувати системний підхід до забезпечення якісно нової (інноваційної) основи національної безпеки. У дослідженні методологічні засади інституційно-технологічного проектування розглянуті комплексно та включають модель інституційно-технологічного проектування розвитку інноваційних мереж на основі механізмів оптимізації міжгалузевої взаємодії; механізми інституційно-технологічного проектування мережевих ініціатив з метою реалізації національних інноваційних пріоритетів; методичний підхід до оцінювання впливу інноваційних мереж на різних рівнях інноваційної системи та взаємозв'язку між ними. На відміну від інших науково-методичних інструментів забезпечення національної безпеки вказані складові методології ґрунтуються на поєднанні різних рівнів та інститутів, залучених до формування інноваційних мереж, та дозволяють реалізувати системний підхід до забезпечення інноваційної основи національної безпеки. Також при оцінюванні впливу інноваційних мереж на різних рівнях інноваційної системи та взаємозв'язку між ними було апробовано інтегральний показник інноваційної пріоритетності секторів національної

економіки України, що дозволяє конкретизувати проектування мережових ініціатив з метою реалізації національних інноваційних пріоритетів. Удосконалено концептуальні засади покращення інституціонального забезпечення процесу формування регіональної інноваційної політики в Україні у складі напрямів, що систематизовані за інститутами інноваційної системи: активізація регіональної інноваційної політики, стратегування інноваційної діяльності на регіональному рівні із урахуванням типів регіонів та їх пріоритетів, фінансове стимулювання суб'єктів інноваційної діяльності на конкурсній основі, впровадження податкових стимулів інноваційної діяльності на регіональному рівні, впровадження міжсекторного партнерства, зокрема у сфері фінансування інноваційної діяльності, стимулювання попиту на інновації, підготовка кадрів для інноваційної діяльності, забезпечення затребуваності наукових кадрів регіону, розвиток інноваційної інфраструктури (фінансової, виробничо-технологічної, інформаційної, інфраструктури міжсекторного партнерства).

Викладені у роботі підходи може бути використано як аналітичні основи для оцінки ефективності існуючих стратегій інноваційного розвитку на різних рівнях та розробки стратегії нової (інноваційної) індустріалізації на різних рівнях з урахуванням завдань забезпечення національної безпеки. Запропоновані основи використання проектного підходу дозволять оптимізувати систему інформаційно-аналітичної підтримки стратегічного планування через координацію взаємозв'язків всіх учасників стратегічного управління, що включає алгоритм послідовного розв'язку інформаційних, організаційних і прогностичних завдань у рамках єдиного циклу стратегічного планування реалізації національних інтересів.

Кількісні результати: опубліковано 13 статей у виданнях, що входять до наукометричної бази даних Web of Science та Scopus; 4 розділи колективних монографій, опублікованих українськими видавництвами державною мовою; 1 колективна монографія, опублікована в Україні, 4 розділи у колективних монографіях закордонних видавництв мовами країн, що входять до ОЕСР; 7 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України, або закордонних видань; взято участь в роботі 29 наукових конференцій.

Результати досліджень впроваджено на 3 підприємствах України (ТОВ «ТУРБОМАШ», довідка № 507 від 24.10.2019; ТОВ «ТЕХНОХІМ», довідка № 307 від 16.11.2019; ПрАТ «ТЕХНОЛОГ» групи фармацевтичних компаній АТ «ЛЕКХІМ», довідка № 1740 від 15.08.2019) та 1 підприємстві Польщі (Meritt Group, довідка № 6/1/1/2019 від 1.10.2019).

Експертами Академії інноваційного розвитку освіти в рамках договору № 12/2019 від 4 березня 2019 р. було проведено апробацію результатів науково-дослідної роботи в частині розроблення методології розвитку економіки через кластерно-мережові принципи організації та розробки прототипу мережової науково-освітньої моделі, що спрямована на інноваційний розвиток країни та регіону, в рамках міжнародної науково-освітньої програми «Інноваційні технології в освіті та науці: досвід Європейського Союзу та його впровадження в освітній процес» (Україна – Чехія, лютий – травень 2019 р., акт № 41/06-19 від 18.06.2019).

Назва роботи: «Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію оцінювання комерційних (ринкових) перспектив товарних інновацій».

Науковий керівник: к.економ.н. Нагорний Є. І.

Номер державної реєстрації: 0119U100179.

Обсяг фінансування на 2019 р. – 543,563 тис. грн.

Основні наукові результати у 2019 році:

Проаналізовано стан інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств за різними показниками, наведено довгострокові та короткострокові тенденції їх змін. Конструктивний аналіз свідчить про низьку активність і ефективність процесів створення і комерціалізації товарних інновацій. За допомогою розробленого методичного підходу підраховано, що близько 20% інноваційно активних підприємств одержали негативні результати на етапах інноваційного циклу розроблення товарних інновацій, оскільки так і не змогли їх впровадити, а із тих кому це вдалося зробити, близько 28% їх товарних інновацій зазнали ринкової невдачі, у вигляді повного провалу, на етапі комерціалізації. Це актуалізувало

питання систематизації проблем і причин такої низької результативності. З'ясовано, що низька ринкова адекватність товарних інновацій та ігнорування ринкових тестів з оцінки їх комерційних перспектив є основними причинами цих явищ. Необхідність розроблення авторського підходу для оцінки величини і визначення виду ринкових невдач товарних інновацій пояснюється недосконалістю існуючої вітчизняної методичної бази з підрахунку її значення, а також практичною не застосовністю її іноземних аналогів в умовах економіки України. Розроблений підхід дозволяє всебічно проаналізувати та оцінити масштаби і визначити види можливої невдачі товарних інновацій на ринку.

Значні масштаби комерційних невдач товарних інновацій зумовили виконання дослідження щодо з'ясування причин цих невдач. Всі знайдені причини поділено на чотири групи (маркетингові, технічні, організаційні, фінансові), з подальшим глибоким аналізом у межах кожної групи. Встановлено, що група маркетингових причин є найбільшою, як за кількістю, так і за частотою прояву, і охоплює весь спектр маркетингу. Практичні рекомендації з недопущення виділених причин у власній інноваційній діяльності підприємства підвищують імовірність комерційного успіху розроблюваних товарних інновацій.

З'ясовано, що ефективно організувати інноваційну діяльність зі створення товарних інновацій можна за допомогою нових маркетингових інструментів і технологій, в т.ч. і шляхом впровадження запропонованої процедури маркетингового тестування. Визначено основні організаційно-економічні передумови, що визначають необхідність її практичного впровадження. Розроблений підхід до маркетингового тестування містить необхідне методичне забезпечення та інструментарій для оцінки комерційних перспектив товарних інновацій на кожному етапі інноваційного циклу, а також на етапі комерціалізації.

Виконано дослідження факторів, які визначають успіх товарних інновацій на ринку, що дало змогу розробити теоретико-методичний підхід до раціоналізації вибору проектів з розроблення товарних інновацій, який передбачає кількісну багатофакторну оцінку рівня їх ринкових перспектив та комерційного успіху.

Доведено, що наблизити потреби і запити споживачів у товарних інноваціях до проектного завдання на їх розроблення можна за допомогою теоретико-методичного підходу до форсайтних досліджень майбутніх потреб у інноваціях, що дозволить промисловим підприємствам створювати товарні інновації, які матимуть значні комерційні перспективи.

Теоретико-методичні положення наукової роботи доведено до рівня конкретних методик та практичних пропозицій, які дозволять підвищити ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств у напрямку створення ринково успішних товарних інновацій.

Отримані результати, на відміну від існуючих закордонних напрацювань, враховують умови ведення господарської діяльності не лише в економічно розвинутих та інноваційно-активних країнах світу, до яких, на жаль, не відноситься Україна, але й вітчизняні реалії. Вони представлені у вигляді конкретних методик та процедур, а не переліку рекомендацій.

Отримані результати, на відміну від існуючих вітчизняних аналогів, що стосуються оцінювання комерційних перспектив товарних інновацій, переносять рівень своєї реалізації на всі без виключення етапи інноваційного циклу розроблення товарних інновацій, шляхом впровадження процедури маркетингового тестування. Інтегральним результатом цього впровадження є підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства у напрямку створення ринково успішних товарних інновацій. Перевагами розроблених науково-методичних підходів до маркетингового тестування, до визначення видів комерційних невдач товарних інновацій на ринку, до раціоналізації вибору проектів з розроблення товарних інновацій є такі, що дають принципову можливість підприємствам-інноваторам приймати обґрунтовані рішення про готовність їх товарних інновацій до комерціалізації, дозволяють оцінити їх ринкові перспективи і збільшити шанси на ринковий успіх, поліпшити їх ринкову адекватність, зменшити ризики інноваційної діяльності, суттєво підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства на національному і зарубіжному ринках.

Кількісні результати: опубліковано 5 статей у виданнях, що входять до наукометричної бази даних Scopus; 3 колективні монографії, опублікованих українськими

видавництвами державною мовою; 2 розділи у колективних монографіях закордонних видавництв мовами країн, що входять до ОЕСР; 11 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України; взято участь в роботі 20 наукових конференцій.

Результати наукової роботи є важливим напрацюванням для вітчизняної промисловості, оскільки надають їм принципову можливість комерціалізувати на ринку товарні інновації, які пройшли через процедуру маркетингового тестування і були визначені, за допомогою розробленого інструментарію, як комерційно успішні і перспективні. Отримані наукові результати впроваджено у практичну діяльність промислових підприємств: ТОВ «Технохім» (акт № 144 від 02.12.2019), ТОВ «Турбомаш» (акт № 506 від 24.10.2019), ТОВ «Сумський машинобудівний завод» (акт від 22.11.2019).

III. Розробки, які впроваджено у 2019 році за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка

№ з/п	Назва та автори розробки (ШБ, науковий ступінь, вчене звання)	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату; переваги над аналогами, економічний, соціальний ефект	Місце впровадження (назва організації, відомча належність, адреса)	Дата акту впровадження	Практичні результати, які отримано ЗВО від впровадження (обладнання, обсяг отриманих коштів, налагоджено співпрацю для подальшої роботи тощо)
Науковий напрям «Суспільні науки»					
<i>Навчально-науковий інститут педагогіки і психології</i>					
1.	<p align="center">Актуальні проблеми управління якістю освіти: теорія, історія, інноваційні технології</p> <p align="center">Колектив авторів за заг. ред. д.пед.н., проф. Сбруєвої А. А.</p>	<p>Розроблено концепцію монографічного дослідження. Схарактеризовано теоретичні та методичні засади забезпечення якості професійної підготовки учителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін, під час практичної діяльності, у науково-дослідній і самостійній роботі. Визначено інноваційні підходи до забезпечення якості освітніх послуг для обдарованих школярів у США, Канаді, Великій Британії. Висвітлено сутність Європейського виміру забезпечення якості вищої освіти тощо.</p>	<p>Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Сумська обласна рада, МОН України, Сумський р-н, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а</p>	<p>Довідка № 782/05-21 від 06.12.2019 р.</p>	<p>Опубліковано монографію, матеріали якої можуть бути рекомендовані для використання в системі вищої педагогічної і післядипломної педагогічної освіти України. Продовжено співпрацю.</p>
2.	<p>Сучасний табірний збір</p> <p align="center">к.пед.н., доц. Осьмук Н. Г., к.пед.н., доц.</p>	<p>Розроблено методичні рекомендації та алгоритми проведення основних форм виховної роботи під час</p>	<p>Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Сумська обласна рада,</p>	<p>Довідка № 788/05-21 від 09.12.2019р.</p>	<p>Опубліковано навчально-методичний посібник для вчителів, викладачів закладів професійної</p>

	Чистякова І. А., за заг. ред. д.пед.н., проф. Сбруєвої А. А.	дозвілля дітей. Подано практичні рекомендації, звернуто увагу на аспекти особистісної й професійної підготовки майбутнього вожатого, його нормативно-правову обізнаність у сфері організації відпочинку й оздоровлення дітей.	МОН України, Сумський р-н, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а		педагогічної освіти, педагогів-організаторів, старших вихователів, організаторів і методистів закладів відпочинку й оздоровлення дітей, студентів-практикантів і всіх, хто займається питаннями виховуючого дозвілля дітей. Матеріали можуть бути корисними у процесі підготовки й перепідготовки педагогічних працівників. Продовжено співпрацю.
3.	Практикум з педагогіки к.пед.н., доц. Кривонос О. Б.	Розроблено концепцію навчального посібника, матеріали якого сприяють оволодінню педагогами професійно-педагогічними знаннями, формуванню їх педагогічних поглядів, стимулюванню процесу усвідомлення ними сутності законів виховання, навчання та розвитку, наукових основ організації педагогічної діяльності	Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Сумська обласна рада, МОН України, Сумський р-н, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а	Довідка № 789/05-21 від 09.12.2019р.	Опубліковано навчальний посібник, що може бути рекомендований для використання в системі вищої педагогічної освіти України. Продовжено співпрацю.
4.	Тиждень медіа грамотності: проект школи та університету Колектив авторів за ред. к.пед.н., доц. Коваленко Н. В.	Розроблено концепцію проведення тижня медіа грамотності як проекту школи й університету, що сприяло розвитку відповідних компетентностей у студентів, розвитку їх	КУ Сумська спеціалізована школа I-III ступенів №7 імені Максима Савченка, Сумська міська рада, м.Суми, вул. Лесі Українки, 23 КУ Сумська спеціалізована школа I-III ступенів №17, Сумська міська рада,	Довідка № 48 від 04.12.2019 Р. Довідка № 219 від 05.12.2019 р.	Опубліковано збірник матеріалів, що можуть бути використані у формальному й неформальному вихованні учнів початкової та основної школи; навчанні студентів у системі вищої педагогічної та

		науково-дослідницьких умінь, покращенню творчих навичок	м. Суми, вул. М.Лушпи, 18 КУ Сумська загальноосвітня кола I-III ступенів №12 ім. Б. Берестовського, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Засумська, 3	Довідка № 343 від 06.12.2019 р.	післядипломної освіти; у ході підвищення кваліфікації, підготовки та перепідготовку наукових, науково-педагогічних кадрів для підвищення рівня. Продовжено співпрацю.
5.	Практикум з порівняльної педагогіки д.пед.н., проф. Сбруєва А. А., д.пед.н., доц. Бойченко М. А., к.пед.н., доц. Чистякова І. А.	Розроблено комплексне методичне забезпечення занять, яке містить теоретичні питання, методичні рекомендації, завдання для самоконтролю педагогічної компаративістики.	Льотна Академія Національного авіаційного університету, МОН України, Кіровоградська обл., м.Кропивницький, вул.Добровольського,1 ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», МОН України, Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30 Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, МОН України, м. Тернопіль, віл. М. Кривоноса, 2	Довідка від 2019 р. Довідка № 794 від 09.12.2019 р. Довідка № 1730-33/03 від 13.12.2019 р.	Опубліковано посібник. Впровадження матеріалів посібника сприяло поглибленню знань студентів про закономірності та тенденції розвитку освітнього процесу в різних країнах світу, усвідомленню сутнісних змін у характері розвитку освітніх процесів, формуванню порівняльно-педагогічних компетентностей майбутніх учителів. Продовжено співпрацю.
6	Практикум з історії педагогіки д.пед.н., проф. Сбруєва А. А., доц. Рисіна М. Ю., к.пед.н., доц. Осьмук Н. Г.,	Розроблено комплексне методичне забезпечення занять, що охоплює теоретичну частину, методичні рекомендації, різномірні завдання для самоконтролю, передбачає роботу з першоджерелами та	ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України, Луганська обл., м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1 ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний	Довідка № 1/1170 від 10.12.2019 р. Довідка № 3329/30/3 від	Опубліковано навчально-методичний посібник. Впровадження матеріалів посібника сприяло поглибленню науково-теоретичних знань студентів з історії педагогіки, набуттю

	к.пед.н., доц. Чистякова І. А.	словником основних понять теми за основною та додатковою літературою.	університет імені К. Д. Ушинського, МОН України, М. Деса, вул. Старопортофранківська, 26	12.12.2019 р.	студентами конкретних фахових компетентностей. Продовжено співпрацю.
7	Формування інформативної компетентності майбутніх бакалаврів освіти на засадах диференційованого підходу к.пед.н. Король О. М.	Розроблено модель формування інформативної компетентності майбутніх бакалаврів освіти, що базується на диференціації форм, методів і засобів навчання, передбачає горизонтальну та вертикальну диференціації. На цій основі розроблено авторський навчально-методичний комплекс.	Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Хмельницька обласна рада, МОН України, м. Хмельницький, вул. Проскурівського підпілля, 139 Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, МОН України, Сумська обл., м. Глухів, вул. Кисво-Московська, 24 Харківський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, МОН України, м. Харків, вул. Алчевський, 29 Харківська гуманітарно-педагогічна академія, Харківська обласна рада, МОН України, м. Харків, провулок Руставелі, 7	Довідка № 411 від 30.08.2019 р. Довідка № 1449 від 02.09.2019 р. Довідка № 382/09 від 04.09.2019 р. Довідка № 01-13/515 від 11.09.2019 р.	Завершено виконання дисертаційного дослідження, матеріали якого рекомендовані до використання закладами вищої освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
8	Норма і патологія, здоров'я та хвороба к.філос.н., доц. Вертель А. В. к.психол.н., доц. Мотрук Т. О.	Розроблено авторську лекцію, в якій висвітлено питання щодо розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів для покращення розуміння запитів населення	Сумський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Харківська, 42	Довідка № 675/1 від 24.05.2019 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи

		у роботі працівників соціальної служби			
9	Міжособистісні конфлікти к.філос.н., доц. Вертель А. В. к.психол.н., доц. Мотрук Т. О.	Розроблено авторську лекцію в якій висвітлено стадії, стратегії і тактики протидії у міжособистісних конфліктах. Розроблені методичні і практичні рекомендації, щодо розвитку навичок самоконтролю	ОКУ СОР Соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, Сумська обласна рада, м. Суми, вул. Прокоф'єва, 32	Довідка № 01-21/135 від 24.05.2019 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи
10	Казкотерапія в роботі практичного психолога к.психол.н. Василевська О.І.	Розроблено авторську лекцію та проведено ігрові вправи із використанням засобів казкотерапії	Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Сумська обласна рада, МОН України, Сумський р-н, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а	Довідка № 756/01-15 від 27.11.2019 р.	Впровадження сприятиме підвищенню рівня психічної культури батьків. Продовжено співпрацю.
11	Психологія новорічних подарунків к.психол.н., доц. Щербак Т. І.	Розроблено авторську лекцію в якій визначено способи формування культури отримання подарунку	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №15 «Перлінка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Нахімова, 17	Довідка № 01-58/300 від 15.11.2019 р.	Підвищення психолого-педагогічної культури вихователів ДНЗ. Продовжено співпрацю.
12	Роль модних ляльок у засвоєнні нереалістичних стандартів тілесної привабливості для дівчат дошкільного віку к.психол.н., доц. Щербак Т. І.	Визначено мікросоціальні, особистісні і інтерперсональні фактори зростання незадоволеності власним тілом, що формуються у грі з сучасними ляльками.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №15 «Перлінка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Нахімова, 17	Довідка № 01-58/300 від 15.11.2019 р.	Підвищення психолого-педагогічної культури вихователів ДНЗ. Продовжено співпрацю.
13	Методика навчання психології у вищій школі к.психол.н., доц. Тарасова Т. Б.	Розроблено концепцію посібника. У систематизованому вигляді подано загальні питання методики навчання психології, розглянуто основні методи та організаційні форми	Харківський національний університет внутрішніх справ, МВС України, м. Харків, проспект Льва Ландау, 27	Акт від 2019 р.	Опубліковано навчальний посібник, використання матеріалів якого сприяє підвищенню якісного рівня результатів навчання студентів та зростанням методичної оснащеності викладачів. Також може

		навчання психології в закладах вищої освіти.			бути корисним практичним психологам в закладах освіти, викладачам психології, слухачам системи підвищення кваліфікації і всім, хто цікавиться проблемами психологічної просвіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
14	Арт-терапевтичні техніки в роботі з базовими потребами особистості. Авторська техніка «Пінні варіації» к.філос.н., доц. Пасько К. М.	Розроблено програму майстер-класу із застосування авторської техніки «Пінні варіації», спрямовану на те, щоб клієнт міг: проявити пригнічені почуття та емоції; усвідомити внутрішні ресурси для вирішення актуальних проблем; розібрати неефективні та ефективні схеми поведінки; гармонізувати внутрішній світ і міжособистісні стосунки тощо.	Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Сумська обласна рада, МОН України, Сумський р-н, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а	Довідка № 781/05-21 від 06.12.2019 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
15	Формування уявлень про сімейні ролі у дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності Мотріна Я.В., к.філос.н., доц. Вертель А.В.	Розроблено комплекс ігор та створено розвивальне предметно-просторове середовище для формування уявлень про сімейні ролі у дітей старшого дошкільного віку.	Ворожбянський дошкільний начальний заклад (ясла-садок) «Малютко», Ворожбянська міська рада, Сумська обл., Білопільський р-н, м. Ворожба, вул. Крамарівка, 4	Довідка № 19 від 05.12.2019 р.	Використання в освітньо-виховному процесі комплексу ігор та розвивального середовища ефективно впливає на формування уявлень про сім'ю старшого дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
16	Психолого-педагогічні	Розкрито механізми	Краснорільська	Довідка	Діагностовано рівні

	особливості розвитку уяви дітей дошкільного віку Яровенко А.Ю., к.філос.н., доц. Вертель А.В.	розвитку уяви, її види, обґрунтовано дієвість та ефективність діагностичних методів.	загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, Краснопільська селищна рада, Сумська обл., смт Краснопілля, вул. Перемоги, 1	№ 302 від 22.11.2019 р.	розвитку уяви у дітей старшого дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи
17	Теоретико-методичні основи застосування технологій соціальної роботи і соціокультурної діяльності в умовах трансформаційного періоду Колектив авторів (керівник – к.пед.н., доц. Полянничко А. О.)	Розроблено комплекс заходів, що включають ряд навчальних курсів, конкурс проектів «Наше майбутнє в наших руках», рекомендації щодо актуалізації проблеми дитино центризму, розкриття протиріч і суперечностей, які об'єктивно мають місце в соціальних практиках сучасного дитинства, програму тренінгу «Ведення випадку як технологія соціальної роботи».	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, МОН України, м. Тернопіль, віл. М. Кривоноса, 2 Сумський обласний центр соціально-психологічної допомоги, Сумська ОДА, м. Суми, вул. Іллінська, 51-г Сумський обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Сумська ОДА, м. Суми, вул. Троїцька, 26	Довідка № 45/з від 10.12.2019 р. Довідка № 109 від 09.12.2019 р. Довідка № 01-17/652 від 09.12.2019 р.	Налагодження профорієнтаційного напряму роботи ЗВО. Продовжено співпрацю у межах підвищення кваліфікації державних службовців. Налагоджено співпрацю зі стейкхолдером щодо проходження практики студентів і потенційного місця працевлаштування
18	Особливості гендерної соціалізації хлопців підліткового віку к.пед.н. Гончаренко О.В.	Розроблено програму гендерного хакатону, що включає надання методичних рекомендацій щодо гармонізації стосунків між учнями різної статі в умовах середніх закладів освіти.	КУ Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 23, Сумська міська рада, м. Суми, пр. М. Лушпи, 36	Довідка № 197/д від 29.11.2019	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи
19	Психологічний супровід дітей старшого дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня к.психол.н. Чобанян А.В.	Розроблено діагностичний комплекс, що охоплює програму «Зернятко» з формування соціальної готовності до навчання у школі дітей старшого дошкільного віку з порушеннями	Полтавський навчально-реабілітаційний центр, Полтавська обласна рада, м. Полтава, вул. Героїв Сталінграду, 16 Середино-Будський інклюзивно-ресурсний центр, Середино-Будська районна	Довідка № 64 від 13.02.2019 р. Довідка № 39/01-15 від 12.06.2019 р.	Завершено роботу над дисертаційним дослідженням. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної і

		інтелектуального розвитку помірного ступеня та змістові блоки програми психологічного супроводу на засадах поліфункціональності, варіативності, мобільності забезпеченні їх реалізації в якості автономних програм з формування окремих компонентів соціальної готовності дітей старшого дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня.	рада, Сумська обл., м. Середино-Буда, вул. Троїцька, 1		психологічної науки і практики підготовки педагогічних кадрів. Може бути використаний практичними психологами закладів дошкільної освіти в роботі з дітьми старшого дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
20	Формування історичних понять у школярів із порушеннями інтелектуального розвитку засобом дидактичної гри к.пед.н. Косенко Ю. М.	Розроблено, удосконалено й адаптовано існуючі комплекси дидактичних ігор з формування історичних понять у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку для різних типів уроків історії.	Сумський заклад загальної середньої освіти спеціальна школа, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Прокоф'єва, 28	Довідка № 01-24/380 від 18.10.2019 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
21	Мистецтво. 2 клас д.пед.н., проф. Лобова О.В.	Розроблено концепцію підручника, який став переможцем всеукраїнського конкурсу підручників для закладів загальної середньої освіти, та концепцію робочого зошиту-альбому, що є частиною навчально-методичного комплексу з інтегрованого курсу «Мистецтво» для	Заклади загальної середньої освіти України	Рекомендовано МОН України (наказ від 28.03.2019р. №407). Схвалено для використання у ЗНЗ (протокол № 2 від 19.06.2019 р.)	Опубліковано підручник та посібник, що розповсюджуються у ЗЗСО України, використовуються у професійній підготовці студентів спеціальності «Початкова освіта».

		2 класу закладів ЗСО.			
22	Дослідницька діяльність в ознайомленні з природою дітей дошкільного віку Євпалова К. В., к.б.наук, доц. Гаврило О. І.	Розроблено систему занять з проведенням дослідів для дітей старшого дошкільного віку. Розкрито теоретичні основи дослідницької діяльності дітей дошкільного віку, значення даної діяльності для розвитку дитини, особливості організації дослідів у практиці ЗДО.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №23 «Золотий ключик», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Ковпака, 27	Довідка від 2019 р.	Результати впроваджено в лекційний курс підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
23	Екологічна казка як засіб формування екологічної культури дошкільників Недбай Г. О. к.б.наук, доц. Гаврило О. І.	Укладено список рекомендованих дитячих творів екологічного змісту, які використовуються у ЗДО. Обґрунтовано значущість і теоретичні основи використання екологічної казки як засобу екологічного виховання дітей дошкільного віку.	Запільський заклад дошкільної освіти «Рукавичка», Миропільська сільська рада, Сумська обл., Краснопільський р-н, с. Запілья, Сумська, 1	Довідка від 2019 р.	Результати впроваджено в лекційний курс підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
24	Проектна діяльність в екологічному вихованні дошкільників Філонова О. С., к.б.наук, доц. Гаврило О. І.	Розроблено плани і конспекти проектів, рекомендованих для проведення у ЗДО, методичні рекомендації щодо керівництва проектуванням дітей. Розкрито теоретичні основи проектної діяльності в екологічному вихованні дітей, вплив даної діяльності на їх розвиток; обґрунтування значення і етапів проектування в умовах ЗДО	Сумський дошкільний навчальний заклад (центр розвитку дитини) №26 «Ласкавушка», Сумська міська рада, м. Суми, пров. лікаря Івана Дерев'янка, 3	Акт № 01-59/112 від 15.10.2019 р.	Результати впроваджено в лекційний курс підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

25	Українська народна іграшка як засіб залучення дітей середнього дошкільного віку до народної культури Драновська К. В., к.б.наук, доц. Гаврило О. І.	Розроблено комплекс занять з використанням української народної іграшки з метою залучення дітей до народної культури. Розкрито теоретичну і практичну значущість використання української народної іграшки в залученні дітей дошкільного віку до народної культури.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №2 «Ясочка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Інтернаціоналістів, 39	Довідка № 135/01-58 від 02.12.2019 р.	Результати впроваджено в лекційний курс підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
26	Естетичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами музикотерапії Чала Т. В. к.пед.н., доц. Пушкар Л. В.	Розроблено програму експерименту щодо перевірки ефективності музикотерапії в естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 1 «Ромашка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. О. Олеся, 3А	Довідка № 227/01-66-б від 02.12.2019 р.	Впровадження в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики естетичного виховання дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи
27	Театралізація як засіб естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку Кириленко Л.С., к.пед.н., доц. Пушкар Л. В.	Розроблено програму експерименту щодо перевірки ефективності театралізації як засобу естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №12 «Олімпійський», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Нижньосироватська, 29	Довідка № 01-13-02/298 від 10.10.2019 р.	Впровадження в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики естетичного виховання дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
28	Використання педагогічних ідей В. Верховинця в музично-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку	Розроблено програму експерименту щодо перевірки ефективності використання педагогічних ідей В. Верховинця в музично-естетичному дітей	Мартинівський ДНЗ «Сонечко», Полтавська обл., Гадяцький р-н, с. Мартинівка, пл. Перемоги, 1-а	Довідка № 02-25/260 від 10.11.2019 р.	Впровадження в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики

	Сова А. М., к.пед.н., доц. Пушкар Л. В.	старшого дошкільного віку			естетичного виховання дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
29	Музично-естетичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової інсценізації Деркач Т. М., к.пед.н., доц. Пушкар Л. В.	Розроблено програму експерименту щодо перевірки ефективності інсценізації як засобу естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №33 «Маринка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Котляревського, 2	Довідка № 271/01-66 від 08.11.2019 р.	Впровадження в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики естетичного виховання дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
30	Формування здорового способу життя дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичних ігор Дядюшка Є. М., к.пед.н. Бутенко В.Г.	Розроблено систему дидактичних ігор, спрямованих на формування здорового способу життя дітей старшого дошкільного віку; теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність впровадження системи дидактичних ігор; подальшого розвитку набув зміст застосування системи дидактичних ігор стосовно ефективного формування здорового способу життя дітей старшого дошкільного віку.	Охтирський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) «Сонечко», Охтирська міська рада, Сумська обл., м. Охтирка, пров. Лісний, 1	Довідка № 381 від 03.12.2019 р.	Упровадження в освітній процес ЗДО результатів дослідження сприяло позитивному впливу на процес підвищення інтересу дітей старшого дошкільного віку до оволодіння знаннями й уміннями збереження здоров'я, розвитку їх мотивації на здоровий спосіб життя, спрямування на практичне застосування здоров'язбережувальних навичок у повсякденному житті. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
31	Педагогічні умови емоційного розвитку дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності	Розроблено та впроваджено специфічні педагогічні умови, що забезпечують ефективність емоційного розвитку дітей старшого	Сумський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Герасима	Довідка № 01-70/242 від 03.12.2019 р.	Впровадження в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної

	Богословська М. І., к.пед.н., доц. Данько Н. П.	дошкільного віку; розроблено методичні рекомендації до щодо створення педагогічних умов.	Кондратьєва, 124		науки і практики естетичного виховання дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
32	Естетичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами декоративно-ужиткового мистецтва Отенко К. І., к.пед.н., доц. Данько Н. П.	Розроблено систему занять з образотворчого мистецтва, зроблено перелік творів декоративно-прикладного мистецтва, які варто застосовувати під час занять. Розкрито теоретичну значимість декоративно-ужиткового мистецтва в процесі естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Визначено рівні естетичної вихованості дошкільників.	Сумський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №33 «Маринка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Котляревського, 2	Довідка № 287/1/1-66 від 20.11.2019 р.	Впровадження в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики естетичного виховання дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
33	Формування естетичного ставлення дітей старшого дошкільного віку до природи засобами пейзажного живопису Богомаз К. В., к.пед.н., доц. Данько Н. П.	Розроблено компонентну структуру естетичної вихованості дошкільників підібрано колекцію репродукцій картин живопису. Розкрито теоретичне значення формування естетичного ставлення до природи у дітей старшого дошкільного віку під час занять з образотворчого мистецтва в закладах дошкільної освіти.	Сумський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 124	Довідка № 01-70/245 від 03.12.2019 р.	Впровадження в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики естетичного виховання дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
34	Розвиток здібностей учнів молодшого шкільного віку засобами мовленнєвотворчої діяльності	Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено комплекс дидактичних умов розвитку	Юнаківська ЗОШ I-III ступенів, Сумська районна рада, Сумський р-н, с. Юнаківка, вул. Новоселівка 1	Довідка № 260 від 12.11.2019 р.	Теоретичні положення, висновки та методичні рекомендації застосовуються вчителями у процесі викладання

	Голубченко О. С., к.пед.н., доц. Парфілова С. Л.	здібностей учнів молодшого шкільного віку в процесі мовленнєвотворчої діяльності. Уточнено поняття «здібності», «здібності до творчості». Набуло подальшого розвитку положення про взаємозв'язок мовленнєвотворчої діяльності і розвитку здібностей, механізми їх взаємодії та взаємозалежності в учнів молодшого шкільного віку.			навчальних предметів початкової школи, а також методистами, психологами, викладачами для проведення тренінгів із розвитку уяви, образного мислення тощо. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і шкільної практики.. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
35	Формування комунікативної компетентності учнів на уроках української мови в початковій школі Мінак О. О., к.пед.н., доц. Парфілова С. Л.	Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено методику формування комунікативної компетентності учнів на уроках української мови в початковій школі. Уточнено поняття «комунікативна компетентність». Визначено і обґрунтовано основні види мовленнєвої діяльності у процесі формування комунікативної компетентності молодших школярів.	Новосуханівська ЗОШ I-III ступенів, Сумська районна рада, Сумський р-н, с. Новосуханівка, вул. Шкільна 4	Довідка № 280 від 27.11.2019 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень сформованості комунікативної компетентності учнів при вивченні української мови в початковій школі. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і шкільної практики. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
36	Формування комунікативної компетентності у молодших школярів засобами фольклору Дитюк Г. В.,	Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено систему творчих завдань, яка ефективно впливає на формування	Ганнівсько-Вирівська ЗОШ I-III ступенів, Білопільська районна рада, Сумська обл., м. Білопілья, вул. Глазуна 40	Довідка № 103 від 29.11.2019 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень сформованості комунікативної компетентності молодших школярів.

	к.пед.н., доц. Парфілова С. Л.	комунікативної компетентності молодших школярів. Визначено сутність, структуру і складові комунікативної компетентності.			Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і шкільної практики.. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
37	Розвиток творчих здібностей молодших школярів у роботі над текстом на уроках української мови Литвиненко І. В., к.пед.н., доц. Парфілова С. Л.	Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено комплекс педагогічних умов ефективного розвитку творчих здібностей учнів початкової школи. Визначено сутність і складові творчих здібностей учнів.	Комунальна установа Сумська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 15, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна 56	Довідка № 533 від 02.12.2019 р.	В результаті дослідження в освітній процес початкової школи впроваджено комплекс педагогічних умов для ефективного розвитку творчих здібностей молодших школярів. Матеріали дослідження включено до змісту лекційних і практичних занять студентів спеціальності «Початкова освіта». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
38	Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів на нестандартних уроках з природознавства Роменченко А. В., к.пед.н. Колишкіна А. П.	Розроблено систему застосування нестандартних уроків в системі ТРВЗ та уроків комунікативно-дослідницької спрямованості (уроків-диспутів).	Миколаївський навчально-виховний комплекс «загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад», Миколаївська сільська рада, Сумський р-н, с. Миколаївка, вул. Перемоги, 34	Довідка № 354 від 03.12.2019 р.	Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і шкільної практики.. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
39	Формування екологічно мотивованої поведінки учнів початкових класів засобами української народної культури Ковальова Ю. В.,	Розроблено методичні рекомендації для вчителів початкової школи з організації екологічного виховання учнів початкових класів та програму гуртка	Глухівський ліцей- інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою, Сумська обласна рада, Сумська обл., м. Глухів, вул. Жужоми, 8	Довідка № 908 від 06.12.2019 р.	Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і шкільної практики..

	к.пед.н. Колишкіна А. П.	«Екологічний клас – екологічна родина». З'ясовано рівень знань молодших школярів про природу; про економне ведення господарства; про правила екологічної поведінки в довкіллі. Здійснено аналіз обізнаності учнів з традиціями українського народу та їх ставлення до них.			Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
40	Екологічне виховання учнів початкових класів у позаурочній виховній роботі Кучмій А. О., к.пед.н. Колишкіна А. П.	Розроблено програму і методичні рекомендації з організації екологічного виховання школярів «Екосвіт». Запропонована методика гурткової роботи сприяла розширенню, поглибленню і систематизації знань учнів про природу, знань про норми і правила поведінки в природі: формуванню в учнів початкових класів екологічно доцільних методів, потреби в естетичних почуттях до природи; практичних умінь щодо поліпшення стану природного середовища, навичок і звичок екологічно доцільної поведінки.	Косівщинська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат, Сумська обласна рада, Сумський р-н, с. Косівщина, вул. Шкільна, 6	Довідка № 196 від 09.12.2019 р.	Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і шкільної практики.. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
41	Дидактичні умови формування зорового сприймання дітьми старшого дошкільного	Розроблено методичку реалізації дидактичних умов зорового сприймання дітьми старшого	Сумський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №3 «Калинка», Сумська міська рада,	Довідка № 01-70/244 від 03.12.2019 р.	Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість

	<p>віку на заняттях з художньої праці Джулай Н. М., к.пед.н., доц. Харькова Є. Д.</p>	<p>дошкільного віку у різних формах діяльності і на заняттях з художньої праці; складено систему вправ для розвитку зорової перцепції заняттях з художньої праці. Запропоновано дидактичні умови формування зорового сприймання дітьми старшого дошкільного віку на заняттях з художньої праці. Визначено критерії і показники розвитку зорового сприймання дітей старшого дошкільного віку.</p>	<p>м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 124</p>		<p>для розвитку дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
42	<p>Формування сенсорно-пізнавальної компетенції дитини в художньо-продуктивній діяльності Саловська Л. І., к.пед.н., доц. Харькова Є. Д.</p>	<p>Розроблено та теоретично обгрунтовано структурно-функціональну модель формування сенсорно-пізнавальної компетенції молодших дошкільників в художньо-продуктивній діяльності. Визначено зміст і структуру художньо-продуктивної діяльності як форми візуальної інформації.</p>	<p>Сумський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 124</p>	<p>Довідка № 01-70/243 від 03.12.2019 р.</p>	<p>Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
43	<p>Використання інтерактивних методів навчання на уроках математики в початковій школі Півоварова І. В., к.пед.н., доц. Васько О. О.</p>	<p>Розроблено та обгрунтовано педагогічні умови використання методів інтерактивного навчання на уроках математики в початковій школі; з використанням інтерактивних методів навчання спроектовано діяльність молодших</p>	<p>Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, М. Суми, вул. Пушкіна 56</p>	<p>Довідка № 530 від 02.12.2019 р.</p>	<p>Здобуті результати можуть бути використані вчителями початкових класів під час підготовки та проведення уроків математики. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

		школярів на уроках математики; подальшого розвитку дістала теорія і практика використання інтерактивних методів на уроках математики в початковій школі			
44	Розвиток критичного мислення при вивченні математики Харченко А.В., к.пед.н., доц. Васько О. О.	Обґрунтовано педагогічні умови реалізації технології розвитку критичного мислення молодших школярів при вивченні математики; спроектовано діяльність спрямовану на розвиток критичного мислення молодших школярів при вивченні математики з використанням елементів технології розвитку критичного мислення; подальшого розвитку дістала система навчально-методичного ресурсу початкового курсу математики	Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, М. Суми, вул. Пушкіна 56	Довідка № 539 від 04.12.2019 р.	Здобуті результати можуть бути використані вчителями початкових класів під час підготовки та проведення уроків математики. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
45	Формування математичної компетентності молодших школярів засобами ігрових технологій Лебеда М.О., к.пед.н., доц. Васько О. О.	Розроблено та обґрунтовано педагогічні умови використання ігрових технологій в освітньому процесі початкової школи; спроектовано діяльність спрямовану на формування математичної компетентності молодших школярів з використанням ігрових технологій; подальшого розвитку	Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 23, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Михайла Лушпи 36	Довідка № 496 від 09.12.2019 р.	Здобуті результати можуть бути використані вчителями початкових класів під час підготовки та проведення уроків математики. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		дістала система навчально-методичного ресурсу початкового курсу математики.			
46	Методичні основи використання активних методів навчання молодших школярів в умовах НУШ Вакуленко А. В., к.пед.н., доц. Павлущенко Н. М.	Розроблено комплекс теоретико-експериментального матеріалу, присвячений формуванню компетентностей шляхом використання активних методів навчання.	Лебединська загальноосвітня школа I-II ступенів № 4, Лебединська міська рада, Сумська обл., м. Лебедин, вул. Чапаєва, 1	Довідка № 91 від 26.11.2019 р	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в початковій школі та при підготовці майбутніх вчителів початкової освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
47	Педагогічні аспекти взаємодії сім'ї і школи у моральному вихованні молодших школярів Федченко О. О., к.пед.н., доц. Павлущенко Н. М.	Розроблено програму експериментального дослідження щодо виокремлення педагогічних аспектів взаємодії сім'ї і школи у моральному вихованні молодших школярів. Підтверджено її ефективність в ході здійсненого експериментального дослідження.	Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, М. Суми, вул. Пушкіна 56	Довідка № 531 від 02.12.2019 р.	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в початковій школі та при підготовці майбутніх вчителів початкової освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
48	Проблема адаптації першокласників до навчання у школі Бойко Н. С., к.пед.н., доц. Павлущенко Н. М.	Розроблено програму експериментального дослідження щодо розкриття проблеми адаптації першокласників до навчання у школі. Підтверджено її ефективність в ході здійсненого експериментального дослідження.	Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, М. Суми, вул. Пушкіна 56	Довідка № 532 від 02.12.2019 р.	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в початковій школі та при підготовці майбутніх вчителів початкової освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
49	Соціалізація обдарованих дітей в умовах закладу	Розроблено програму експериментального	Сумський ДНЗ (ясла-садок) №8 «Космічний»,	Довідка № 01-66/418 від	Матеріали та результати дослідження можуть бути

	<p>дошкільної освіти Івенко В. В., к.пед.н, проф. Кондратюк С. М.</p>	<p>дослідження щодо виокремлення особливостей соціалізації обдарованих дітей в умовах закладу дошкільної освіти. Підтверджено її ефективність в ході здійсненого експериментального дослідження.</p>	<p>Сумська міська рада, м. Суми, просп. М. Лушпи, 34</p>	<p>22.11.2019 р.</p>	<p>використані у практиці викладання в дошкільній школі та при підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
50	<p>Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті Колектив авторів за ред. к.пед.н., проф. Лазарева М. О., к.пед.н., проф. Козлової О. Г.</p>	<p>Розроблено концепцію монографічного дослідження, що розкриває проблеми інноваційного розвитку вищої освіти в контексті постнекласичних практик формування управлінської компетентності майбутнього викладача та керівника закладу освіти, стратегічні орієнтири реалізації процесу підготовки майбутнього викладача закладу освіти, свободу і відповідальність в академічному дискурсі магістратури, практичну діяльність евристичного характеру як спосіб розвитку професійно-творчих умінь майбутнього педагога, евристичний підхід у викладанні іноземних мов студентам-медикам, застосування евристичної технології діалогової взаємодії для формування у</p>	<p>Бердянський державний педагогічний університет, МОН України, Запорізька обл., м. Бердянськ, вул. Шмідта, 4 Лебединський педагогічний коледж імені А. С. Макаренка», Сумська обласна рада, Сумська обл., м. Лебедин, вул. Тараса Шевченка, 73 Політехнічний технікум Конотопського інституту Сумського державного університету, МОН України, Сумська обл., м. Конотоп, вул. Садова, 39 Лебединське медичне училище імені професора М. І. Сітенка, Сумська обласна рада, Сумська обл., м. Лебедин, вул. Героїв Майдану, 17 Класичний приватний університет, МОН України,</p>	<p>Довідка № 238/43 від 26.11.2019 р.</p> <p>Довідка № 710 від 26.11.2019 р.</p> <p>Довідка № 370/88.01-12 від 27.11.2019 р.</p> <p>Довідка № 469 від 27.11.2019 р.</p> <p>Довідка № 1168 від 28.11.2019 р.</p>	<p>Опубліковано монографію, матеріали якої знайшли широке використання при організації позанавчальної діяльності майбутніх педагогів. Викладачами, кураторами академічних груп позитивно оцінено запропоновані наукові здобутки науковців. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

		молодших школярів умінь запитальної діяльності, активізація традиційних та інноваційних форм і методів підготовки економістів в сучасних умовах тощо.	М. Запоріжжя, вул. Жуковського 70Б Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Хмельницька обласна рада, МОН України, М. Хмельницький, вул. Озерна, 14 Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, МОН України, М. Полтава, вул. Остроградського, 2 Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, МОН України, м. Харків, вул. Алчевських, 29	Довідка № 1018 від 02.12.2019 р. Довідка № 3764/01-60/02 від 03.12.2019 р. Довідка № 01/10-1036 від 11.12.2019 р.	
<i>Навчально-науковий інститут фізичної культури</i>					
51	Формування готовності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності к.пед.н. Беспалова О. О.	Розроблено авторську модель формування готовності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій, ефективність якої підтверджено рівнями сформованості складових компонентів досліджуваних показників у студентів. Запропоновано методичні рекомендації щодо організації процесу підготовки, зорієнтовані на	Бердянський державний педагогічний університет, МОН України, м. Бердянськ, вул. Шмідта, 4 Кам'янець-Подільський національний університету імені Івана Огієнка, МОН України, м. Кам'янець-Подільський, вул. Огієнка, 61 Криворізький державний педагогічний університет, МОН України, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. Гагаріна, 54 ДВНЗ «Ужгородський	Акт № 57-08/447 від 26.04.2019 р. Довідка № 22/19 від 26.04.2019 р. Довідка № 09/1-255/3 від 22.05.2019 р. Довідка	Завершено роботу над дисертаційним дослідженням. Матеріали були своєрідним каталізатором розвитку в майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних якостей, що цілісно забезпечують процес формування готовності до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності.

		цілісне і водночас поетапне формування готовності до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у майбутній професійній діяльності шляхом використання концептуальних підходів та принципів.	національний університет», МОН України, Закарпатська обл., м. Ужгород, вул. Підгірна, 46 Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53	№ 2290/01-14 від 14.06.2019 р. Довідка № 26 від 02.07.2019 р	Налагоджено роботу для подальшої співпраці.
52	Використання засобів флорболу у процесі фізичного виховання дітей 5-6 років к.фіз.вих. Максименко Л. М.	Розроблено й експериментально обгрунтовано адаптовану програму рекреаційних занять із флорболу для дітей.	Сумський спеціалізований дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 20 «Посмішка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Лучанська, 27	Акт від 2019 р.	Результатом впровадження є те, що використання засобів флорболу сприяє зміцненню здоров'я дітей дошкільного віку, підвищенню інтересу до занять фізичною культурою. Налагоджено роботу для подальшої співпраці.
<i>Факультет іноземної та слов'янської філології</i>					
53	Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти д.пед.н., проф. Семенов О. М., к.пед.н. Ячменик М. М.	Розроблено концепцію монографічного дослідження, у якому здійснено огляд окремих аспектів мовно-методичної підготовки майбутніх фахівців-словесників до використання засобів медіаосвіти у контексті сучасних тенденцій мовної освіти для студентів філологічних спеціальностей.	Барський гуманітарно-педагогічний коледж ім. М. Грушевського, Вінницька обласна рада, МОН України, Вінницька обл., м. Бар, майдан Михайла Грушевського, 1 Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9 Машинобудівний коледж Сумського державного університету, МОН України, м. Суми, проспект Тараса	Довідка № 132 від 09.09.2019 р. Довідка № 01-08/321 від 03.12.2019 р. Довідка № 1602 від 09.12.2019 р.	Упровадження матеріалів дають підстави рекомендувати їх до використання в освітньому процесі вищої школи. Продовжено співпрацю.

			Шевченка, 17		
54	<p>Розвиток професійної мовно-мовленнєвої компетентності вчителя початкової школи: теорія і практика д.пед.н., проф. Семеног О. М. к.пед.н. Кожем'якіна І. В.</p>	Розроблено концепцію монографічного дослідження, у якому здійснено огляд окремих аспектів розвитку професійної мовно-мовленнєвої компетентності вчителя початкової школи.	<p>Барський гуманітарно-педагогічний коледж ім. М. Грушевського, Вінницька обласна рада, МОН України, Вінницька обл., м. Бар, майдан Михайла Грушевського, 1 Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9 Машинобудівний коледж Сумського державного університету, МОН України, м. Суми, проспект Тараса Шевченка, 17</p>	<p>Довідка № 132 від 09.09.2019 р.</p> <p>Довідка № 01-08/321 від 03.12.2019 р.</p> <p>Довідка № 1602 від 09.12.2019 р.</p>	Упровадження матеріалів дають підстави рекомендувати їх до використання в освітньому процесі вищої школи. Продовжено співпрацю.
55	<p>Академічна культура дослідника: європейський і національний досвід д.пед.н., проф. Семеног О. М.</p>	Розроблено концепцію навчального посібника, у якому проаналізовано інновації у докторській підготовці з освітніх / педагогічних наук (український, європейський та світовий досвід); представлено особливості формування академічної культури й етики у вищій освіті в європейському та національному вимірі, наукової мовної культури, особливості академічного письма, академічної комунікації.	<p>Барський гуманітарно-педагогічний коледж ім. М. Грушевського, Вінницька обласна рада, МОН України, Вінницька обл., м. Бар, майдан Михайла Грушевського, 1 Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9 Машинобудівний коледж Сумського державного університету, МОН України, м. Суми, проспект Тараса Шевченка, 17</p>	<p>Довідка № 132 від 09.09.2019 р.</p> <p>Довідка № 01-08/321 від 03.12.2019 р.</p> <p>Довідка № 1602 від 09.12.2019 р.</p>	Упровадження матеріалів дають підстави рекомендувати їх до використання в освітньому процесі вищої школи. Продовжено співпрацю.

56	<p>Дорожня карта формування мовленнєвої компетентності майбутніх спеціалістів з журналістики Пономаренко Н.</p>	<p>Розроблено навчально-методичний комплекс з метою забезпечення позитивної динаміки у формуванні мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів з журналістики як еліти засобів масової інформації.</p>	<p>Барський гуманітарно-педагогічний коледж ім. М. Грушевського, Вінницька обласна рада, МОН України, Вінницька обл., м. Бар, майдан Михайла Грушевського, 1 Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9</p>	<p>Довідка № 132 від 09.09.2019 р.</p> <p>Довідка № 01-08/321 від 03.12.2019 р.</p>	<p>Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і методики викладання української мови, формування мовленнєвої компетентності. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
57	<p>Риторична культура вчителя в академічному просторі к.філол.н., доц. Герман В. В.</p>	<p>Розроблено концепцію навчального посібника, у якому окреслено систему формування культури мовної особистості педагога з високою риторичною культурою; подано рекомендації як виробити індивідуальний ораторський стиль, оволодіти полемічним мистецтвом, сформувати риторичну культуру й риторичний ідеал вчителя (викладача).</p>	<p>Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 ім. Д.Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна, 56</p>	<p>Акт від 2019 р.</p>	<p>Опубліковано навчальний посібник, який впроваджено у практичну діяльність вчителів ЗЗСО та викладачів ЗВО. Продовжено співпрацю.</p>
58	<p>Риторика: від теорії до практики к.філол.н., доц. Герман В. В. <i>у співавторстві</i></p>	<p>Розроблено комплекс таблиць і схем, в межах яких окреслено й унаочнено теоретичні засади риторики, види красномовства, жанри тощо.</p>	<p>Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 ім. Д.Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна, 56</p>	<p>Акт від 2019 р.</p>	<p>Опубліковано навчальний посібник, який впроваджено у практичну діяльність вчителів ЗЗСО та викладачів ЗВО. Продовжено співпрацю.</p>
59	<p>Система тренінгів з риторики к.філол.н., доц. Герман В. В. <i>у співавторстві</i></p>	<p>Розроблено тренінги з риторики з метою підвищення риторичної культури вчителя, учня та формування індивідуального</p>	<p>Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 ім. Д.Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна, 56</p>	<p>Акт від 2019 р.</p>	<p>Опубліковано навчальний посібник, який впроваджено у практичну діяльність вчителів ЗЗСО та викладачів ЗВО.</p>

		ораторського стилю			Продовжено співпрацю.
60	Формування англомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійної презентації в учнів 2-го класу школи з поглибленим вивченням іноземних мов Кривошия К. С. к.пед.н., доц. Подосиннікова Г. І.	Розроблено комплекс вправ на матеріалі теми «Animal» з використанням мультимедійної презентації для формування в учнів початкового ступеня навчання навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентності та компетентності у читанні, а також загальній ефективності навчального процесу.	Одеський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 21, Одеська міська рада, м. Одеса, пров. Старокінний, 9	Довідка від 2019 р.	Продовжено співпрацю.
61	Формування англомовної лексичної компетентності з використанням автентичних текстів казок в учнів 3-го класу школи в закладах середньої освіти Панченко Ю. О. к.пед.н., доц. Подосиннікова Г. І.	Розроблено комплекс вправ на матеріалі тем «Cinderella», «Snow White», «Beauty and the Beast» для формування в учнів навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентності та компетентності у читанні, а також загальній ефективності навчального процесу.	Сумський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 26, Сумська міська рада, м.Суми, вул. Охтирська, 21	Довідка від 2019 р.	Продовжено співпрацю.
<i>Фізико-математичний факультет</i>					
62	Розвиток інтелектуальних вмінь та творчого мислення учнів та студентів при вивченні математики Колектив виконавців Керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О. С.	Уточнено авторську модель розвитку творчого мислення учнів в ході навчання математики, що враховує специфіку навчання математики за новою програмою. Запропоновано навчально-методичні матеріали до впровадження моделі в систему розвитку	Могрицький навчально-виховний комплекс «Загальноосвітній навчальний заклад-дошкільний навчальний заклад», Сумська районна рада, Сумський р-н, с. Могриця, вул. Центральна, 45, Новосуханівська загальноосвітня школа I-III	Довідки № 367, № 368 від 06.11.2019 р. Довідка № 241 від	Впровадження авторської моделі підтвердило її ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		<p>творчого мислення учнів в умовах навчання математики. Представлено опубліковані монографічні дослідження, навчальні посібники, розроблені та проведені майстер-класи.</p>	<p>ступенів, Сумська районна рада, Сумський р-н, с. Новосуханівка, вул. Шкільна, 4 Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти, у Сумській області, МОН України, М. Суми, вул. Прокоф'єва, 38-а, ЗЗСО м. Лебедина, Лебединська міська рада, Сумська обл., м. Лебедин</p> <p>Сумська класична гімназія, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Троїцька, 5 Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 27, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Охтирська, 33 Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 12 ім. Б. Берестовського, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Засумська, 3 Конотопська загальноосвітня школа I-III ступенів № 14, Конотопська міська рада, Сумська обл., м. Конотоп, вул. Січових Стрільців, 29 Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 6, Сумська міська рада, м. Суми, вул. СКД, 7</p>	<p>07.11.2019 р.</p> <p>Довідка № 02-15/430 від 04.12.2019 р.</p> <p>Довідка від Відділу освіти Лебединської міської ради від 05.12.2019 р.</p> <p>Довідка № 631 від 09.12.2019 р.</p> <p>Довідка № 727 від 09.12.2019 р.</p> <p>Довідка № 446 від 09.12.2019 р.</p> <p>Довідка № 122 від 09.12.2019 р.</p> <p>Довідка № 277 від 10.12.2019 р.</p>	
--	--	--	--	--	--

63	Теоретичні та методичні засади прогнозування інноваційної безпеки бізнесу к.е.н., доц. Омеляненко В. А.	Представлено розробки щодо прогнозування інноваційної безпеки бізнесу. Розроблено концептуальні засади мережевої науково-освітньої моделі, що спрямована на інноваційний розвиток територіальних громад тощо.	Meritt Group ul. Mazowiecka 11 lok 49 00-052 Warszawa, Poland БО «Smart Foundation», Полтавська обл., Козельщинський р-н, с. Сушки, вул. Лесі Українки, 49	Сертифікат № 6/1/10/2019 від 1.10.2019 р. Довідка № 110619-1 від 11.06.2019 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Природничо-географічний факультет</i>					
64	Кімнатні рослини куточка живої природи к.пед.н., доц. Міронець Л.П.	Розроблені методичні рекомендації вчителям біології сприяють покращенню організації науково-дослідної роботи учнів з біології.	Великописарівська спеціалізована школа I-III ступенів, Великописарівської селищної ради, Сумська обл., смт. Велика Писарівка, вул. Шкільна, 6 Саївський НВК: Беєвська ЗОШ I-III ступенів. Саївський дошкільний навчальний заклад, Липоводолинська районна рада, Сумська обл., Липоводолинський р-н, с. Саї, вул. Шкільна, 20 Кіндратівська ЗОШ I-III ступенів, Хотинська селищна рада, Сумський р-н, с. Кіндратівка, вул. Гагаріна, 5/7 Беївський НВК: Беєвська ЗОШ I-III ступенів. Беївський дошкільний навчальний заклад, Липоводолинська районна	Акт № 240 від 04.12.2019 р. Акт № 318 від 05.12.2019 р. Акт від 09.12.2019 р. Акт № 405 від 10.12.2019 р.	Розробку опубліковано та впроваджено в урочній та позакласній роботі з біології в ЗОШ, а також під час проведення лабораторних занять у ЗВО. Продовжено співпрацю.

			рада, Сумська обл., Липоводолинський р-н, с. Беєве, пров. Шкільний, 8 Миронівський НВК: ЗОШ I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад, Миронівська сільська рада, Сумська обл., Краснопільський р-н, с. Миропілля, вул. Сумська, 38 Талалаївська ЗОШ I-III ступенів, Талалаївська селищна рада, Чернігівська обл., смт Талалаївка, вул. Освіти, 38	Акт № 367 від 10.12.2019 р. Акт від 2019 р.	
65	Формування аналітичної компетентності майбутніх магістрів освіти у процесі вивчення фахових дисциплін Вакал Ю. С.	Розроблено авторську модель формування аналітичної компетентності майбутніх магістрів освіти у процесі вивчення фахових дисциплін.	Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 2 ім. Д. Косаренка, Сумська міська рада, М. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 76	Довідка № 02-10/247 29.05.2019	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»					
<i>Навчально-науковий інститут культури і мистецтв</i>					
1	Традиційний спів Гончаренко О.В.	Розроблено програму майстер-класу із традиційного співу за участі фольклорного гурту автентичного співу «Серпанок», керівником якого є автор.	Лебединський педагогічний коледж імені А. С. Макаренка, Сумська обласна рада, МОН України, Сумська обл., м. Лебедин, вул. Тараса Шевченка, 73	Довідка № 273 від 22.05.2019 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
Науковий напрям «Біологічні науки та охорона здоров'я»					
<i>Навчально-науковий інститут фізичної культури</i>					
1	Сенсомоторні вправи для самостійних занять осіб з вадами зору к.фіз.вих.	Розроблено аудіо-комплекс сенсомоторних вправ для самостійних занять осіб з вадами зору, орієнтований	Український центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», КМДА,	Акт від 2019 р.	Розробку впроваджено у діяльність фізичних реабілітологів, ерготерапевтів, медичних

	Тонкопей Ю. Л., Коробкова Ю. С.	на підвищення рівня функціонального стану організму осіб, що частково чи повністю втратили зір. У програму входить 3 комплекси вправ: ранкова гімнастика, заняття з балансуючою основою, комплекс фітбол-аеробіки. Усі заняття записані звуковою доріжкою, це пов'язано з тим, що слабозорі особи сприймають значну частину інформації навколишнього середовища за участі слухового аналізатору.	Міністерство молоді та спорту України, м. Київ, вул. Глибочицька, 72		працівників, інструкторів із лікувальної фізичної культури, спеціальних реабілітаційних закладах, а також у навчальний процес слабозорих дітей та осіб в умовах спеціальних навчальних закладів. Продовжено співпрацю.
2	Інтегральна оцінка репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку к.мед.н. Калиниченко Д. О., к.б.н., доц. Скиба О. О. <i>у співавторстві</i>	Розроблено спосіб інтегральної оцінки репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку у дошлюбний період, що передбачає використання характеристик найбільш інформативних здоров'яформуючих чинників та показників, придатних для оцінки репродуктивного потенціалу (РП). Розрахунок інтегральної оцінки РП пропонується здійснювати наступним чином: заповнити «Карту медико-соціальної оцінки індивідуального репродуктивного потенціалу», розрахувати	Обласна дитяча клінічна лікарня, Сумська обласна рада, МОЗ України, м. Суми, вул. Ковпака, 22 Сумський обласний діагностичний центр, Сумська обласна рада, МОЗ України, м. Суми, вул. Ковпака, 18	Акт від 22.04.2019 р. Акт від 24.04.2019 р.	Отримано патент (визнано нововведенням у сфері охорони здоров'я – Укрмедпатентінформ, 2019, № 12). Використано для профілактичної роботи лікарів щодо формування навичок здорового способу життєдіяльності. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи

		інтегральну оцінку репродуктивного потенціалу, отриманий результат оцінити за таблицею якісної оцінки репродуктивного потенціалу та визначити його рівень.			
3	Профілактика фізичної перетрени юних футболістів засобами фізичної реабілітації з елементами танцетерапії Бермудес В. П., к.психол.н., доц. Заїкіна Г. Л.	Розроблено авторську програму профілактики фізичної перетрени юних футболістів засобами фізичної реабілітації з елементами танцетерапії, що містить комплекс вправ з ЛФК та хореографії у супроводі музикотерапевтичних технологій.	Обласний ліцей-інтернат спортивного профілю «Барса», Сумська обласна рада, М. Суми, вул. Привокзальна, 2/1	Акт від 18.04.2019 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
4	Кольоровий Я-образ к.психол.н. Харченко Т. Г., Підлужна Т. О.	Розроблено корекційну програму з подолання неадекватної самооцінки у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення III рівня.	Сумський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 2 «Ясочка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Інтернаціоналістів, 39	Акт від 2019 р.	Показала гарні результати та використовується фахівцями даної дитячої установи в психокорекційній роботі з дітьми із мовленнєвими порушеннями. Продовжено співпрацю.
5	Особливості комплексної фізичної терапії дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю I-IIA стадій Сазонов Д. Ю.	Розроблено програму фізичної терапії, що сприяє підвищенню якості життя, функціонального та психоемоційного станів дітей шкільного віку із хронічною серцевою недостатністю I-IIA стадій.	Дитяча клінічна лікарня Св. Зінаїди, Сумська міська рада, МОЗ України, м. Суми, вул. Троїцька, 28	Акт від 2019 р.	Продовжено співпрацю.
6	Засоби фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку хворих на	Розроблено комплексну програму фізичної терапії, що дозволяє оптимізувати	Обласна дитяча клінічна лікарня, Сумська обласна рада,	Акт від 04.06.2019 р.	Продовжено співпрацю.

	ревматизм Гриценко В. А.	процес відновлення дітей молодшого шкільного віку хворих на ревматизм.	МОЗ України, м. Суми, вул. Ковпака, 22		
7	Застосування засобів фізичної терапії у відновному лікуванні дітей після хірургічної корекції вроджених вад серця Пехова Т. М.	Розроблено комплексну програму фізичної терапії, що дозволяє оптимізувати процес відновлення дітей після хірургічної корекції вроджених вад серця.	Обласна дитяча клінічна лікарня, Сумська обласна рада, МОЗ України, м. Суми, вул. Ковпака, 22	Акт від 04.06.2019 р.	Продовжено співпрацю
8	Комплексна фізична терапія осіб похилого віку з хворобою Альцгеймера Бойко В. Ю.	Розроблено комплексну програму фізичної терапії, що дозволяє покращити загальний психоемоційний стан осіб похилого віку, зміцнити м'язи верхніх та нижніх кінцівок, покращити ходьбу та координацію, підвищити рівень самостійності.	Лебединський психоневрологічний інтернат, Сумська обласна рада, МОЗ України, Сумська обл., м. Лебедин, вул. Калиниченка, 50	Акт від 2019 р.	Продовжено співпрацю
9	Розвиток координації слабозорих дітей дошкільного віку засобами фізичної реабілітації Ярмак Є. О.	Розроблено комплексну програму фізичної терапії, що дозволяє покращити загальний психоемоційний стан дітей з вадами зору, зміцнити м'язи ока, покращили роботу зорового апарату, покращити координацію та зміцнити м'язовий корсет.	Сумський спеціальний навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І ступеня – дошкільний навчальний заклад № 37 «Зірочка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Праці, 4	Акт від 2019 р.	Продовжено співпрацю

Науковий напрям «Математичні та природничі науки»

Природничо-географічний факультет

1	Річкові басейн Сумської області: геоecологічний аналіз к.географ.н. Данильченко О. С.	Розроблено концепцію монографічного дослідження, в якій розкрито теоретико-методичні засади геоecологічного аналізу річкових басейнів регіону,	Гетьманський національний природний парк, Міністерство екології та природних ресурсів України, Сумська обл., м. Тростянець, вул. Вознесенська, 53в	Довідка № 385/02-05 від 18.07.2019 р.	Опубліковано монографію. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
---	--	--	---	--	--

		<p>з'ясовано умови формування річкового стоку, встановлено несприятливі природні процеси. Визначено особливості гідрологічних характеристик і гідрологічного режиму річок Сумської області. З'ясовано ландшафтно-гідрологічну організацію території. Встановлено рівень антропогенного навантаження, оцінено якість річкових вод</p> <p>Обґрунтовано шляхи раціонального водокористування. Здійснено водоохоронне ареалювання території Сумської області, запропоновано водоохоронні заходи з метою покращення геоекологічної ситуації.</p>			
2	<p>Виробничий туризм у Сумській області: передумови та перспективи розвитку к.географ.н., доц. Корнус А. О., к.географ.н., доц. Корнус О. Г., к.географ.н., доц. Сюткін С. І.</p>	<p>Розроблено концепцію дослідження виробничо-туристичних кластерів. Розкрито загальні питання теорії і практики виробничого туризму, розглянуто можливості розвитку цього різновиду туризму в Сумській області. Виокремлено територіальні та галузеві особливості виробничо-туристичних кластерів.</p>	<p>Національна металургійна академія України, МОН України, 49600, м. Дніпро, пр. Гагаріна, 4</p>	<p>Довідки № 202, № 203, № 204 від 21.11.2019 р.</p>	<p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

**IV. Список наукових статей, опублікованих та прийнятих до друку у 2019 році
у зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор**

№ з/п	Автори розробки (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Назва роботи	Назва видання, де опубліковано роботу	Том, номер (випуск, перша-остання сторінки роботи)
1	2	3	4	5
<i>Статті у Scopus</i>				
1	A. Leonenko, O. Tomenko, Y. Bondarenko, O. Brizhatyi, T. Loza	Effect of recreation-oriented tourism program on physical health of middle school-aged children	Journal of Physical Education and Sport	Vol. 19 (1), P. 121–125
2	L. Pshenychna, S. Kondratyuk, T. Shcherbak, B. Kuzikov, S. Kuzikova	Individual-psychological features of athletes of a football team depending on the game role	Journal of Physical Education and Sport	Vol. 19 (1), P. 166–172
3	O. Yarmak, T. Buhaienko, O. Zhukov, Zh. Cherniakova, V. Vorona, L. Bilenkova, O. Blagii	Specificity of the relationship between the volume of physical activity and the physical condition of 18–19-year-old girls.	Journal of Physical Education and Sport	Vol. 19 (3), P. 1550–1555
4	L. Pshenychna, S. Kuzikova, B. Kuzikov, T. Shcherbak, S. Kondratyuk, S. Petrenko, O. Skyba, D. Usyk	Phenomenon of nervous mental stability in extreme sports	Journal of Physical Education and Sport	Vol. 19 (4), P. 1349–1354
5	Y. Galan, Y. Korzh, T. Zavgorodnia,	Correction of the psychophysiological state of young men aged 11–12 years by means of hiking tourism	Journal of Physical Education and Sport	Vol. 19, P. 2120–2126

	I. Strazhnikova, I. Kushnir, O. Shestobuz, O. Yarmak, O. Tsybanyuk, M. Kozhokar			
6	<i>O. Semenog, A. Yurchenko, O. Udovychenko, I. Kharchenko, S. Kharchenko</i>	Formation of Future Teachers' Skills to Create and Use Visual Models of Knowledge	TEM Journal	Vol. 8 (1). P. 275–283.
7	<i>E. Semenikhina, M. Drushlyak, Y. Bondarenko, S. Kondratiuk, N. Dehtiarova</i>	Cloud-based Service GeoGebra and Its Use in the Educational Process: the BYOD-approach	TEM Journal	Vol. 8 (1). P. 65–72.
8	<i>O. Martynenko, Ya. Chkana, I. Shyshenko, M. Rysina</i>	Formation of intellectual skills for future mathematics teachers	TEM Journal	Vol. 8 (3). P. 1084–1093
9	<i>D. Balashov, D. Bermudes, P. Rybalko, O. Shukatka, Y. Kozeruk A. Kolyshkina</i>	Future Physical Education Teachers' Preparation to Use the Innovative Types of Motor Activity: Ukrainian Experience	TEM Journal	Vol. 8 (4), P. 1508–1516
10	<i>I. Kovalenko, I. Skliar, H. Klymenko, N. Kovalenko</i>	Vitality Structure of The Populations of Vegetative Motile Plants of Forest Ecosystems of The North-East of Ukraine	The Open Agriculture Journal	Vol. 13, P. 125–132
11	<i>V. Pankevych, I. Bilous, V. Omelyanenko, Y. Nagornyi, A. Sukhostavets</i>	The world market of intellectual property objects and interests of national security of countries.	Journal of Security and Sustainability Issues	Vol. 9 (1), P. 123–137
12	<i>O. Prokopenko, M. Slatvinskyi,</i>	Methodology of national investment and innovation security analytics	Problems and Perspectives in Management	Vol. 17 (1), P. 380–394

	N. Bikoshkurska, M. Biloshkurskyi, V. Omelyanenko			
13	I. Semenets-Orlova, A. Klochko, S. Nestulya, O. Mykhailych V. Omelyanenko	Readiness of the education manager to provide the organizational development of institutions (based on the sociological research)	Problems and Perspectives in Management	Vol. 17 (3), P. 132–142
14	N. Biloshkurska, O. Harnyk, M. Biloshkurskyi, M. Liannoi, O. Kudrina, V. Omelyanenko	Methodological bases of innovation development priorities integrated assessment	International Journal of Civil Engineering and Technology	Vol. 10 (1), P. 1231–1240
15	T. Ponomarenko, O. Prokopenko, M. Slatvinskyi, N. Biloshkurska, M. Biloshkurskyi, V. Omelyanenko	National investment and innovation security assessment methodology	International Journal of Mechanical Engineering and Technology	Vol. 10 (2), P. 847–857
16	V. Omelyanenko, V. Martynenko, M. Slatvinskyi, I. Povorozniuk, N. Biloshkurska, M. Biloshkurskyi	Methodological bases of sectoral innovation priorities evaluation within security-based strategies.	International Journal of Civil Engineering and Technology	Vol. 10 (2), P. 1217–1226
17	A. Teletov, S. Teletova, N. Letunovska	Use of language games in advertising texts as a creative approach in advertising management	Periodicals of Engineering and Natural Sciences	Vol. 7 (2). P. 458–465
18	O. Prokopenko, V. Omelyanenko, T. Ponomarenko, O. Olshanska	Innovation networks effects simulation models.	Periodicals of Engineering and Natural Sciences	Vol. 7 (2). P. 752–762
19	R. Babko, J. Szulzyk-Cieplak, Y. Danko, S. Duda,	Effect of Stormwater System on the Receiver	Journal of Ecological Engineering	Vol. 20 (6), P. 52–59

	M. Kirichenko-Babko, G. Łagód			
20	K. Vlasenko, O. Chumak, I. Sitak, <i>O. Chashechnikova,</i> I. Lovianova	Developing informatics competencies of computer sciences students while teaching differential equations	Espacios	Vol. 40 (31). P. 11.
21	<i>F. Lyman,</i> <i>T. Lukashova,</i> <i>M. Drushlyak</i>	Finite 2-groups with a non-Dedekind non-metacyclic norm of Abelian non-cyclic subgroups	Buletinul academiei de s,tiint, e a republicii moldova. Matematica	Is.1 (89). P. 3–19
22	<i>T. Lukashova</i>	Infinite locally finite groups with the locally nilpotent non-Dedekind norm of decomposable subgroups	Communications in Algebra	V. 47, (6 pages)
23	<i>T. Lukashova,</i> <i>M. Drushlyak,</i> <i>F. Lyman</i>	Conditions of Dedekindness of generalized norms in non-periodic groups	Asian-European Journal of Mathematics	V. 12 (1). P. 1950093 (11 pages)
24	A. Gubina, <i>O. Ivanii,</i> <i>A. Kurova</i>	The modernization of the academic discipline “Administrative law”.	Asia Life Science	21 (2), P. 325–339
25	<i>A. Kuchuk,</i> L. Serdiuk, Y. Zavorodnia	Modern Law Education in the Context of Natural Understanding of Law.	Asia Life Science	21 (2), P. 359–370
26	I. Bilozorov, <i>O. Ivanii,</i> S. Perepolkin	International customs law as a means of public and private law specialists training improvement	Asia Life Sciences	21 (2), P. 433–445
27	<i>O. Ivanii,</i> <i>I. Ivanii,</i> <i>T. Kharchenko</i>	Three Subject Didactics in Professional-Pedagogical Training of Future Lawyers on the Basis of Acme-culturological Approach.	Asia Life Science	21 (2), P. 479–491
28	<i>V. Shamonia,</i> <i>O. Semenikhina,</i> <i>M. Drushlyak,</i> <i>S. Lynnyk</i>	Computer visualization of logic elements of the information system based on PROTEUS	Paper presented at the CEUR Workshop Proceedings, 2387	P. 459-463
29	O. Prokopenko, <i>O. Kudrina,</i> <i>V. Omelyanenko</i>	ICT support of higher education institutions participation in innovation networks	Paper presented at the CEUR Workshop Proceedings, 2387	P. 466–471
30	<i>O. Semenikhina,</i> <i>M. Drushlyak,</i>	Open educational resources as a trend of modern education	42 nd International Convention on Information and Communication	P. 779–782

	<i>Yu. Bondarenko, S. Kondratiuk, I. Ionova</i>		Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	
31	<i>A. Yurchenko, O. Udovychenko, A. Rozumenko, Y. Chkana, M. Ostroga</i>	Regional computer graphics competition as a tool of influence on the profession choice: Experience of sumy region of Ukraine	42 nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	P. 789–794
32	<i>Y. Petrenko, V. Zigunov, D. Balashov, D. Bermudes, I. Shishenko</i>	Use of the Software BIOMECHANICS in Physical Culture and Sports Specialists' Preparation	42 nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	P. 795–799
33	<i>O. Kudrina, V. Omelyanenko, O. Saenko, Y. Hurbyk, V. Petrenko</i>	Smart specialization within industry 4.0 network strategies	42 nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	P. 1374–1379
<i>Статті у Scopus, прийняті редакцією до друку</i>				
1	<i>T. Lukashova, F. Lyman, M. Drushlyak</i>	On the non-cyclic norm in non-periodic groups	Asian-European Journal of Mathematics	2019
<i>Статті у Web of Science</i>				
1	<i>V. Omelyanenko</i>	Institutional Strategies of System Security of Technological & Innovation Systems	Baltic journal of economic studies	Vol. 5 (1). P. 150–159
2	<i>O. Poliakova, T. Ridel, T. Kyrychenko</i>	Multicultural Competence of University Students in Ukraine: Reality and Perspectives	Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala	Vol. 11 (4). P. 221–247
3	<i>V. Vorona, N. Kylik, V. Lytvynenko, A. Ratov, S. Lazorenko</i>	The level of Physical Condition of Students of Different Faculties of Pedagogical University	ESA (International Journal of Applied Exercise Physiology)	Vol. 8 (3). P. 153–158
4	<i>I. Bondarenko, N. Kokhan, O. Gonchar,</i>	Man-made landforms in landscape design of territories as a means of solving environmental problems	Architecture civil engineering environment	Vol. 12 (4). P. 7–14.

	B. Bondarenko			
5	M. Kirichenko-Babko, <i>Y. Danko,</i> L. Guz, D. Majerek, R. Babko	Statistical methods in the context of environmental quality assessment: On the example of riparian beetles	MATEC Web of Conferences	252 (3):09010
6	<i>O. Semenog,</i> A. Yurchenko, <i>O. Udovychenko,</i> <i>I. Kharchenko,</i> <i>S. Kharchenko</i>	Formation of Future Teachers' Skills to Create and Use Visual Models of Knowledge	TEM Journal	Vol. 8 (1). P. 275–283.
7	<i>E. Semenikhina,</i> <i>M. Drushlyak,</i> <i>Y. Bondarenko,</i> <i>S. Kondratiuk,</i> <i>N. Dehtiarova</i>	Cloud-based Service GeoGebra and Its Use in the Educational Process: the BYOD-approach	TEM Journal	Vol. 8 (1). P. 65–72.
8	<i>O. Martynenko,</i> <i>Ya. Chkana,</i> <i>I. Shyshenko,</i> <i>M. Rysina</i>	Formation of intellectual skills for future mathematics teachers	TEM Journal	Vol. 8 (3). P. 1084–1093
9	<i>D. Balashov,</i> <i>D. Bermudes,</i> <i>P. Rybalko,</i> O. Shukatka, Y. Kozeruk <i>A. Kolyshkina</i>	Future Physical Education Teachers' Preparation to Use the Innovative Types of Motor Activity: Ukrainian Experience	TEM Journal	Vol. 8 (4). P. 1508–1516
10	R. Babko, J. Szulzyk-Cieplak, <i>Y. Danko,</i> S. Duda, M. Kirichenko-Babko, G. Łagód	Effect of Stormwater System on the Receiver	Journal of Ecological Engineering	Vol. 20 (6), P. 52–59
11	<i>T. Lukashova</i>	Infinite locally finite groups with the locally nilpotent non-Dedekind norm of decomposable subgroups	Communications in Algebra	V. 47, (6 pages)
12	<i>T. Lukashova,</i> <i>M. Drushlyak,</i> <i>F. Lyman</i>	Conditions of Dedekindness of generalized norms in non-periodic groups	Asian-European Journal of Mathematics	V. 12 (1). P. 1950093 (11 pages)

13	<i>O. Semenikhina, M. Drushlyak, Yu. Bondarenko, S. Kondratiuk, I. Ionova</i>	Open educational resources as a trend of modern education	42 nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	P. 779–782
14	<i>A. Yurchenko, O. Udovychenko, A. Rozumenko, Y. Chkana, M. Ostroga</i>	Regional computer graphics competition as a tool of influence on the profession choice: Experience of sumy region of Ukraine	42 nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	P. 789–794
15	<i>Y. Petrenko, V. Zigunov, D. Balashov, D. Bermudes, I. Shishenko</i>	Use of the Software BIOMECHANICS in Physical Culture and Sports Specialists' Preparation	42 nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	P. 795–799
16	<i>O. Kudrina, V. Omelyanenko, O. Saenko, Y. Hurbyk, V. Petrenko</i>	Smart specialization within industry 4.0 network strategies	42 nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)	P. 1374–1379
Статті у Web of Science, прийняті редакцією до друку				
1	<i>P. Oksom</i>	Youth workers and and innovative development of social work	International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics	2019
Статті у інших зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор				
1	<i>I. Скрипка, В. Лапицький, В. Гончаренко, Є. Солоненко</i>	Особливості спортивної підготовки студентів-лучників у групах підвищення спортивної майстерності	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	VII (78), Issue: 196, Maj
2	<i>I. Скрипка, А. Гета, Є. Вишар, Л. Клеценко, А. Коломієць</i>	Особливості методики розвитку фізичних якостей підлітків на секційних заняттях з боротьби дзюдо в позашкільний час	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	VII (84), Issue: 207, November. P. 47–50
3	<i>L. Korzh-Usenko, O. Sydorenko</i>	Ideas of a free higher education: reflection in the intellectual space of Ukraine at the end of the XIX-th – the beginning of the XX-th century	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	VII (85), Issue: 208, P. 27–32

4	Zh. Chernyakova, T. Bugaenko	The Internationalization of the Educational Process: Theoretical Foundations.	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	VII (86), Issue: 209, November. P. 18–21
5	D. Kozlov	Innovative culture thesaurus of the future manager of the educational institution	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	VII (86), Issue: 209, November, P. 30–33
6	I. Скрипка, М. Чхайло, І. Кравченко, В. Гладов	Удосконалення техніко-тактичної підготовки футболістів групи підвищення спортивної майстерності	Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences	VII (23), Issue: 193, P. 73–77
7	Ю. Тонкопей, О. Скиба, А. Леоненко, С. Чередниченко	Вплив психофізіологічних властивостей на функціональний стан організму спортсменів-легкоатлетів	Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences	VII (24). P. 45–49
8	О. Огієнко	Компаративістика у галузі освіти дорослих: історія і сучасність	Edukacja zawodowa i ustawiczna	No. 4, P. 342–351
9	Zh. Chernyakova	Internationalization of educational space of higher education: characteristic of the models. Medzinárodný nekonferenčný zborník	Vydanie: prvé Publikácia bola vydaná elektronicky v Digitálnej knižnici UK	P. 171–176
10	O. Shvets, N. Ostuk, S. Kovalenko	Academic lecture: outlook of digital generation students	Pedagogy	#16. P. 92–95
11	О. Швець, Н. Осъмук, Ю. Лицман	Формування екологічної компетентності фахівця ХХІ століття в процесі вивчення хімії.	Pedagogy and psychology in the age of globalization	http://scaspee.com/all-materials/ 2019
12	O. Boriak, V. Makhonia	Key aspects of diagnostics, formation and correction of speech activity of mentally retarded children in primary school	Science Rise: Pedagogical Education	Vol. 4, P. 38–46
13	З. Савченко	Рецепція образу митця у світовій літературі першої половини ХХ століття	Danish Scientific Journal	№ 28. Vol. 2. P. 41–43
14	З. Савченко	Політологічна рецепція роману Вільяма Голдінга «Володар Мух»	Virtus	January, # 30. P. 192–196
15	Н. Медвідь	Художнє відображення стану людської душі та довкілля через призму колірно-звукової символіки готичних оповідань Е. По	Virtus	April, # 33. P. 150–153
16	М. Ведмедєв	Репрезентація в ЗМІ як напрям конституювання сучасної науки	Virtus	№ 35, June. P. 12–15
17	М. Ведмедєв	Сучасні технології як джерело небезпечного	East European Scientific Journal	№ 7 (47). Vol. 7. P. 63–70

		знання		
18	<i>М. Ведмедєв</i>	Трансформація наукової діяльності в умовах ринкової парадигми	East European Scientific Journal	№ 10 (50). Vol. 8. P. 59–64
19	<i>А. Єрмоєнко</i>	Жанрово-стильові особливості концерту для акордеона та струнного оркестру «Ессе homo!» Анатолія Гайдєнка	Future science: youth innovations digest	Vol. 1, iss. 1, P. 28–38.
20	<i>І. Довжинець</i>	Гастролі італійців в Сумах: погляд через сто років	World Science. Multidisciplinary Scientific Edition. Scientific Educational Center Warsaw	№ 10 (50), Vol. 2. PP.33–37
21	<i>І. Довжинець</i>	Music education as a factor of musical environment formation (using teaching music in ukrainian province as an example)	Центрально-азіатський музикознавчий журнал	№ 2. P. 76–85
22	<i>А. Kurienkova, У. Bondarenko</i>	Theoretical and practical aspects of the formation of social competence in senior preschool children with intellectual disabilities.	Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine	Riga, Latvia, P. 95–110
23	<i>Т. Бугаєнко, М. Лянной О. Шаповалова</i>	Альтернативні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами	Digital economy and digital society	№ 22. P. 125–130
Статті у інших зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор, прийняті редакцією до друку				
1	<i>D. Kozlov</i>	Innovative approaches to teaching future managers of educational institution as national elite	The European Journal of Humanities and Social Sciences	2019. № 6
2	<i>V. Bondarenko, T. Davydova</i>	Linguistic and Social Statuses of Ukrainian in Canada	Science and Education: a new Dimension	2019
3	<i>І. Проценко</i>	Формування інтелекту студентів у дослідницькій культурі	Web of Scholar	2019. 10 (40)
4	<i>Н. Медвідь</i>	Національна самобутність поезики воєнної прози О. Довженка (До 125-річчя з дня народження письменника)	Virtus	2019. April, # 37

V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених

Протягом 2019 року до науково-дослідної роботи було залучено 2188 студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка, що становить 61% від загальної чисельності студентів університету.

Студенти проводять свої дослідження у науково-дослідних лабораторіях, наукових гуртках та проблемних групах, працюють над науковими проектами. За результатами наукових досліджень студентами опубліковано 1643 статей та тез доповідей на наукових конференціях, з них 845 самостійно.

Одними з основних показників студентської наукової роботи є перемоги у олімпіадах і конкурсах. У всеукраїнському турі студентських олімпіад взяло участь 33 студенти університету з 20 навчальних дисциплін. За підсумками 6 студентів стали переможцями та призерами. На Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук було подано 40 наукових робіт із 24 галузей знань. Дипломами переможців і призерів у звітному році відзначено 14 студентів.

На базі університету проведено II тури Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузі «Фізична терапія, ерготерапія (за нозологіями)», Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» та XV Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Студенти університету систематично отримують призові місця за результатами участі у національних конкурсах творчих робіт, міжнародних конкурсах з веб-дизайну та комп'ютерної графіки.

Результати участі студентів у *всеукраїнському турі студентських олімпіад*:

– диплом I ступеня отримала О. Заговайло зі спеціальності «Фізична реабілітація» (науковий керівник – к.пед.н., доц. Кукса Н. В.);

– дипломи III ступеня отримали зі спеціальності «Фізичне виховання» О. Коваленко (науковий керівник – к.пед.н., проф. Лоза Т. О., ст. викл. Прокопова Л. І.), зі спеціальності «Фітнес і рекреація» В. Бермудес (науковий керівник – к.пед.н., ст. викл. Балашов Д. І.), зі спеціальності «Психологія» Л. Григорчук (науковий керівник – к.психол.н., ст. викл. Василевська О. І.), зі спеціальності «Географія» М. Кругліченко, (науковий керівник – к.геогр.н., доц. Сюткін С. М.), зі спеціальності «Спеціальна освіта (корекційна педагогіка)» А. Войтенко (науковий керівник – к.пед.н., ст. викл. Косенко Ю. М.).

Результати участі студентів у *Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук*:

– дипломи I ступеня отримали зі спеціальності «Біологія» Топчій І. (науковий керівник – к.б.н., доц. Литвиненко Ю. І.), «Педагогічна і вікова психологія» Сема Н. (науковий керівник – к.психол.н., доц. Мотрук Т. О.), зі спеціальності «Соціальна робота» Непочтова К. (науковий керівник – к.пед.н., ст. викл. Кирилюк А. В.), зі спеціальності «Українська література» Приходько М. (науковий керівник – к.пед.н., викл. Ячменик М. М.), зі спеціальності «Фізична реабілітація» Руденко Ю. (науковий керівник – к.фіз.вих., доц. Звіряка О. М.);

– дипломами II ступеня відзначено зі спеціальності «Соціолінгвістика» Баранцева Я. (науковий керівник – к.філол.н., ст.викл. Божко І. С.), зі спеціальності «Фізика» Лебединську Ю. (науковий керівник – к.ф.-м.н., доц. Салтикова А. І.);

– дипломами III ступеня нагороджено зі спеціальності «Географія» Перехожук С. (науковий керівник – к.геогр.н., доц. Корнус О. Г.), зі спеціальності «Управління у сфері економічної конкуренції» Білу В. (науковий керівник – к.економ.н., доц. Омеляненко В. А.), зі спеціальності «Фізична культура і спорт» Мариченко О., Осадчого О. (науковий керівник – к.пед.н., доц. Дубинська О. Я.), зі спеціальності «Фітнес і рекреація» Касьяна В., Сокол Є. (науковий керівник – к.фіз.вих., ст. викл. Арешина Ю. Б.), зі спеціальності «Туризм» Левковську Ж. (науковий керівник – к.пед.н., доц. Зігунов В. М.).

У Національному конкурсі творчих робіт «Європейські цінності» до Дня Соборності України студентка Омельяненко О. нагороджена дипломом III ступеня (науковий керівник – ст. викл. Ковтун Г. І.).

Магістрант Я. Ільченко прийняв участь та виборов 2 місце у Всеукраїнському конкурсі наукових есе для учнівської та студентської молоді, що проходив на базі Київського університету імені Бориса Грінченка (керівник – к.і.н. Михтуненко В. В.).

Команда студентів НН Інституту історії та філософії (Ювко Є., Ільченко Я., Половинко Ю.) посіла 3 місце у III Всеукраїнському студентському турнірі з філософії (Київ, лютий 2019 р.). Керівники – к.філос.н., доц. Снегірьов І.О., к.філос.н., ст. викладач Пономаренко Т.О.

Результати участі студентів у Міжнародному зимовому блиц-конкурсі з веб-дизайну та комп'ютерної графіки (керівники – к.пед.н., доц. Юрченко А. О., к.пед.н., доц. Удовиченко О. М.):

- дипломом I ступеня нагороджено Токмань В.
- дипломами II ступеня відзначено студентів Савостян М., Дериземля Д., Стеценко К.;
- дипломи III ступеня отримали Бондар М., Юшко К.; Кіблицька О., Сокол О., Притика О., Жолудь А., Дементєв Є., Батюк І., Острога М.

Студенти університету також стали переможцями та призерами Міжнародного конкурсу з комп'ютерної графіки та веб-дизайну «CreDiCo».

Студенти університету активно долучаються до участі в наукових заходах різного рівня (конгресах, форумах, конференціях, семінарах тощо), які проходять не лише на базі університету, але й поза його межами, зокрема за кордоном.

Серед вагомих здобутків студентів у 2019 р. виокремлено наступні:

- студенти університету активно долучилися до виконання проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», зокрема опублікувавши результати своєї діяльності у збірці студентських наукових робіт «Дослідження медіаграмотності: проект школи та університету».

- студенти під керівництвом к.і.н., доц. О. Вовка у співробітництві з Сумською ОДА брали участь у наповненні матеріалами веб-сторінки, присвяченої подіям Української революції 1917–1921 років – інтерактивній карті «Місця пам'яті Української революції 1917–1921 років», розробленій Українським інститутом національної пам'яті.

- студентку С. Бошкова та її наукового керівника – к.пед.н., ст. викладача Ласточкіну О. було нагороджено дипломом I ступеня та подякою ВГО «Українська асоціація корекційних педагогів» за наукову роботу, представлену на III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інноваційні підходи в освіті дітей із особливими освітніми потребами» (Бердянськ, червень 2019 р.), присвячену висвітленню класичної системи логопедичного супроводу батьків дітей із порушеннями мовлення, яку було удосконалено та збагачено авторськими майстер-класами, тренінгами, оформленням домашньої бібліотечки та використанням хмаро орієнтованих технологій. У якості хмаро орієнтованих технологій нами було запропоновано авторський блог «У_Розмові», що позиціонується як освітній ресурс для батьків, які дбають про розвиток власних дітей та дозволяє реалізувати технічну, часову доступність та зручність. У блозі, паралельно з проведенням заходів у реальному часі, висвітлювалися основні та ключові моменти зустрічей з батьками, поради, рекомендації, що були обов'язковими до виконання. Даний блог було створено на платформі WIX.

- магістрантка Ю. Лебединська представляла стендову та усну доповіді на 8th International Workshop on Mechanisms of Vacuum Arcs, MeVArc'2019 (вересень 2019 р, м. Падова, Італія) та взяла очну участь у саміті Perspektywy Women in Tech Summit 2019 (листопад 2019 р., м. Варшава, Польща).

- студент Я. Баранцев взяв участь у фестивалі Balzac Fest (Житомир, Бердичів, с. Верхівня, Київ, 14 березня – 8 червня 2019 р.) та переміг у конкурсі літературного перекладу «Кава по-бальзаківськи».

– студентка О. Ковтуненко під керівництвом к.філол.н., доц. Кириленко Н.І. посіла II місце у 2 (обласному) етапі X Міжнародного мовно-літературного конкурсу студентської та учнівської молоді імені Т.Шевченка.

– в університеті діє студентська наукова лабораторія «Методика навчання іноземних мов і культур».

– в Навчально-науковому інститут історії та філософії функціонують «Школа з прав людини для лідерів студентського самоврядування», студентський історичний кіноклуб «Люм'єр».

Органом самоврядування наукової молоді університету є Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених та його керуючий орган – Рада Наукового товариства, до складу якої входять представники студентів, аспіранти, докторанти та молоді учені університету, які активно займаються пошуковою та науково-дослідною роботою.

Головною метою діяльності Наукового товариства є всебічне сприяння науковій та винахідницькій діяльності студентів, аспірантів та молодих учених Університету, а також представництво, захист і реалізація професійних, творчих, інтелектуальних, юридичних і соціально-економічних прав та інтересів наукової молоді Університету.

Очолює Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених Сумського державного педагогічного університету імені А. С.Макаренка к.економ.н., доц. Омеляненко В. А.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Протягом 2019 року молодими вченими було опубліковано 718 наукових робіт, з яких: 20 монографій, 8 навчально-методичних посібників, 286 статті та 170 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Під керівництвом молодих учених виконуються 2 проекти наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок на замовлення МОН України:

– «Інституційно-технологічне проектування інноваційних мереж для системного забезпечення національної безпеки України». Керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А.

– «Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію оцінювання комерційних (ринкових) перспектив товарних інновацій». Керівник – к.е.н. Нагорний Є. І.

Також серед вагомих здобутків молодих учених у 2019 р. виокремлено наступні:

– к.економ.н., доц. Омеляненко В. А. отримує стипендію Кабінету Міністрів України (згідно з Постановою президії Комітету Державних премій України в галузі науки і техніки № 3 від 23.05.2018 р. «Про призначення стипендій Президента України та Кабінету Міністрів України для молодих вчених»).

– к.мед.н. Калиниченко Д. О. та к.б.н. Скиба О. О. спільно з науковцями ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМУ» стали співавторами патенту на розробку «Інтегральна оцінка репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку. Київ, 2019. 8 с.» (Інформаційний лист про нововведення в системі охорони здоров'я / Укрмедпатентінформ, № 12-2019).

– к.філос.н., ст. викладач Пономаренко Т. О. взяла участь у роботі Міжнародного конгресу «Science For Sustainable Development» (Київ, 10-11 листопада 2019 р.) та долучилася до підписання Меморандуму про створення Ініціативи Технологічного Розвитку України. Також здійснювала підготовку команди учнів (5 осіб) м. Суми до участі у Всеукраїнському турнірі юних філософів та релігіє знавців (Тернопіль, травень 2019 р.), за результатами участі команда посіла 2 місце.

– к.і.н. Михтуненко В.В. підготувала магістранта Я. Ільченка до участі у Всеукраїнському конкурсі наукових есе для учнівської та студентської молоді, що проходив на базі Київського університету імені Бориса Грінченка (здобув 2 місце); брала участь в міжнародному освітньому симпозіумі «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» (Київ, 7-9 жовтня 2019 р.); стала членом журі в I Обласного історичного турніру «Юних істориків»

(Суми, 8-9 листопада 2019 р.); стала організатором студентського історичного кіноклубу «Люм'єр» на базі Навчально-наукового інституту історії та філософії.

– к.філос.н. Денежников С. С. брав участь у двох сесіях проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», що виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольства Сполучених Штатів Америки та посольства Великої Британії в Україні, в партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси.

– к.пед.н., доц. Пономаренко Л. І. є науковим консультантом СОГО «Центр підтримки та розвитку родини «Калинове гроно», активно займаючись проектною діяльністю: Проект «Родинний табір «Школа соціального оптимізму»» СОГО Центр підтримки та розвитку родини «Калинове гроно» (керівник волонтерського загону); проект «Початок» СОС Дитячі Містечка Україна (тренер); Проект «Особливі потреби – особливий внесок у розбудову держави» СОБО «Сатва» (тренер); Проект «Координація спільних дій між урядовими та громадськими організаціями для підвищення ефективності роботи з протидії торгівлі людьми у Сумській області» СОБО «Сатва» (тренер); Проект «Соціалізація родин вимушених переселенців зі Східної України, АР Крим, які знаходяться в евакуації в Сумському регіоні» СОГО «Центр підтримки та розвитку родини «Калинове гроно» (тренер); Проект у рамках Програми протидії торгівлі людьми «Захисти своє майбутнє» ГО «Професійна ліга соціальних працівників Сумщини» (тренер).

– к.фіз.вих. Тонкопей Ю. Л. спільно з магістранткою Ю. Коробковою розробили аудіо-комплекс «Сенсомоторні вправи для самостійних занять осіб з вадами зору», який було впроваджено у роботу Українського центру з фізичної культури і спорту «Інваспорт» (м. Київ). У програму входить 3 комплекси вправ: ранкова гімнастика, заняття з балансуючою основою, комплекс фітбол-аеробіки. Усі заняття записані звуковою доріжкою.

– к.е.н. Грищенко О.Ф. була керівником при підготовці проекту наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих вчених «Механізм управління організаційною поведінкою у системі інноваційного розвитку господарюючих суб'єктів», який на жаль не отримав фінансування.

– молоді вчені факультету іноземної та слов'янської філології долучилися до набуття навичок спілкування іноземною (англійською) мовою під час спілкування з науковцями в межах наукових дискусій та проходження Intensive English course at West Finland College.

Статистичні відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів та молодих учених представлено в таблиці та на діаграмах:

Роки	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях та відсоток від загальної кількості студентів	Кількість молодих учених, які працюють у ЗВО	Відсоток молодих учених, які залишаються у ЗВО після закінчення аспірантури
2015	2087 (67,5%)	82	58,1
2016	2334 (62%)	58	32,4
2017	2453 (61%)	56	30,7
2018	2654 (58%)	45	29,6
2019	2188 (61%)	42	28,4

В 2018 р. університет став організатором 71 наукового заходу, з них 15 для студентів та молодих учених (6 міжнародних, 8 всеукраїнських, 1 вузівський).

В університеті існує практика морального заохочення молодих учених і студентів та система грошових винагород, передбачена колективним договором за наявності коштів. У 2019 р. у СумДПУ імені А. С. Макаренка виплачено премії 75 студентам і 1 аспіранту та надано матеріальну допомогу 12 студентам та 12 аспірантам.

VI. Наукові підрозділи, напрями їх діяльності, робота з замовниками

Стратегія інноваційного розвитку СумДПУ імені А. С. Макаренка передбачає створення сучасної інфраструктури міждисциплінарних досліджень на основі системи науково-дослідних лабораторій, ресурсних центрів і центрів трансферу технологій, навчально-наукових центрів та центрів колективного користування. Діяльність цих структур спрямовано на підвищення конкурентоспроможності наукових розробок університету.

У 2019 р. в університеті функціонували

10 ресурсних центрів та центрів трансферу технологій:

- Науково-дослідний центр гендерної освіти (керівник – к.філос.н., доц. Луценко О. А.; 1998 р.).
- Центр професійного розвитку вчителів англійської мов (керівник – ст. викл. Голубкова Н. Л.; 2004 р.).
- Консультативно-методичний центр «Довіра» (керівник – к.пед.н., доц. Колишкін О. В.; 2010 р.).
- Ресурсний центр трансферу технологій «Науково-методичне забезпечення якісної математичної освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів» (керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О. С.; 2011 р.).
- Ресурсний центр кафедри медико-біологічних основ фізичної культури «Школа педагогіки здоров'я» (керівник – д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; 2011 р.).
- Ресурсний центр – центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (керівник – к.пед.н. Косенко Ю. М.; 2017 р.).
- Ресурсний центр – центр трансферу технологій «Школа тренерської майстерності» (керівник – к.фіз.вих., проф. Гончаренко В. І.; 2017 р.).
- Ресурсний центр професійного розвитку учителя української мови і літератури (керівник – д.пед.н., проф. Семенов О. М.; 2018 р.).
- Ресурсний центр з макаренкознавства (керівник – к.пед.н., доц. Осьмук Н. Г.; 2019 р.).
- Ресурсний центр вивчення французької мови (керівник – к.філол.н. Божко І. С.; 2019).

1 центр колективного користування:

- Центр колективного користування науковим обладнанням (співзасновник – Інститут прикладної фізики НАН України; координатор від СумДПУ імені А. С. Макаренка – к.ф.-м.н., доц. Завражна О. М.; 2012 р.).

3 навчально-наукові центри:

- Навчально-науковий центр кафедри логопедії (керівник – к.пед.н., доц. Стахова Л. Л., 2014 р.);
- Навчально-науковий консультаційний центр надання психологічної допомоги населенню (керівник – к.філос.н., доц. Дворніченко Л. Л., 2015 р.);
- Навчально-науковий центр фізичної та психологічної реабілітації (координатор – к.фіз.вих., доц. Звіряка О. М., 2015 р.).

2 міжвідомчих науково-дослідних лабораторій:

- Лабораторія гігієни навчальної діяльності та вікової фізіології (керівник – д.мед.н., проф. Калиниченко І. О., співзасновник – Інститут гігієни та медичної екології імені О. М. Марзаєва НАМН України, 2008 р.);
- Лабораторія корекційної-реабілітаційних технологій (керівник – д.пед.н., доц. Боряк О. В., співзасновник – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2011 р.);

1 міжуніверситетська лабораторія:

- Лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур (керівник – к.пед.н., доц. Подосіннікова Г. І., співзасновник – Київський національний лінгвістичний університет, 2015 р.);

1 студентська лабораторія:

- Лабораторія методики навчання іноземних мов (керівник – к.пед.н., доц. Подосіннікова Г. І., 2014 р.);

23 традиційних наукових підрозділи:

- Лабораторія педагогічного краєзнавства і козацької педагогіки (керівник – д.пед.н., доц. Корж-Усенко Л. В., 1985 р.);
- Лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки (керівник – д.пед.н., проф. Сбруєва А. А., 1990 р.);
- Лабораторія українського фольклору (керівник – к.філол.н., доц. П'ятаченко С. В., 2004 р.);
- Лабораторія синхронічних та діахронічних досліджень різнорівневих одиниць німецької мови: лінгвокультурологічний і соціолінгвістичний аспекти (керівник – д.філол.н., проф. Школяренко В. І., 2005 р.);
- Лабораторія психології розвитку особистості (керівник – д.психол.н., проф. Кузікова С. Б., 2006 р.);
- Лабораторія інноваційних освітніх технологій (керівник – к.пед.н., проф. Лазарев М. О., 2008 р.);
- Лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики (керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О. С., 2009 р.);
- Лабораторія оздоровчо-реабілітаційних технологій (керівник – к.мед.н., доц. Котелевський В. І., 2009 р.);
- Лабораторія інформаційних технологій в освіті (керівник – д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В., 2010 р.);
- Лабораторія з еколого-валеологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (керівник – к.пед.н., проф. Кондратюк С. М., 2011 р.);
- Лабораторія трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті (керівник – к.пед.н., доц. Пушкар Л. В., 2012 р.);
- Лабораторія фізико-хімічних досліджень (керівник – к.х.н., доц. Пшеничний Р. М., 2012 р.);
- Лабораторія методології практичної психології (керівник – к.психол.н., доц. Щербакова І. М., 2014 р.);
- Лабораторія «Нова Макаренкіана: антикризове управління навчальним закладом» (керівник – к.пед.н., проф. Козлова О. Г., 2016 р.);
- Лабораторія «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (керівник – д.пед.н., проф. Семеног О. М., 2016 р.);
- Лабораторія інноваційних корекційно-розвивальних арт-технологій та ерготерапії (керівник – к.пед.н., доц. Литвиненко В. А., 2016 р.);
- Лабораторія інноваційних методів у навчанні фізики та нанотехнологій (керівник – к.тех.н., проф. Іваній В. С., 2016 р.);
- Лабораторія «Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя» (керівник – к.пед.н., доц. Кривонос О. Б., 2016 р.);
- Лабораторія регіональних природничо- та суспільно-географічних досліджень (керівник – к.географ.н., доц. Корнус О. Г., 2017 р.);
- Лабораторія моніторингу популяцій тварин та рослин Сумської області (керівник – к.б.н., доц. Говорун О. В., 2017 р.);
- Лабораторія хіміко-екологічного моніторингу довкілля (керівник – к.х.н., доц. Касьяненко Г. Я., 2017 р.);
- Лабораторія проблем інклюзивної освіти (керівник – д.пед.н., проф. Бондаренко Ю. А., 2017 р.);
- Лабораторія кафедри бізнес-економіки та адміністрування (керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А., 2018 р.).

На окрему увагу в ракурсі виконання науково-дослідних робіт заслуговують:

- Науково-навчальний центр «Ботанічний сад Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка», який згідно з рішенням Сумського облвиконкому від

27 вересня 1973 р. – об'єкт природно-заповідного фонду області, що має статус ботанічного саду місцевого значення.

- Біостаціонар «Вакалівщина», постійна база з 1965 р.
- Зоологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 1930 р.
- Музей історії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 1962 р.

Результати роботи наукових підрозділів у 2019 році
у розрізі наукових напрямів та навчально-наукових підрозділів

Науковий напрям «Суспільні науки»

Підрозділи Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Науково-дослідницький центр гендерної освіти

Керівник – к.філос.н., доцент Луценко О. А.

Центр реорганізовано з лабораторії гендерної освіти в 2016 р. Діє при кафедрі соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності.

Мета діяльності – розробка теоретико-методологічних основ дослідження гендерної теорії в сфері освіти і виховання та вдосконалення інноваційної моделі впровадження міжнародних стандартів з гендерних питань в національну систему вищої освіти.

Пріоритетні завдання діяльності: Фундаментальні дослідження з проблем гендерної теорії в сфері освіти і виховання. Впровадження інноваційної освітньої практики (яка передбачає включення гендерної парадигми в освітній процес) з розробкою відповідної моделі забезпечення. Методична підготовка державних службовців регіону до впровадження гендерних підходів в роботу державних установ та органів місцевого самоврядування.

Основні напрями та результати роботи в 2019 р.:

I. Науково-дослідна робота. Наукове керівництво дипломними і магістерськими роботами з гендерної проблематики. Удосконалення моделі гендерної експертизи навчальних посібників і соціальних проектів. Керівництво науковою роботою студентів. Підготовка до друку та видання монографії: *Луценко О.А. Філософія та культура статі: гендерний аналіз: Монографія. Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. 323 с. (17 друк. арк.)*. Підготовка наукових статей до фахових наукових збірок. Проведення довгострокового дослідження «Гендерний аналіз конструктивів буденної свідомості сучасного держслужбовця». Розробка нових тем дипломних, магістерських та дисертаційних досліджень з гендерної проблематики.

II. Навчально-методична робота. Доопрацювання робочих навчальних програм з гендерних дисциплін за новими вимогами. Удосконалення наочного забезпечення навчально-виховного процесу – підготовка тематичного матеріалу з гендерної проблематики в слайдовому форматі. Удосконалення електронного банку даних, пов'язаного з академічною діяльністю та методичною роботою в сфері гендерної проблематики.

III. Організаційна робота. Організація постійно діючого циклу науково-методологічних семінарів для дипломників та аспірантів СумДПУ «Гендерні проблеми наукового знання», організація обговорення досліджень у галузі гендерної педагогіки. Організація науково-дослідної роботи студентів з гендерної проблематики. Організація і реорганізація роботи бібліотеки НДЦГО. Організація роботи студентського наукового гуртка з гендерної проблематики «Гендер і молодь», наукового гуртка «Гендерні аспекти соціальної роботи»; проблемної групи «Технології гендерних досліджень у соціальній та соціально-педагогічній роботі». Організація та проведення серії студентських дебатів з гендерної проблематики серед студентів. Організація постійно діючого циклу лекцій «Гендерна дискримінація в органах місцевого самоврядування» в Центрі підвищення кваліфікацій Сумського ОДА.

IV. Підвищення рівня професійної підготовки. Підвищення кваліфікації викладачів кафедри з гендерної проблематики в межах Програми рівних можливостей та прав жінок в Україні.

Лабораторія соціально-психологічних досліджень проблем розвитку особистості

Керівник лабораторії – д.психол.н., професор, академік АН ВШ України Кузікова С. Б.
Лабораторію створено у 2016 році. Діє при кафедрі практичної психології.

Теми:

«Психологічні умови та технології ефективного функціонування і розвитку особистості в генезі її буття» (номер державної реєстрації 0116U007543, термін виконання 2016–2020 рр.);

«Розвиток психологічної культури особистості в процесі безперервної освіти» (номер державної реєстрації № 0114U005221).

Мета та завдання – виявити психологічні умови та технології ефективного функціонування і розвитку особистості в генезі її буття; розробити і провести апробацію діагностичного інструментарію вивчення особливостей саморозвитку особистості як актуалізованого, усвідомленого і керованого процесу особистісних змін; вивчити проблему вітальності, суб'єктності, саморозвитку особистості; визначити інваріанти саморозвитку в життєвій кризі особистості, умови та технології збереження психологічного здоров'я у різному віці.

Основні результати роботи у 2019 р.:

1. Продовжено розробку умов і технологій формування особистості як суб'єкта власного життя і саморозвитку. Здійснено проектування моделі психологічної культури у феноменології саморозвитку особистості. Вивчено феномен нервово-психічної стійкості в екстремальних видах спорту. Проаналізовано психологічні особливості становлення децентрації в юнацькому віці. Запропоновано можливості та шляхи подолання особистісних криз, посиленних кризовим станом сучасного суспільства, за авторською моделлю «Вікова психокорекція» (Кузікова С. Б.).

2. Проведено дослідження особистісних та соціальних чинників формування складових психологічної культури студентів закладу вищої освіти, зокрема, – складових комунікативної компетентності, і значення в цьому процесі впровадження інтерактивних методів навчання. Розроблено програму семінару-тренінгу розвитку комунікативної (конфліктної та конфліктологічної) компетентності для студентів закладів вищої освіти – майбутніх педагогів (Пухно С. В.).

3. Розроблено авторську триступеневу модель емоційного вигорання на прикладі стадії дзеркала Ж. Лакана. Експліковано характер динамічних процесів, які призводять до руйнування ідентичності в інтерсуб'єктивних взаємодіях, що зумовлює ефект вигорання (Вертель А. В.).

4. Уточнено можливості використання методів Арт-терапії в процесі надання психологічної допомоги різним верствам населення (Дворніченко Л. Л.).

5. Визначено ефективні способи та розроблена оптимальна система психопрофілактичної та психокорекційної роботи з оптимізації нарцисичних та асертивних проявів під час переживання студентами вікової та інших криз (Єрмакова Н. О.).

6. Розроблено розвивальну творчу інтелектуальну гру «Креативність», яка сприяє розвитку творчого сприймання та мислення підлітків у процесі формування творчих мисленневих стратегій (Бедлінський О. І.).

7. Проаналізовано основні мотиви вибору студентами першого курсу педагогічної професії, показана необхідність врахування такої мотивації як в адаптаційний період, так і в навчально-виховному процесі в цілому. Розроблено методичне забезпечення навчальної дисципліни «Психологія» для змішаного навчання. Узагальнено методичні позиції щодо викладання психології у ЗВО (Тарасова Т.Б.).

8. Вивчено психологічні особливості емоційного вигорання у медичних працівників. Запропоновано ефективні способи психопрофілактичної та психокорекційної роботи зі зниження проявів емоційного вигорання медичних працівників (Пасько К.М.).

9. Визначено індивідуально-психологічні відмінності футболістів різних ігрових амплуа (Щербак Т. І.).

Кількісні результати: видано 2 статті у виданнях, що входять до міжнародної наукової бази даних Scopus; 19 публікацій у виданнях, що входять до наукової бази даних Scopus, 10 публікацій у фахових виданнях; 1 монографію; 5 розділів у колективній монографії та 6 публікацій у закордонних виданнях. Організовано та проведено 4 наукових заходи.

Лабораторія методології практичної психології

Керівник лабораторії – к.філос.н., доцент Щербакова І. М.

Лабораторію створено у 2014 році. Діє при кафедрі практичної психології.

Тема: «Психологічні умови та технології збереження здоров'я та підвищення життєдіяльності особистості в умовах кризового сьогодення»

Мета науково-дослідної роботи – проведення досліджень щодо формування і підтримки здоров'я, просоціальних форм поведінки та життєстійкості особистості в кризових умовах сьогодення.

Основні результати роботи у 2019 р.:

На основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду розроблено концептуальні положення психологічної культури і культури здоров'я особистості, субкультурної активності молоді. Визначено теоретико-методологічні засади розвитку культури здоров'я особистості, психологічні умови та технології розвитку культури здоров'я студентів. Проаналізовано розвиток культури здоров'я майбутніх фахівців в закладах освіти. Досліджено мотиваційні аспекти формування культури здоров'я особистості в процесі професіогенезу. Теоретичні доробки дозволяють психологам-практикам здійснювати кваліфіковану допомогу суб'єктам освітнього середовища у збереженні здоров'я, оптимізації навчальної діяльності, активізації життєдіяльності в умовах кризового сьогодення. Уточнено науково категоріальні поняття, зокрема «культура», «здоров'я», «мотивація стрес-долаючої поведінки», «психологічна готовність». Визначено нормативно-правові засади формування валеологічної культури у суб'єктів освітнього середовища. Обґрунтовано, що підвищення рівня оздоровчої культури в умовах кризового сьогодення гармонізує життєдіяльність особистості.

Актуальність дослідження зумовлена погіршенням розвитку і функціонування особистості в умовах кризового сьогодення. Враховуючи соціальну значимість проблеми, в 2019 р. дослідження було спрямоване на визначення методологічних основ активності особистості в умовах кризового суспільства, психологічної культури і культури здоров'я особистості у кризовому соціумі.

За результатами опубліковано розділ колективної монографії «Розвиток психологічної культури особистості в процесі безперервної освіти», присвячений методологічному аналізу дослідження функціонування і розвитку субкультурної активності молоді в генезі її професійного становлення в закладах освіти.

Кількісні результати: опубліковано 1 розділ колективної монографії; 1 стаття у фаховому виданні України; 6 публікацій у закордонних виданнях, із них 4 входять до міжнародної наукометричної бази Scientific Indexing Services (USA); 15 публікацій в інших виданнях; 1 публікація в інтернет-виданні; 45 студентських публікацій; підготовлено до друку 1 навчально-методичний посібник; взято участь в організації і проведенні 2 всеукраїнських конференцій; прийнято участь у роботі 7 міжнародних, 1 міжнародної-інтернет, 1 всеукраїнської (з міжнародною участю) наукових конференцій, 1 круглого столу; проведено 9 майстер-класів. Прийняли участь у роботі 96 годинного авторського семінару-тренінгу «Нейропсихологічна діагностика і корекція дітей та підлітків» (автор – О. О. Деркач, к. пед. н., керівник підрозділу ВГО арт-терапевтичної асоціації).

Навчально-науковий консультаційний центр надання психологічної допомоги населенню.

Керівник – к.філос.н., доцент Дворніченко Л. Л.

ННКЦ було створено у 2014 р. Діє при кафедрі практичної психології.

Мета діяльності – розробка теоретичних аспектів і технологій надання психологічної допомоги; підготовка студентів до професійної діяльності; надання психологічної допомоги клієнтам, які опинились в критичних умовах життя.

Пріоритетні завдання діяльності: розробка тренінгових методів і методик; трансфер розроблених тренінгових програм в різні сфери людської активності, зокрема в діяльність організацій державної і недержавної форм власності.

Основні напрями та результати роботи в 2019 р.:

I. Консультування усіх верств населення з особистісних питань та питань міжгрупової взаємодії. Здійснено профілактичну, просвітницьку та консультативну роботу, зокрема проведено цикл арт-терапевтичних занять (Пасько К.М.). Відповідно до укладених договорів про співпрацю проводилась безкоштовна психологічна допомога дорослим громадянам м. Суми.

II. Психологічний супровід професійної діяльності та оптимізація роботи трудового колективу. Співробітництво у сфері проведення науково-дослідної роботи та впровадження науково-методичних розробок. Результати роботи членів ННКЦ представлені у наукових публікаціях, а також висвітлені у магістерських роботах випускників кафедри психології.

III. Розробка майстер-класів, авторських лекцій за тематикою роботи Центру та їх апробація на науково-методичних семінарах та конференціях.

IV. Психологічна допомога бійцям, що були поранені чи зазнали психологічних травм в зоні АТО, та військовослужбовцям. Проведення наукової, навчальної та психогігієнічної роботи з призовниками, а також розроблення методичного інструментарію, методичних рекомендацій для психологів, які супроводжують дані категорії населення. Результати представлені у магістерських роботах та публікаціях випускників у наукових виданнях.

V. Психологічний супровід дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими потребами. У рамках співробітництва Центру та спеціальних служб м. Суми та Сумської області, що працюють з даними категоріями населення, проведено спільні заходи з Сумським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та ОКУ СОР Соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Міжвідомча проблемна наукова лабораторія корекційно-реабілітаційних технологій

Керівники протягом року – д.пед.н., професор Дегтяренко Т. М., д.пед.н, доцент Боряк О.В.

Лабораторію засновано у 2011 р. та реорганізовано у 2015 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти. Співорганізатор – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України та СумДПУ імені А.С.Макаренка МОН України.

Тема: «Методологія та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю» (номер державної реєстрації 0116U000895, термін виконання 2015–2021 рр.).

Предмет науково-дослідної роботи – модифікація корекційно-реабілітаційної діяльності з допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю.

Основні результати роботи у 2019 р.:

За звітний період у межах діяльності лабораторії продовжувалось вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду корекційно-реабілітаційної діяльності; розроблення та апробація новітніх освітніх, оздоровчих, реабілітаційних, тренувальних технологій та інноваційного навчально-методичного забезпечення.

Апробація результатів досліджень відбувалась шляхом друку колективної монографії «Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі», в якій представлено теоретичні та прикладні результати наукових досліджень фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

У межах діяльності лабораторії передбачене наукове стажування за програмою «Umiędzynarodowanie szkolnictwa wyższego» у Collegium Civitas Sincerely, м. Варшава, Польща.

За звітний період члени лабораторії прийняли участь і провели два наукові заходи: VI Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих учених «Корекційна та

інклюзивна освіта очима молодих науковців» (м. Суми, 20 березня 2019 р.); V Міжнародна очно/заочна науково-практична конференція «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (м. Суми, 20 листопада 2019 року). Здійснено виступи під час круглого столу «Зоозалучення: можливості і ризики» у м. Києві у Київському зоопарку всеукраїнського значення (Боряк О.В., Чобанян А.В.).

Лабораторія проблем інклюзивної освіти

Керівник – д.пед.н., професор Бондаренко Ю. А.

Лабораторію засновано у 2017 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2019 р.:

У межах діяльності лабораторії здійснено моніторинг організації інклюзивного навчання у закладах освіти м. Суми та Сумської області, організовано і проведено 4 науково-практичні семінари, 7 тренінгових занять.

Апробація результатів дослідження відбувалася шляхом виступів на 7 конференціях різних рівнів та 3 семінарах, публікації 25 статей.

У межах лабораторії виконано і захищено 3 кваліфікаційні роботи з актуальних питань інклюзивної освіти, здійснено 10 консультацій для батьків дітей з ООП та педагогічних працівників закладів з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрів, реалізовано 2 програми у межах курсів підвищення кваліфікації (взято участь у Всеукраїнському форумі «Інклюзія в дошкільлі» та в освітньому проекті «Edukation Slam: Екосистема «Відкривай Україну»»).

Члени лабораторії (Дегтяренко Т.М., Бондаренко Ю.А.) були членами журі I-III турів Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2019» у номінації «Вчитель інклюзивного класу».

У межах лабораторії відбувалося надання освітніх платних послуг.

Інформація щодо діяльності лабораторії систематично подається у світлинах на веб-сторінках лабораторії, кафедри, НН інституту педагогіки і психології, головної сторінки СумДПУ імені А.С.Макаренка.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Керівник – к.пед.н., старший викладач Косенко Ю.М.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій засновано у 2017 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Кафедрою розпочато впровадження у практику концепції «Нова українська школа», зокрема у частині забезпечення якості надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту у системі спеціальної та інклюзивної освіти. У межах даного напрямку діяльності створено інформаційну, навчально-методичну базу джерел відповідно до профілю діяльності Центру.

Спільно з іншими структурними підрозділами кафедри проведено II Регіональний науково-практичний семінар зі спеціальної педагогіки «Новітні технології спеціальної педагогіки: проблеми, перспективи та шляхи запровадження» (м. Суми, 20 листопада 2019 р.).

Консультаційно-методичний центр «Довіра»

Керівник – викладач Почкун Ю.В.

Центр створено у 2010 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Співробітники Центру проводили консультування батьків, фахівців щодо роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; індивідуальних корекційно-розвиткових занять з дітьми.

Упродовж року проведено 43 індивідуальні заняття з дітьми з порушеннями мовлення, розладами спектру аутизму.

Лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки

Керівник – д.пед.н., професор Сбруєва А. А.

Лабораторію засновано в 1990 р. при кафедрі педагогіки.

Напрями наукових досліджень: Проблеми інноваційного розвитку освіти у розвинених країнах в умовах побудови суспільства знань. Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа» (номер державної реєстрації 0118U100337, терміни виконання 2018–2023 рр.).

Основні напрями та результати роботи в 2019 р.:

Протягом звітного періоду члени лабораторії працювали як над спільною проблематикою, яка передбачає системний аналіз тенденцій реформування (модернізації, інноваційного розвитку) освіти у розвинених країнах, так і над окремими її аспектами, пов'язаними з планами виконання індивідуальних наукових досліджень.

Результатом виконання індивідуальних наукових досліджень стало завершення виконання та захисти дисертаційних робіт членів лабораторії:

1) Бойченко М.А. «Організаційно-педагогічні засади освіти обдарованих та талановитих у США, Канаді і Великій Британії» (Д 55.053.01 при СумДПУ імені А.С.Макаренка, 28 березня 2019 р. (докторська дисертація)) Уперше у вітчизняній педагогічній науці здійснено комплексне дослідження теоретичних та методичних засад освіти обдарованих школярів у США, Канаді та Великій Британії..

2) Самойлова Ю.С. «Тенденції розвитку інноваційних шкільних мереж у США в кінці ХХ – на початку ХХІ століття» (Д 55.053.01 при СумДПУ імені А.С.Макаренка, 19 квітня 2019 р.). Уперше в українській педагогічній науці цілісно з'ясовано тенденції розвитку теоретичних засад, нормативно-правового забезпечення, змісту та організації діяльності інноваційних шкільних мереж США в кінці ХХ – на початку ХХІ століття.

3) Єременко І.В. Д 55.053.01 «Тенденції інтернаціоналізації забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти» (Д 55.053.01 при СумДПУ імені А.С.Макаренка, 5 липня 2019 р.). Уперше в українській педагогічній науці цілісно з'ясовано тенденції інтернаціоналізації забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти.

Членами лабораторії опубліковано монографії з проблем порівняльної педагогіки:

1) Сбруєва А.А., Єременко І.В. Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору: монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – 254 с.

2) Сбруєва А.А., Чистякова І.А., Самойлова Ю.І. Організаційно-педагогічні засади діяльності та тенденції розвитку інноваційних шкільних мереж Великої Британії та США: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 299 с.

У межах виконання дослідження член лабораторії Тарабан Ю.В. здійснив наукове стажування на теологічному факультеті Вестфальського університету м. Мюнстера (Німеччина, лютий 2019 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на численних представницьких конференціях, зокрема члени лабораторії стали співорганізаторами таких наукових заходів: V Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (16–17 квітня 2019 р., м. Суми); III Міжнародна науково-практична конференція для студентів та молодих учених «Європейський університет: імідж, мобільність та соціальні перспективи» (25-26 квітня 2019 р., м. Суми); I Міжнародна науково-практична конференція «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи» (29–30 жовтня 2019 р., м. Суми); II Всеукраїнський науково-практичний семінар «Компаративістика в педагогічній освіті і освіті дорослих» (19 грудня 2019 р., Київ-Суми).

На засіданні лабораторії було обговорено та затверджено тематику дисертаційних робіт 3 нових членів лабораторії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Продовжилось виконання теми «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів», що реалізується як Жан Моне

Модуль групою науковців (д.пед.н., проф. Сбруєва А.А, д.пед.н., проф. Семенов, к.пед.н., доц. Чернякова Ж.Ю.). Проект з даної теми виграв фінансування в рамках програми Еразмус+.

Членами лабораторії опубліковано протягом року десятки наукових статей у вітчизняних та зарубіжних фахових наукових виданнях.

Лабораторія «Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя»

Керівник – к.пед.н., доцент Кривонос О. Б.

Лабораторію засновано в 2016 р. при кафедрі педагогіки.

Основні результати роботи в 2019 р.:

Розроблено концептуальні засади модульно-компетентнісного підходу до професійно-педагогічній підготовки майбутнього вчителя (проф. Огієнко О.І.), здійснено методологічне обґрунтування феномену адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі, що являє собою комплексне дослідження системи поглядів на проблему адаптації зарубіжних та вітчизняних учених та виокремлення важливих положень для сучасного соціально-педагогічного трактування цієї проблеми (доц. Кривонос О.Б.) розроблено теоретичні засади та методіку пропедевтичної педагогічної практики як технології ранньої професійної ідентифікації майбутніх учителів (доц. Коваленко Н.В.); укладено структуру риторичних якостей, що складають основу риторичної культури сучасного викладача (доц. Будянський Д.В.);

Членами науково-дослідної лабораторії підготовлено тези конференцій; наукові статті в фахових виданнях; доповіді на науково-практичних конференціях; доповіді на методичному семінарі; розділи монографій. Результати дослідження використано у навчально-виховному процесі з підготовки майбутніх педагогів.

Ресурсний центр макаренкознавства

Керівник – к.пед.н., доцент Осьмук Н.Г.

Центр засновано в жовтні 2019 р. при кафедрі педагогіки.

Основні напрями роботи в 2019 р.:

Вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду макаренкознавчих досліджень; здійснення актуальних макаренкознавчих розвідок, що передбачають застосування методології педагогічної регіоналістики та історико-педагогічної персоналістики пенітенціарної, соціальної та порівняльної педагогіки; створення методичних і освітніх ресурсів у галузі макаренкознавства, їх популяризація серед широкого кола фахівців і педагогічної громадськості; здійснення науково-методичної підтримки професійно-орієнтаційної роботи в процесі підготовки майбутніх учителів.

Лабораторія педагогічного краєзнавства і козацької педагогіки

Керівник – д.пед.н., доцент Корж-Усенко Л. В.

Лабораторію засновано в 1985 р. при кафедрі педагогіки.

Основні напрями та результати роботи в 2019 р.:

Протягом року зусилля керівника лабораторії було направлено на завершення роботи над докторською дисертацією на тему «Концептуальні та організаційно-педагогічні засади розвитку освітнього процесу у вищій школі України (1905–1920 рр.)», яку було захищено в травні 2019 р. Дисертація є першим цілісним історико-педагогічним дослідженням проблеми розвитку освітнього процесу у вищій школі України (1905–1920 рр.), його концептуальних та організаційно-педагогічних засад. Схарактеризовано історіографію та джерельну базу дослідження. Здійснено періодизацію розвитку вищої школи на території України. Визначено основні концептуальні підходи до розвитку вищої школи у вітчизняній науковій та громадській думці досліджуваного періоду. Розкрито тенденції розвитку мети, структури, змісту, форм і методів організації освітнього процесу у вищій школі України 1905–1917 років. Виокремлено етапи поглиблення українознавчої спрямованості освітнього процесу в контексті реалізації ідеї українського університету. З'ясовано статус, права та обов'язки суб'єктів освітнього процесу,

виявлено напрями творчої самореалізації викладачів і студентів. Окреслено тенденції та особливості розвитку вищої школи України в добу національного державотворення 1917–1920 років, актуалізовано позитивний історичний досвід у сучасних умовах.

Паралельно тривала робота над виконанням магістерських робіт та публікацією результатів досліджень членів лабораторії у наукових виданнях.

Лабораторія: «Нова макаренкіана: антикризове управління навчальним закладом»

Керівник – к.пед.н., професор Козлова О. Г.

Лабораторію засновано в 2016 р. Діє при кафедрі менеджменту освіти та педагогіки вищої школи.

Основні напрями досліджень: механізм діяльності кафедри; моделювання структури, кваліфікаційних рівнів і процесів підготовки фахівців; організаційні структури і технології управління; маркетинг ринку фахівців; вивчення й узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду з проблем управління кафедрою.

Основні результати роботи в 2019 р.:

Члени лабораторії працюють над вирішенням таких актуальних завдань, як розвиток започаткованих наукових досліджень у галузі освіти й управління у ринковому середовищі; розробка концепції організаційно-економічного механізму управління кафедрою та відповідної нормативної бази; вивчення попиту Сумського регіону та України на спеціалістів та визначення раціонального контингенту студентів за спеціальностями (073 Менеджмент та 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)); розробка гнучкої технології підготовки фахівців на кафедрі; створення раціональних управлінських і навчально-виробничих структур при кафедрі; розробка та вдосконалення інформаційної бази випускників кафедри з метою подальшої співпраці.

Члени лабораторії долучилися до організації та проведення Всеукраїнського он-лайн семінару «Макаренківські читання» в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ століття, м. Суми. В аспекті організації науково-практичних заходів здійснено активну діяльність семінарів, виставок-презентацій науково-дослідних досягнень тощо.

У межах співпраці з Міжнародним та Всеукраїнським макаренківським центром, що діє на базі Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, в особі керівника центру професора Ткаченка А. В. протягом 2019 року проведено науково-практичні семінари «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації» та «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві»; здійснено впровадження результатів колективної монографії викладачів кафедри. Результатом проведення семінарів та конференцій стало популяризація роботи лабораторії, налагодження нових наукових стосунків та видання електронного збірника матеріалів конференції.

Результати роботи науково-дослідної лабораторії знайшли своє відображення у статтях наукових фахових видань, опублікованій колективній монографії: *Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті [монографія] / [за редакцією проф. М.О. Лазарева, проф. О.Г. Козлової] Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. 242 с., у матеріалах конференції та семінарів.*

Лабораторія інноваційних освітніх технологій

Керівник – к.пед.н., професор Лазарев М. О.

Лабораторію засновано в 2008 р. Діє при кафедрі менеджменту освіти та педагогіки вищої школи.

Основні результати роботи в 2019 р.:

Завершено фундаментальний експеримент «Творча самореалізація особистості в контексті евристичної освіти».

Протягом звітної періоду перевірено ефективність науково-технічної продукції, створеної в попередні роки: 1) Технологія конструювання евристичного навчального діалогу

різних рівнів у підготовці майбутніх учителів і менеджерів освіти. 2) Технологія навчання студентів і школярів способом запитальної діяльності як епіцентру евристичного навчального діалогу і важливої складової інноваційної евристичної освіти; 3) Концепція періодизації розвитку евристичної освіти в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століття; 4) Методи діагностики евристичних освітніх продуктів студентів і старшокласників.

Подальшого розвитку дістали інноваційні концепції: а) про інноваційну сутність евристичного навчання, його методи і механізми діяльності вчителя й учнів; б) про умови самореалізації пізнавально-творчих якостей, про суттєві можливості евристичного навчального діалогу оптимізувати освоєння учнями і студентами нових знань та умінь, якщо надати їм постійної запитальної ініціативи та компетентної її стимуляції; в) про необхідність детального й адекватного діагностичного інструментарію – від чисельних критеріїв і показників до тестів евристичного характеру, вперше розроблених в лабораторії і випробуваних на достатній кількості пізнавально-творчих продуктів учнів і студентів; г) про суттєво обмежені можливості сучасної (традиційної за своєю сутністю) організації навчального процесу старшокласників і студентів і необхідність на державному рівні змінити традиційну (репродуктивну і передавальну) систему навчання на педагогічну систему, яка ґрунтується на пріоритетах евристичної діяльності учнів і студентів – пошуковій, реконструктивній, конструктивній, креативній., – що забезпечена прозорим і зрозумілим діагностичним інструментарієм для вимірювання й адекватної оцінки освітніх продуктів – провідного результату інноваційного навчання.

Протягом звітнього періоду захистила дисертацію аспірантка Крившенко Л.М. (тема дисертації «Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до застосування в освітньому процесі евристичного діалогу»). Тривала робота над дисертацією аспірантки Нефедченко О.І. (тема дисертації «Розвиток технологій евристичної освіти в українській вищій педагогічній школі (кінець ХХ – початок ХХІ століття)», заплановано подання до захисту у спеціалізованій вченій раді у 2020 р.

Результати роботи науково-дослідної лабораторії знайшли своє відображення у статтях наукових фахових видань, опублікованій колективній монографії: *Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті [монографія] / [за редакцією проф. М.О. Лазарева, проф. О.Г. Козлової]* Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. 242 с., у матеріалах конференції та семінарів. Результати досліджень впроваджено у навчальний процес ЗВО та ЗЗСО.

Лабораторія з еколого-валеологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

Керівник – к.пед.н., професор Кондратюк С. М.

Лабораторію створено при кафедрі дошкільної та початкової освіти у 2011 році.

Мета – визначити зміст методичної підготовки педагогів до здоров'язбережувального та екологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку та вивчення педагогічного досвіду європейських країн з означеної проблеми.

Основні результати роботи у 2019 р.:

У межах діяльності лабораторії було захищено 1 кандидатську дисертацію: В. Г. Бутенко «Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності» (13.00.04 – теорія та методика професійної освіти).

Члени лабораторії були організаторами 6 міжнародних, 4 всеукраїнських та 1 регіональної конференцій; та учасниками 7 міжнародних і 10 всеукраїнських конференцій, а також 3 науково-практичних семінарів і 1 науково-практичної конференції, 1 круглому столі.

Брали участь в:

– журі обласного етапу конкурсу «Джерело творчості» (голова журі з еколого-натуралістичного напрямку, м. Суми);

– журі І туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року–2020» (конкурсне випробування «Методичний експромт», м. Суми);

- журі I етапу обласної виставки-огляду кращих методичних розробок педагогічних працівників закладів дошкільної освіти в 2019 році (голова журі, м. Суми);
- тренінгу для освітніх експертів з питань оцінювання професійних компетентностей вчителів початкових класів під час їх сертифікації (м. Київ);
- експертному оцінюванні професійної компетентності педагогічних працівників (м. Чернігів);

Кількісні результати: видано 1 одноосібну монографію; взято участь в 4 колективних монографіях, опублікованих за кордоном; надруковано 108 публікацій, з них 5 статей у виданнях, що індексуються базою Scopus, 7 статей у виданнях наукової бази Scopus, 5 статей у фахових виданнях України, 2 – в зарубіжних виданнях; 71 – у наукових виданнях України; 18 тез в матеріалах конференцій, 3 навчально-методичних посібники.

У межах діяльності центру працює 7 проблемних груп та 1 студентський науковий гурток. Під керівництвом членів лабораторії захищено 25 магістерських робіт. Результати досліджень студентів представлено у кваліфікаційних роботах та у статтях в наукових виданнях. Під керівництвом викладачів студентами написано 81 наукову статтю, які опубліковані у збірниках статей та матеріалів конференцій.

Лабораторія трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті

Керівник – к.пед.н., доцент Пушкар Л. В.

Лабораторію створено при кафедрі дошкільної та початкової освіти у 2012 році.

Мета – розробка і впровадження в педагогічну практику дошкільних навчальних закладів та початкових шкіл результатів наукових досліджень з проблем естетичного виховання дітей та молодших школярів; продуктивний аналіз передової вітчизняної та світової практики.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Члени лабораторії були організаторами та учасниками у 7 міжнародних та 6 всеукраїнських конференціях, а також у 1 науково-практичній конференції та 2 семінарах.

Протягом року було укладено договори про співробітництво з 9 ЗДО, Комунальним закладом Сумський палац дітей та юнацтва. А також з двома ЗВО: Бердянський державний педагогічний університет та ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Протягом року членами лабораторії було впроваджено в навчально-виховний процес:

- Лобова О.В. Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти. К.: Школяр, 2019. 144 с. (гриф МОН)
- Лобова О.В. Мистецтво: робочий зошит альбом з інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти. К.: Школяр, 2019. 72 с. (гриф МОН).
- Шаповалова О.В. Роль сім'ї у дошкільній освіті: теорія і практика. Суми: Редакційно-видавничий відділ СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 225 с.

Розроблено навчально-методичні комплекси з навчальних дисципліни: «Основи наукових досліджень», «Теорія і методика співпраці з родинами» «Сучасні концепції виховання і освіти дошкільників», які можуть бути використані викладачами і студентами закладів вищої освіти у процесі методико-професійної підготовки майбутніх вчителів та вихователів; методичні рекомендації щодо забезпечення художнього розвитку дітей старшого дошкільного віку на заняттях з декоративного малювання.

У 2019 р. у спеціалізованій вченій раді Д 55.053.01 під керівництвом члена лабораторії О.В. Лобової захищено 1 кандидатську дисертацію (Л.І.Ніколаєнко).

Кількісні результати: видано 61 статтю, з них що входять до міжнародної наукової бази даних Scopus 4, у закордонних та фахових виданнях 4; 24 тези конференцій; 8 розділів в колективних монографіях; 1 підручник з грифом МОН, 2 навчальних посібники.

Під керівництвом членів лабораторії захищено дипломних проектів і робіт 42. У межах діяльності лабораторії працює 6 проблемних груп та 1 студентський науковий гурток. Результати досліджень студентів представлено у випускних роботах освітнього рівня «магістр»

та висвітлені в наукових виданнях і матеріалах конференцій: 95 статей і 6 тез в матеріалах конференцій.

Підрозділи Факультету іноземної та слов'янської філології

Ресурсний центр професійного розвитку вчителів англійської мови

Центр започатковано у 2004 р. при кафедрі практики англійської мови.

Координатор – старший викладач Голубкова Н.Л.

Мета діяльності – вдосконалення фахової майстерності студентів-випускників і вчителів англійської мови та підвищення рівня автентичності викладання та професійної компетенції.

На сьогодні Ресурсний центр професійного розвитку вчителів англійської мови – це багатоцільовий науково-методичний, педагогічний центр, який поєднує функції бібліотеки, читального залу, приміщення для проведення семінарів і практичних занять. Центр містить великий фонд підручників, навчально-методичних комплексів (International Express, Headway (pre-intermediate)); методичної, художньої літератури, довідникових матеріалів, аудіо та відеозаписів, якими мають змогу безкоштовно користуватись викладачі кафедр і студенти факультету, а також учителі м. Суми та Сумської області.

Основні результати роботи в 2019 р.:

У межах співпраці з міжнародними організаціями (Корпусом Миру США в Україні та Регіональним офісом викладання англійської мови Посольства США в Україні) з метою удосконалення фахової майстерності студентів-випускників і вчителів англійської мови та підвищення рівня автентичності викладання та професійної компетенції було проведено наступні заходи:

– три майстер-класи із циклу науково-методичних семінарів «Ефективні стратегії навчання школярів у новій українській школі» («Practical Classroom Strategies for New Ukrainian School Reform»), Семінар 1. «Автономія учня: перехід від залежного від учителя до незалежного навчання» («Learner Autonomy: Moving from Teacher-Dependent to Independent Learning»), Семінар 2. «Стратегії та практики розвитку критичного мислення учнів на уроках англійської мови» («Practical Strategies for Increasing Critical Thinking in the Classroom»); Семінар 3. «Робота в групах як засіб успішної комунікації на уроках англійської мови» («Using Group Work for Successful Classroom Communication»), який провела стипендіат Державного департаменту США (English Language Fellow Program), американський фахівець, магістр з викладання англійської мови як іноземної Венді А. Фінлейсон.

– навчально-науковий семінар «Застосування медіаграмотності у викладанні та навчанні англійської мови у 21 столітті» («Incorporating Media Literacy in English Language Teaching and Learning in the 21st Century») з американськими та українськими фахівцями.

– майстер-клас для вчителів англійської мови міста «Створення візуальних ресурсів» («Creating Visual Resources») за ініціативою волонтера Корпусу миру США в Україні Лоренса Кана.

– зустріч студентів з американськими гостями Крістіною Буш та Меттом Фінлейсоном, які відвідали університет на запрошення викладача факультету іноземної та слов'янської філології, американського фахівця з викладання англійської мови як іноземної, стипендіата Державного департаменту США (English Language Fellow Program), Венді А. Фінлейсон.

Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур

Керівник – к.пед.н., доцент Подосіннікова Г. І.

Міжуніверситетську лабораторію створено у 2015 р. при кафедрі германської філології. Співзасновник – Київський національний лінгвістичний університет.

Комплексна наукова тема міжуніверситетської лабораторії: «Інноваційні технології навчання іноземних мов і культур».

Основні результати роботи у 2019 р.:

Протягом звітнього періоду науково-дослідну роботу проводили викладачі СумДПУ імені А.С.Макаренка та партнерських закладів освіти: викладачі кафедри германської філології СумДПУ імені А. С. Макаренка, стипендіат Державного департаменту США (English Language Fellow Program), американський фахівець, магістр з викладання англійської мови як іноземної Венді А. Фінлейсон (яка працює за програмою академічного обміну), викладач кафедри практики англійської мови СумДПУ імені А. С. Макаренка, науковці інших навчальних закладів України (професори кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету; професор Харківського національного університету імені В.Каразіна; професори та викладачі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди; професор Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича; доцент Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського; професор Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка).

За звітний період захищено кандидатську дисертацію Безвін Ю.Г. «Формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови засобами проектної діяльності», спеціальність 13.00.02 – теорія та методика навчання: германські мови (спеціалізована вчена рада Д 26.054.01 у Київському національному лінгвістичному університеті). Проведено науково-методичний семінар з міжнародною участю для викладачів, магістрантів, студентів (26 квітня 2019 р.) за участю американського фахівця, магістра з викладання англійської мови як іноземної Венді А. Фінлейсон. Організовано майстер-клас за участю представника стейкхолдерів – учителя Класичної гімназії м. Суми Чечуліна О.С. «Gamification of the English Teaching Process» (06 грудня 2019 р.).

Студентська наукова лабораторія методики навчання іноземних мов

Керівники – к.пед.н., доцент Подосіннікова Г. І., студентка Білокур (Бих) Н.

Студентську лабораторію створено у 2014 р. при кафедрі германської філології.

Протягом 2019 р. у студентській лабораторії працювали студенти III–VI курсів факультету іноземної та слов'янської філології.

Основні результати роботи у 2019 р.:

У роботі лабораторії були задіяні науковці та вчителі: доцент кафедри германської філології Подосіннікова Г.І., доцент кафедри германської філології Багацька О.В., старший викладач кафедри практики англійської мови Коробова Ю.В., завідувач навчальною частиною КУ Класичної гімназії м. Суми Пушко І.І. У складі лабораторії проводили науково-методичну роботу 20 студентів 3-4 курсу та магістратури.

Протягом року членами лабораторії було виконано роботу за такими напрямками:

1. Науково обґрунтовано та практично розроблено технології навчання англійської мови за темами досліджень із методики навчання іноземних мов (поза навчальним навантаженням): формування англомовної лексичної компетентності з використанням автентичних дитячих віршів в учнів 5-го класу середньої загальноосвітньої школи; формування англомовної орфографічної компетентності з використанням буквених ігор в учнів 4-го класу школи з поглибленим вивченням іноземних мов; формування англомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійних презентацій в учнів 3-го класу школи з поглибленим вивченням іноземних мов; формування лінгвосоціокультурної компетентності на матеріалі автентичних пісень в учнів 10-го класу школи з поглибленим вивченням іноземних мов; формування англомовної лексичної компетентності з використанням текстів казок в учнів 3-го класу закладів загальної середньої освіти; формування англомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійної презентації в учнів 2-го класу школи з поглибленим вивченням іноземних мов; формування англомовної лексичної компетентності на матеріалі ідіом в учнів 9-го класу закладів загальної середньої освіти.

2. Упроваджено у навчальний процес технології навчання англійської мови за темами досліджень із методики навчання іноземних мов: формування англомовної лексичної компетентності з використанням автентичних текстів казок в учнів 3-го класу школи в закладах

середньої освіти; формування англомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійної презентації в учнів 2-го класу школи з поглибленим вивченням іноземних мов.

3. Отримано сертифікат за участь у фінальному турі Всеукраїнського конкурсу наукових робіт з романо-германських та літератур (з методикою їх викладання): Докашенко Я.В. «Формування англомовної лексичної компетентності з використанням автентичних дитячих віршів в учнів 5-го класу середньої загальноосвітньої школи».

4. Отримано перші місця в університетському турі Всеукраїнського конкурсу наукових робіт та рекомендовано до участі у фінальному турі роботи 6 студентів.

5. Науково обґрунтовано та практично розроблено технології навчання англійської мови у межах курсової роботи з методики викладання іноземних мов 8 студентів 3 курсу, з них 7 – члени лабораторії (поза навчальним навантаженням).

6. Опубліковано 1 наукову статтю у співавторстві у фаховому виданні з педагогічних наук.

Лабораторія «Академічна культура дослідника в освітньому просторі»

Керівник – д.пед.н., професор Семенов О. М.

Лабораторію створено у 2016 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та прикладних розробок з питань формування академічної культури дослідника в системі: загальноосвітній навчальний заклад – бакалаврат – магістратура – аспірантура педагогічних ВНЗ.

Основні напрями роботи: проведення теоретичних та експериментальних досліджень актуальних проблем формування академічної культури суб'єктів дослідницького навчання; керівництво науковими дослідженнями докторами філософії, підтримка наукових досліджень докторів філософії, обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності; удосконалення наукової кваліфікації науково-педагогічних працівників університету; науково-методичне забезпечення формування академічної культури дослідника (учнів старшої школи, бакалаврів, магістрів, докторів філософії); використання результатів досліджень у процесі підготовки бакалаврів, магістрів, науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; організація наукових досліджень, проведення науково-методичних конференцій, семінарів, нарад у співпраці з установами Національної академії педагогічних наук України, вищими навчальними закладами, закладами післядипломної освіти та загальноосвітніми школами.

Основні результати роботи у 2019 р.:

1. Участь у розробці та виконанні грантового проекту «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів», що реалізується в межах програми Еразмус+ Жан Моне Модуль. (Розроблено програми 2 курсів та рукопис посібника «Академічна культура дослідника: європейський та національний досвід»).

2. Включення питань академічної доброчесності до ОК «Культура наукової мови». Мета занять – формування академічних цінностей, норм академічної доброчесності учасників освітнього процесу.

3. Розробка проектів.

Закінчено розробку проектів:

– «Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до використання засобів медіаосвіти у професійній діяльності». Захищено кандидатську дисертацію. Виконавець – Ячменик М.М. (5 липня 2019 р.) 3 вересня 2019 р. Ячменик М.М. координатор міжнародного грантового проекту «Вивчай та розривай: інфомедійна грамотність» (IREX).

– «Розвиток професійної мовно-мовленнєвої компетентності вчителя початкових класів у системі післядипломної освіти» Захищено кандидатську дисертацію. Виконавець – Кожем'якіна І.В. (27 березня 2019 р.).

– «Формування громадянської компетентності на уроках української мови у 10 класі. Приходько Марина здобула I місце у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з методики навчання української мови і літератури (м. Умань, 2019) (кер. – Ячменик М.).

4. Виконуються 1 докторська дисертація Майковської В.І.; 5 кандидатських дисертацій (Левенок І., Пономаренко Н., Діхнич К., Сьоміна А., Новіков В.), 4 магістерські роботи.

5. Виконуються угоди з зарубіжними університетами: Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща), факультетом освітніх наук, студіями післядипломної підготовки за напрямками «Освіта», «Медіа та комунікація» Університету соціальних наук (м. Лодзь, Польща).

6. Виконуються спільні проекти з: кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», відділом теорії і практики педагогічної освіти імені академіка ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України з актуальних проблем педагогічної майстерності; кафедрою стилістики української мови НПУ імені М. П. Драгоманова – підготовки програм з української мови для старшокласників; Загальноукраїнським центром словникарства УМІФ НАН України – проєкт «Словникова культура дослідника»; Сумським територіальним відділенням Малої академії наук України – проєкт «Основи академічної/наукової мовної культури» для вчителів, керівників робіт слухачів МАН»; Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»; Народна українська академія (м. Харків).

Виконувалися інтердисциплінарні міжкафедральні проекти з філології, етнолінгвістики, комунікативної лінгводидактики та культурології, професійної освіти; здійснювався обмін досвідом і науково-методичною літературою, електронними виданнями з проблем формування культури мовної особистості фахівців тощо.

7. Проведено тематичні виставки, Свято українського словника, День української мови і писемності, конференції із ЗВО та установами, з якими підписані угоди про наукову співпрацю у попередні роки: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Луцький педагогічний коледж, Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені М. Грушевського, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (м. Київ): міжнародні «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (Суми, 17.05. 2019р.); «Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті» (12 грудня 2019 р.); «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» (14.02.2019 р.); «Філологія, лінгводидактика, професійна комунікація в науковому дискурсі» (7.11.2019 р.); усеукраїнську «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника» (24-25.10 2019 р.), «Неперервна освіта для сталого розвитку: філософсько-теоретичні контексти та педагогічна практика» (12 грудня 2019 р. на базі КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»), майстер-класи.

Відповідно до угоди з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Семеног О.М. взяла участь в організації, проведенні XVI Міжнародних мистецько-педагогічних читаннях пам'яті О.П. Рудницької (м. Київ, 6 грудня 2019 р.), угоди з Барським гуманітарно-педагогічним коледжем – у Міжнародній конференції «Морально-патріотичне виховання студентської молоді» (м. Бар, 22-24 квітня 2019 р.), угоди з ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет – у III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Горбачуківські студії: мовно-літературний потенціал Донеччини в соціально-комунікативному просторі України та світу» (с. Слов'янськ, 24-27 квітня 2019 р.).

Презентація наукових робіт відбулась у межах проведення міжнародної виставки «Рудницькі читання – 2019» (м. Київ).

8. Надруковано монографій – 2, розділів монографій – 3; підготовлено збірників наукових конференцій – 3. Діяльність лабораторії систематично висвітлювалась на головній сторінці університету, а також на сайтах інших закладів та установ.

Ресурсний центр професійного розвитку учителя української мови і літератури

Керівник – д.пед.н., професор Семеног О. М.

Ресурсний центр створено у 2018 р. при кафедрі української мови і літератури.

Мета і завдання діяльності – з урахуванням кращих практик національного та зарубіжного досвіду («Artes Liberales», Варшавський ун-т; Ягеллонський ун-т) розробити комплекс нормативного, інформаційно-дидактичного забезпечення розвитку ключових компетентностей педагога-дослідника в умовах міждисциплінарного освітнього середовища на рівнях: бакалаврат – магістратура закладів вищої педагогічної освіти – аспірантура – освіта упродовж життя на засадах цінностей педагогіки партнерства і наставництва; здійснювати освітню, освітньо-консультативну, інформаційно-дидактичну, дослідницьку підтримку розвитку ключових компетентностей учителя-словесника як наставника молоді, мешканця міста, громадянина України; сприяти поширенню функціонування і популяризації вживання української мови в різних сферах суспільного життя міста Суми і Сумської області.

Основні результати роботи у 2019 р.:

1. Завершено стажування Семенов О.М. («Artes Liberales», Варшавський ун-т; Ягеллонський ун-т, № 4309/ 6/2019, жовтень 2018 – червень 2019 р.).

2. Створено веб-сторінку ресурсного центру на сайті університету, кафедри (<http://rctpd.sspu.edu.ua/>), а також у соціальних мережах; наявні корисні ресурси (навчальні програми, посібники, монографії), новини, проводять вебінари тощо.

3. Навчально-методичний напрям роботи реалізується шляхом: розробки і акредитації (перший етап) ОПІ Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова) за другим (магістерським) рівнем; оновлення змісту навчальних дисциплін (зокрема, з метою врахування положень Нової української школи, навчальної програми з української мови для профільного навчання учнів закладів загальної середньої освіти (10–11 кл.), співавтором якої є керівник Центру).

Проведено/проводяться інтерактивні лекції, міждисциплінарні тренінги, майстер-класи з використання актуальних освітніх технологій у навчанні української мови і літератури спільно з кафедрами або лабораторіями СумДПУ, зокрема із кафедрами інформатики, бізнес-економіки та адмістрування, медико-біологічних основ фізичної культури, лабораторії інклюзивної освіти.

До занять було залучено професіоналів-практиків, експертів, представників роботодавців з метою створення професійно спрямованого освітнього середовища для підготовки здобувачів.

4. Реалізуються спільні проекти з: кафедрою історії та культури української мови Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки з культури української мови (Тема «Лінгвоекологія»), кафедрою української мови та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тема «ІКТ у викладанні української мови»), кафедрою української літератури та народознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Тема «Етнокультурна компетентність учителя»), відділом теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Тема «Теоретичні та методичні засади професійного та особистісного розвитку майбутнього вчителя в контексті Нової української школи»), КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» та Харківським гуманітарним університетом «Народна українська академія» (Тема «Організація курсів підвищення кваліфікації та фахової майстерності педагогічних та науково-педагогічних працівників»), інформаційно-методичним центром управління освіти і науки Сумської міської ради (Закорко В. В.).

Виконується проєкт «Навчальна культура учня початкової школи» (кер. К. Діхнич, аспірантка, член науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» СумДПУ імені А. С. Макаренка).

Спільно з кафедрою соціально-гуманітарної освіти КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (кер. Жук М.В.) реалізується пілотний телекомунікаційний проєкт для учнів 1-2 класів «Дорожні карти Нової української школи (від теорії до практичних проєктів)», мета якого: формування українськомовної компетентності школярів різних регіонів України. Учасники: Шосткинська спеціалізована школи I ступеня № 13 Сумської області (В.Балицька) та НВК «Гуцульщина» Рожнівський Ліцей Івано-Франківської області (О.Радиш).

5. Проведення майстер-класів і тренінгів: «Використання креолізованого тексту на уроках української мови та літератури як засіб формування ключових компетентностей учнів»

(Панченко Т., учитель української мови та літератури Сумського ЗЗСО I-III ступенів № 26, переможець I етапу та лауреат II етапу всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2018»); «Візуалізація як один із засобів підвищення якості мовно-літературної освіти» (Сітало О., учитель української мови та літератури КУ Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5, м. Суми); для вчителів області «Ефективна протидія маніпулятивним впливам засобами медіаосвіти», для учнів і студентів «Медіабезпека старшокласників у світі віртуальних комунікацій», «Медіаграмотність: критичне мислення учнів у мультимедійному світі (позакласна робота в школі)» (Пономаренко Н. та Ячменик М. у співпраці з Академією Української Преси за підтримки міжнародної організації DW Akademie).

6. Організація та проведення наукових заходів для наукових і практичних працівників з досвідом роботи та для молодих науковців і студентства: Міжнародна науково-практична конференція «Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті» (12 грудня 2019 р.); III Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника» (25 жовтня 2019 р.).

Проведено обласний етап Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика.

Студенти залучаються до розробки періодичних наукових видань, таких як «ФілWord» з інтерактивними доробкам (QR-коди) (керівник студентського наукового гуртка – к.пед.н. Ячменик М.М.).

7. Результати опубліковано у 35 фахових виданнях, збірниках наукових статей і матеріалах конференцій «Філологічні студії», «Актуальні питання філології та методології».

Ресурсний центр вивчення французької мови

Керівник – к.філол.н., доцент Божко І. С.

Центр засновано у вересні 2019 р. при кафедрі теорії та практики романо-германських мов.

Основні напрями роботи в 2019 р.:

Вивчення та узагальнення вітчизняного досвіду створення та діяльності ресурсних центрів. Створення методичних і освітніх ресурсів з вивчення французької мови, їх популяризація серед широкого кола фахівців і педагогічної громадськості. Здійснення науково-методичної підтримки професійно-орієнтаційної роботи в процесі підготовки майбутніх учителів.

Підрозділи Фізико-математичного факультету

Лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики

Ресурсний центр трансферу педагогічних технологій

Керівник – д.пед.н., професор Чашечникова О.С.

Лабораторію створено у 2009 р. при кафедрі математики. У 2011 р. при ній було відкрито Ресурсний центр трансферу педагогічних технологій.

Тема: «Розвиток інтелектуальних вмінь та творчого мислення учнів та студентів при вивченні математики».

Мета науково-дослідної роботи – удосконалення методики навчання дисциплін природничо-математичного циклу та інформатики у вищій та середній школах.

Основні результати роботи в 2019 р.:

– Проаналізовано специфіку навчання математики із спрямованістю на розвиток мислення учнів в умовах впровадження НУШ.

– Здійснено аналіз перших результатів впровадження ідей «Нової української школи» з метою визначення напрямків вдосконалення методики навчання математики на етапі адаптації учнів при переході з початкової школи до основної.

– Розглянуто можливості осучаснення математичних знань учителів математики та учнів середньої школи, зокрема через вивчення структурних властивостей числових множин.

– Проаналізовано специфіку навчання математики в закладах ПТО.

- Розроблено методичні підходи до складання тестових завдань професійного спрямування для закладів ПТО за напрямками економічної діяльності: професії харчових технологій; професії будівельного профілю; професії металообробного профілю.
 - Розглянуто проблему наступності у формуванні економічної культури в середній та вищій школі у сучасних умовах.
 - Розглянуто сучасні тенденції у формуванні культури математичної мови учнів при вивченні математики в умовах інформатизації суспільства та роль у цьому розв'язування текстових задач.
 - Здійснено експертизу підручників математики для 11 класів (різні рівні) з наступним порівняльним аналізом перших результатів використання у старшій школі.
 - Удосконалено структуру окремих компонентів змісту шкільного курсу математики та фізики основної та старшої школи.
 - Здійснено аналіз форм та методів підготовки учнів до участі у математичних олімпіадах, конкурсах та турнірах.
 - На основі анкетування та спостереження зроблено порівняльний аналіз вивчення математичних курсів в університетах України та США (проф. Чашечникова О.С., проф. Гарнер М., проф. Ватсон В., доц. Рудченко Т.В.).
 - Зроблено порівняльний аналіз змісту навчання математики у закладах середньої освіти в Україні, Латвії та Литви (проф. Чашечникова О.С., доц. Нарквяичене Б., Каваляускас О.) та Туркменістану (проф. Чашечникова О.С., доц. Погребний В.Д., студенти Єрешбаєв М., Алтибаєв Ф., Какаджанов Д., Баймурадов У., Кадиркулиєв А., Рахматова Н.).
 - Створено освітньо-професійну програму підготовки бакалаврів – майбутніх вчителів математики у контексті компетентнісного підходу та деякі засоби її реалізації.
 - Проаналізовано рівень готовності студентів спеціальності «Математика» до впровадження проекту «Нова українська школа» у майбутній професійній діяльності.
 - Розглянуто: можливості використання сайту вчителя математики для підвищення мотивації навчання старшокласників; вплив використання QR-кодів при вивченні математики на підвищення рівня самостійності учнів; особливості навчання математики студентів коледжів; особливості навчання математики студентів спеціальності «Туризм»; проблему візуалізації навчального матеріалу шкільного курсу математики на основі BYOD-підходу; сучасні підходи до підтримки вивчення геометричних перетворень в шкільному курсі засобами динамічної математики.
 - Вдосконалено на основі аналізу результатів формувального експерименту методичну систему навчання предметів фізико-математичного циклу, професійної спрямованості студентів-іноземців.
- Вагому практичну цінність мають:
- Підготовлений методичний посібник, що містить рекомендації щодо складання тестових завдань професійного спрямування з математики за напрямками економічної діяльності: професії харчових технологій; професії будівельного профілю; професії металообробного профілю для закладів професійно-технічної освіти у сучасних умовах.
 - Розроблені методичні матеріали щодо організації навчального процесу з курсу «Проективна геометрія та методи зображень» за кредитно-трансферною системою навчання для студентів II курсу спеціальності 014 Середня освіта (Математика).
 - Розроблено навчальний посібник «Ціла та дробова частини числа в завданнях елементарної математики».
 - Розроблено методичні рекомендації до використання ІКТ як засобів візуалізації математичних знань.
 - Аналіз результатів діагностичного експерименту щодо впровадження у практику навчання глосарію з математичного аналізу для студентів-іноземців.
 - Розроблені матеріали для комп'ютерної підтримки навчання математики у закладах середньої освіти та дисциплін математичного циклу у закладах вищої освіти, матеріали для впровадження дистанційних курсів з предметів фахової підготовки.

- Проведений діагностувальний експеримент щодо використання хмарних технологій у процесі навчання фізики та математики.
- Організована робота творчої групи студентів з експериментальної перевірки теоретичних положень дослідження проблеми розвитку творчого мислення учнів процесі навчання математики.
- Розроблені рекомендації щодо підготовки майбутніх інженерів-педагогів до професійно-педагогічного проектування.
- Організована робота творчої групи студентів з експериментальної перевірки теоретичних положень дослідження проблеми розвитку творчого мислення учнів у процесі математики.

Кількісні результати: захищено 29 дипломних проектів та 30 курсових робіт; видано 68 друкованих праць (4 розділи у колективній монографії; 4 навчальних та навчально-методичних посібників; 36 публікацій, що входять до наукометричних баз даних, з них 22 опублікованих статей (з яких 16 – у фахових виданнях, 1 – закордонному виданні); отримано 2 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір; подано 1 заявку на патент.

Лабораторія кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Керівник – к.е.н., доцент Омеляненко В.А.

Лабораторію засновано у 2017 р. Діє при кафедрі бізнес-економіки та адміністрування.

Мета науково-дослідної роботи – розробка методологічних основ стратегічного управління інноваційним розвитком в умовах глобальних трансформацій.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Розроблено та запропоновано:

- науково-методичний підхід до формування науково-інноваційних мереж в контексті реалізації стратегії забезпечення національної безпеки.
- методологія розвитку освітньої системи на регіональному рівні через кластерно-мережеві принципи організації та оцінки потенціалу регіонів для здійснення інноваційної діяльності на основі мереж;
- прототип мережевої науково-освітньої моделі, що спрямована на інноваційний розвиток Сумського регіону;
- науково-методичний підхід до ІКТ-забезпечення формування інноваційних мереж.

Удосконалено концептуальні засади інституціонального забезпечення процесу формування регіональної інноваційної політики в Україні.

Результати досліджень були використані к.е.н., доц. Омелянцем В.А. при реалізації завдань тренінгової програми, що реалізується Smart Foundation (№ 110619-1 від 11.06.2019). Зокрема, в рамках тренінгової програми були використані розробки щодо прогнозування інноваційного розвитку освіти, концептуальні засади мережевої науково-освітньої моделі, що спрямована на інноваційний розвиток територіальних громад регіону, методологія розвитку освітньої системи на регіональному рівні через кластерно-мережеві принципи організації. Вказані розробки дозволяють скоректувати професійно-педагогічні стратегії з метою підвищення ефективності освітнього процесу на основі його адаптації до нових технологій та можливостей використання потенціалу локальних спільнот.

Кількісні результати: опубліковано 3 статті, що входять до наукометричних баз даних Web of Science та/або Scopus, 2 колективні монографії, 2 розділи у колективних монографіях, опубліковані у закордонних виданнях мовами країн, які входять до ОЕСР; 5 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України або закордонних журналах; взято участь у 11 конференціях.

Лабораторія інноваційних технологій викладання фізики та основ нанотехнологій

Керівник – к.тех.н., професор Іваній В. С.

Лабораторію засновано у 2016 р. при кафедрі фізики та методики навчання фізики.

Основні напрями та результати роботи у 2019 р.:

- організація впровадження результатів досліджень і розробок у навчальний процес, сприяння підвищенню якості підготовки кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів;
 - підтримка наукових досліджень молодих вчених та обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності;
 - проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, педагогічних читань, дискусій тощо з актуальних питань методики навчання фізики, астрономії та основ нанотехнологій для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів ЗВО I-II рівня акредитації та педагогічних ЗВО;
 - апробація отриманих наукових висновків та навчально-методичних розробок в межах курсів підвищення кваліфікації вчителів;
 - проведення інформаційно-просвітницьких заходів (лекцій, турнірів, конкурсів, тренінгів тощо) для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, з метою поліпшення якості шкільної фізико-математичної освіти, а також, виявлення та підтримки обдарованої молоді;
- Протягом року було організовано та проведено такі наукові заходи:

1. V Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених з міжнародною участю «Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики» (на базі СумДПУ імені А.С.Макаренка та Інституту прикладної фізики НАНУ 22-24 квітня 2019 р.).
2. IV Всеукраїнська науково-методична конференція «Теоретико-методичні засади вивчення сучасної фізики та нанотехнологій у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах», 27 листопада 2019 р.
3. IV та V науково-методичні сесії фізико-математичного фестивалю «Актуальні питання фізико-математичної освіти» в рамках Концепції «Нова українська школа» (квітень, жовтень 2019 р.).

Результати досліджень висвітлені у наукових статтях та матеріалах науково-практичних конференцій.

Лабораторія інформаційних технологій в освіті

Керівник – д.пед.н., професор Семеніхіна О. В.

Лабораторію засновано в 2010 р. при кафедрі інформатики.

Напрямок роботи – використання ІТ в освіті.

Мета науково-дослідної роботи – уточнити теоретико-методичні засади використання засобів комп'ютерної візуалізації у навчальному процесі ЗНЗ та ВНЗ.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Діяльність лабораторії пов'язана з дослідженням шляхів використання інформаційних технологій в освіті, серед яких електронні освітні ресурси; електронні інтернет-технології; інформаційно-цифрова компетентність; підготовка вчителя до використання ІТ.

У 2019 році захищено дві кандидатські дисертації на теми: «Формування у майбутніх учителів математики вмінь використовувати ЗКВ у професійній діяльності» (Білошапка Н.М.), «Формування дослідницької компетентності бакалаврів з аграрних наук у процесі вивчення математичних дисциплін» (Борозенець Н.С.).

Підрозділи Навчально-наукового інституту фізичної культури

Навчально-науковий центр кафедри логопедії

Керівник – к.пед.н., доцент Стахова Л. Л.

Лабораторію засновано в 2014 р. при кафедрі логопедії.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Протягом року у межах роботи центру було здійснено роботу за такими напрямками:

- 1) забезпечено умови для оволодіння студентами вміннями та навичками дослідницької роботи та застосування набутих знань на практиці в процесі вивчення базових дисциплін та

написанні курсових, кваліфікаційних та магістерських робіт: здійснено дослідження та захищено 2 кваліфікаційні роботи за ОКР «Магістр»;

2) взято участь у підготовці кваліфікованих фахівців у галузі корекційної педагогіки: студенти, які навчаються за ступенем «магістр» денної та заочної форми навчання спеціальності 016 Корекційна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія), відвідують заняття спеціалістів центру та самостійно здійснюють корекційну роботу з дітьми дошкільного та шкільного віку з порушеннями мовлення;

3) забезпечено проведення психолого-педагогічних досліджень викладачами: спеціалістами центру узагальнено та представлено результати роботи в наукових статтях;

4) здійснено розробку, вивчення, реалізацію та адаптацію різноманітних методик діагностування, корекції та попередження мовленнєвих порушень. Наразі відбувається створення посібника з формування фразового мовлення дітей, які не розмовляють («методика із запуску мовлення дітей, які не розмовляють»):

5) впроваджено в навчальний процес нові технології навчання;

6) надано логопедичну та психологічну допомогу особам із різними категоріями мовленнєвих і психофізичних порушень:

- на сьогодні послуги психолого-педагогічного напрямку дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку та інших складових психічного розвитку надають 4 спеціалісти;

- на базі центру функціонують два спеціально обладнаних кабінети для логопедичної роботи та один – для надання психологічної допомоги;

- отримали консультацію 25 осіб, відвідували заняття 35 дітей, які мають мовленнєві порушення;

- наразі заняття відвідують 17 дітей; надання допомоги дітям спрямоване на формування мовленнєвих засобів спілкування, достатніх для самостійного розвитку мовлення в процесі спілкування і навчання дітей з особливими потребами, становлення гармонійної особистості. Логопедична робота будується залежно від типу мовленнєвого порушення та його тяжкості.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій «Школа тренерської майстерності»

Керівник – к.фіз.вих., професор Гончаренко В. І.

Центр засновано в 2017 р. при кафедрі теорії та методики спорту.

Напрямок роботи – супровід навчальної і науково-дослідної діяльності в університеті та ЗЗСО регіону, впровадження результатів НДР в соціально-економічну сферу.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Протягом року здійснювалося підвищення кваліфікації тренерів ДЮСШ, СДЮШОР та ШВСМ з метою професійного розвитку тренерів відповідно до державної політики в галузі освіти. Вивчення змісту програми підвищення кваліфікації тренерів дає можливість тренерам ознайомитися з сучасними тенденціями розвитку різних видів спорту, останніми досягненнями спортивної науки; поглибити знання та уміння використовувати сучасні методологічні, теоретичні та практичні прийоми в роботі зі спортсменами різного віку, статі, кваліфікації.

Також результатом є розробка та видання навчально-методичних посібників з різних видів підготовки спортсменів, конспектів лекцій, методичних рекомендацій тощо.

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Підрозділи Факультету іноземної та слов'янської філології

Лабораторія синхронічних та діахронічних досліджень різнорівневих одиниць німецької мови: лінгвокультурологічний і соціолінгвістичний аспекти

Керівник – д.філол.н., професор Школяренко В. І.

Лабораторію засновано у 2005 р. та реорганізовано у 2016 р. при кафедрі германської філології.

Напрямок роботи: вивчення лінгвокультурологічного і соціолінгвістичного аспектів синхронічного та діахронічного дослідження різнорівневих одиниць німецької мови.

Основні результати роботи у 2019 р.:

- виявлення перспективних напрямів наукових досліджень в галузі німецької філології;
- впровадження нових підходів до вивчення німецької мови;
- розробка нових навчальних програм і кластерів з викладання німецької мови;
- продовження, відповідно до загальноприйнятих міжнародних стандартів, впровадження інноваційних технологій в навчальний процес;
- удосконалення та оновлення робочих програм навчальних дисциплін;
- розробка і запровадження нових курсів і спецкурсів у навчальний процес;
- створення сучасного методичного забезпечення, написання і видання підручників, посібників, монографій з різних аспектів дослідження та вивчення німецької мови (синхронного, діахронного, порівняльного тощо);
- інтенсифікація студентських наукових досліджень та підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі німецької філології;
- сприяння розвитку науково-дослідної та організаційної активності студентської молоді шляхом ініціювання, проведення й координації теоретичних і прикладних наукових досліджень в галузі лінгвістики;
- організація участі студентів у конкурсах студентських наукових робіт, студентських наукових конференціях, предметних олімпіадах;
- оприлюднення результатів досліджень студентів у збірнику студентських наукових робіт;
- впровадження визначних студентських досягнень у практику навчального процесу; створення умов для розкриття наукового та творчого потенціалу студентів.

Викладачами оновлено робочі програми навчальних дисциплін кафедри. Оновлено методичне забезпечення дисциплін з використанням інноваційних технологій. Розроблено комплексні контрольні роботи з усіх дисциплін з урахуванням освітньо-кваліфікаційної характеристики викладача іноземної мови, освітньо-професійної програми та робочої програми.

Професор Школяренко В.І. є керівником розробки проекту до участі в здобутті гранту на виконання НДР за програмою Гете-Інституту «Вчимося навчати німецької», основною метою якої є покращення дидактико-методичної компетентності. Укладення договору передбачає також підвищення кваліфікації викладачів німецької мови СумДПУ імені А. С. Макаренка та шкіл м. Суми.

Також професор Школяренко в. І. пройшла курси підвищення кваліфікації, організовані Німецькою службою академічних обмінів (DAAD): Дидактика викладання країнознавства німецькомовних країн (15.04-20.04.2019 р.). Особливості організації наукової діяльності студентів у рамках Болонського процесу (25.11.-30.11.2019 р.).

Здійснено роботу у складі організаційного комітету III Всеукраїнської наукової інтернет конференції «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» (12 листопада 2019 р., Суми).

Лабораторія українського фольклору

Керівник – к.філол.н., доцент П'ятаченко С.В.

Лабораторію засновано у 2004 р. Діє при кафедрі російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання.

Основні напрями та результати роботи у 2019 р.:

- узагальнено історичну концепцію розвитку фольклористичної думки Слобожанщини, виявлено нові дані про відомих представників наукових шкіл регіону, імена та здобутки маловідомих дослідників уведено у контекст наукового розвитку;

- доповнено базу першоджерельних матеріалів прозового, пісенного й обрядового фольклору Сумщини. Зібраний під час фольклорних експедицій фактичний матеріал дав унікальну можливість зафіксувати жанри, теми, сюжети, що зникають, а також простежити їхню динаміку, видозміни та варіантні гнізда;
- окреслено систему типологічних рис жанрово-тематичних груп сучасного фольклору, з'ясовано ступінь їх збереження та функціональної еволюції;
- визначено перспективи розвитку сучасних форм фольклору в умовах крос-культурної та глобалізаційної ситуації;
- проаналізовано взаємозв'язки досліджуваного регіонального фольклору і творчого доробку письменників, чиї життя та діяльність пов'язані з Сумщиною і Слобожанщиною;
- окреслено тенденції й аспекти фольклорно-літературних взаємин;
- з'ясовано мовно-стильові особливості фольклору та пов'язані з ним соціально-мовні проблеми;
- сформульовано концепцію формування ціннісних орієнтацій та морально-етичних ідеалів школярів і студентів засобами фольклору;
- підготовлено методичні рекомендації щодо вивчення сучасного стану фольклору й упровадження результатів дослідження у навчальний процес;
- на підставі результатів дослідження суттєво доповнено окремі розділи курсів з фольклору для студентів I курсу та завдання для практичних занять зі спецкурсів «Фольклористика Сумщини» і «Народна творчість Сумщини», уточнено завдання з фольклорної практики для студентів I курсу.

Результати досліджень опубліковано у наукових працях.

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Музей історії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Керівник – Куш Я. М.

Ідея створення музею з'явилась в кінці 1950-х років. Так, в рекреації інституту було створено вітрину-фотостенд, присвячену подіям та учасникам Другої світової війни. Одночасно були організовані постійно діючі виставки прикладного мистецтва викладачів та студентів.

У 1962 р. на підставі рішення вченої ради було оснащено та відкрито «Музей історії бойової та трудової слави». У 1992 р. його було реорганізовано в «Музей історії університету».

Основні напрями та результати діяльності:

Музейна колекція налічує 6423 зареєстрованих одиниць зберігання, 794 з яких представлені в експозиції. В приміщенні музею відображена історія та розвиток університету від початку створення до сьогодні. Широко експонуються досягнення наших викладачів і студентів у науці, вихованні, спорті, художній самодіяльності, волонтерстві та інше. Особлива увага приділяється національно-патріотичному вихованню студентської молоді.

З метою збереження та популяризації історичної спадщини університету, музей веде науково-дослідну співпрацю з Державним архівом Сумської області.

Активно підтримуються та налагоджуються партнерські зв'язки, з метою обміну досвідом та інформацією з краєзнавцями, пошуковцями, колекціонерами та іншими музеями міста, області та України. Надаються консультації та матеріали з історії університету студентам, викладачам, співробітникам, представникам преси, телебачення та радіо.

Науковий напрям «Біологічні науки та охорона здоров'я»

Підрозділи Навчально-наукового інституту фізичної культури

Міжвідомча лабораторія гігієни навчальної діяльності та вікової фізіології

Керівник – д.мед.н., професор Калиниченко І. О.

Лабораторію створено в 2008 році при кафедрі медико-біологічних основ фізичної культури, співзасновник – Інститут гігієни та медичної екології імені О. М. Марзєєва НАМН України.

Мета діяльності – закріплення наукового співробітництва кафедри медико-біологічних основ фізичної культури СумДПУ імені А. С. Макаренка з науковцями інших структурних підрозділів університету, ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМУ» для покращення координації виконання наукових досліджень за спільними науково-дослідними темами, підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, ефективного використання наукового потенціалу і ресурсів для виконання пріоритетних наукових досліджень та впровадження наукових розробок у різні галузі їх використання.

Пріоритетні завдання діяльності: Фізіолого-гігієнічний супровід здоров'язбережувальної діяльності закладів освіти. Виконання науково-дослідної теми «Оцінка репродуктивного здоров'я підлітків і молоді з різними типами гендерної ідентичності» (номер державної реєстрації 046U007542, термін виконання 2016–2020 рр.).

Основні результати роботи у 2019 р.:

1) Спільно з науковцями ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМУ» отримано патент: Антомонов М. Ю., Калиниченко Д. О., Скиба О. О. Інтегральна оцінка репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку. Київ, 2019. 8 с. (Інформаційний лист про нововведення в системі охорони здоров'я / Укрмедпатентінформ, № 12-2019).

2) Завершено виконання та захищено дисертаційне дослідження Калиниченка Д. О. на тему «Гігієнічне обґрунтування комплексної оцінки репродуктивного потенціалу дівчат-студенток закладів вищої освіти 17–22 років». Дисертаційна робота присвячена науковому обґрунтуванню системи медико-соціальних заходів щодо збереження та підвищення репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку на основі комплексного гігієнічного дослідження. Проведено комплексне дослідження репродуктивної поведінки, репродуктивних умов, соціальних та гігієнічних факторів життя залежно від типів гендерної ідентичності дівчат віком від 17 до 22 років. Розроблені та апробовані методи скринінг-діагностики репродуктивного здоров'я та оцінки репродуктивного потенціалу дівчат 17–22 років. Експериментально доведено можливість ефективної корекції репродуктивного потенціалу студенток шляхом використання медичних, психологічних та соціальних заходів у навчальних закладах та оцінки їх ефективності.

3) Розпочалася підготовка до нового напрямку наукової роботи «Нейродинамічні властивості нервової системи та вегетативне забезпечення діяльності серцево-судинної системи».

Проведено науково-методичний семінар «Вивчення адаптаційних змін організму дітей дошкільного і молодшого шкільного віку у період перебування у закладах освіти різних ступенів», на якому було окреслено основні проблеми наукового дослідження, обговорено доцільність використання методик дослідження, розподілені обов'язки для виконання набору первинних даних.

Ресурсний центр кафедри медико-біологічних основ фізичної культури «Школа педагогіки здоров'я».

Керівник – д.мед.н., професор Калиниченко І. О.

Ресурсний центр створено у 2011 р. при кафедрі медико-біологічних основ фізичної культури. У 2017 році центр було реорганізовано.

Пріоритетні завдання діяльності: Супровід навчальної і науково-дослідної діяльності в СумДПУ імені А. С. Макаренка та ЗЗСО регіону, впровадження результатів НДР в соціально-економічну сферу. Поширення інноваційного досвіду, наукових розробок кафедри шляхом проведення конференцій, семінарів, тренінгів.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Організовано та проведено на базі СумДПУ імені А. С. Макаренка 6 наукових заходів, з них 4 всеукраїнського рівня:

1) IX Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Освіта і здоров'я» (2–3 квітня 2019 р.). Співорганізатори: Інформаційно-методичний центр управління освіти Сумської міської ради, ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМН України», Гомельський державний університет імені Франциска Скорини (Республіка Білорусь), КЗ Сумської міської ради «Сумська дитяча художня школа ім. М. Г. Лисенка». У конференції брали участь, у різних форматах, майже 178 фахівців у галузі освіти, охорони здоров'я, гігієни з України, Білорусії та Польщі, з них – 8 докторів наук.

Напрями роботи конференції: Фізичне, психічне, соціальне і духовне здоров'я дітей, підлітків та молоді. Донозологічна діагностика як засіб оцінки та прогнозування індивідуального та популяційного здоров'я. Медико-соціальні аспекти репродуктивного потенціалу молоді. Гігієнічні аспекти організації освітнього процесу в навчальних закладах різного типу. Медико-біологічні та психолого-педагогічні проблеми фізичного виховання і спорту дітей, підлітків і молоді. Сучасні підходи до створення здоров'язбережувального середовища у закладах освіти та професійній діяльності. Гігієнічні та психолого-педагогічні засади формування здорового способу життя. Методологічні засади та методичні підходи викладання дисциплін медико-біологічного блоку у вищих навчальних закладах.

2) IV Всеукраїнська конференція з міжнародною участю «Арт-терапевтичні технології у здоров'язбережувальній діяльності сучасних закладів освіти» (1 жовтня 2019 р.). Співорганізатори: Гомельський державний університет імені Франциска Скорини (Республіка Білорусь), Інститут вищої освіти НАПН України, Інформаційно-методичний центр Управління освіти і науки Сумської міської ради, ГО «Асоціація естетотерапії», КЗ Сумської міської ради «Сумська художня школа ім. М. Г. Лисенка». У конференції брали участь у різних форматах 158 вчителів, викладачів та студентів України та Білорусі.

Напрями роботи конференції: Арт-терапевтичні технології у навчальному процесі: наукове обґрунтування та перспективи використання. Роль арт-терапії у діяльності лікувально-реабілітаційних, освітніх та соціальних закладів. Інноваційні напрямки у роботі сучасної арт-терапії. Конференція включала інтерактивні заходи, майстер-класи: «Soft skills сучасного педагога» (Ратєєва В. О., керівник психологічної служби університету, арт-терапевт); «Використання метафоричних асоціативних зображень у професійній діяльності» (Ратєєва В. О., керівник психологічної служби університету, арт-терапевт); «Знайомство з комедійною імпровізацією» (Гончаренко О. Ю., керівник театру імпровізації «12»); «Діагностика та корекція розбалансованості життя методом арт-терапії». Методика «Мій день мого життя» (Івченко Г. О., практичний психолог ЗДО № 18, спеціаліст I категорії, член ВГО «Арт-терапевтична асоціація»).

3) IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання охорони праці та здоров'язбереження у галузі освіти» (26 листопада 2019 р.). Співорганізатори: ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМН України», Гомельський державний університет імені Франциска Скорини (Республіка Білорусь), Інформаційно-методичний центр Управління освіти і науки Сумської міської ради. У конференції взяли участь у різних форматах 111 осіб, представників України та Білорусі.

Напрями роботи конференції: Здоров'язбережувальні технології та формування здорового способу життя в умовах сучасних закладів освіти. Правове регулювання професійної педагогічної діяльності. Психофізіологічні засади охорони праці в галузі освіти.

4) IV Всеукраїнська електронна науково-практична конференція студентів та молодих учених «Здоров'язбережувальна діяльність у структурі безпеки життєдіяльності людини» (5 грудня 2019 р.).

5) Науково-практичний семінар «Фітнес-школа» (12 лютого 2019 р.);

6) IV Регіональний конкурс з основ громадського здоров'я імені М. М. Василюка (5 жовтня 2019 р.).

Навчально-науковий консультативний центр фізичної та психологічної реабілітації
Керівник – к.фіз.вих., доцент Звіряка О. М.

ННКЦ засновано у 2015 р. при кафедрі здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Напрями роботи:

1. Організація пошукових науково-дослідних робіт за напрямом діяльності консультативного центру; (пошук та підтримка талановитих дослідників серед студентів та магістрантів);

2. Розробка та апробація корисних моделей реабілітації.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Протягом року членами Центру було виконано роботу за такими напрямками:

1). Підготовка призера II етапу Всеукраїнського студентського конкурсу зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» (диплом I ступеню – Руденко Юлія Петрівна, науковий керівник – к.фіз.вих., доцент Звіряка О.М.).

2). Апробація наукових досліджень, за результатами яких опубліковано 10 статей.

3). Впровадження результатів наукових досліджень відбувалося у практику: КУ Сумської обласної ради Білопільського дитячого будинку-інтернату; Навчально-реабілітаційного центру ННІ фізичної культури Сум ДПУ імені А.С.Макаренка; Сумський обласний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів.; КУ «Центру обслуговування учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та членів їх сімей» Сумської міської ради; Одеського обласного благодійного фонду реабілітації дітей-інвалідів «Майбутнє»; Прилуцької центральної районної лікарні; КУ Сумської міської клінічної лікарні.

Лабораторія інноваційних корекційно-розвивальних, арт-технологій та ерготерапії

Керівник – к.пед.н., доцент Литвиненко В. А.

Лабораторію засновано у 2016 р. Діє при кафедрі здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Основне завдання – пошук та підтримка талановитих дослідників серед студентів та магістрантів.

Основні результати роботи у 2019 р.:

За звітний період лабораторією організовано наступні науково-практичні заходи: міжкафедральний звітний студентський семінар-практикум, присвячений дню Святого Миколая «Науковий театр» (18 грудня 2018 р.), науково-практичний семінар (регіональний), присвячений Дню Українського добровольця «Арт-технології в системі комплексної реабілітації учасників антитерористичної операції» (16 березня 2019 р.).

НН лабораторія ІКРАТЕ стала майданчиком для експериментальних досліджень 4 магістерських робіт та 5 бакалаврських робіт студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» денної та заочної форми навчання.

Взято участь у спеціалізованому семінарі «Арт-технології у психолого-педагогічній і соціальних сферах» (22 грудня 2018 р., м. Кропивницький); V Міжнародній науково-практичній конференції «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя» (28 лютого – 1 березня 2019 р.); X Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (21-22 березня, м. Київ), круглому столі «Використання арт-терапії у реабілітації дітей з інвалідністю» на базі Сумського обласного центру комплексної реабілітації для дітей та осіб з інвалідністю (20 лютого 2019 р., м. Суми); у II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Innovative and Information Technologies in Physical Culture, Sport, Physical Therapy and Ergotherapy» (18 квітня 2019 р., м. Київ); у проєкті в рамках міжнародної програми обміну студентами Erasmus+ (тип проєкту: КА 107) (м. Ченстахове, Польща 3-7 червня 2019 р.).

Лабораторія оздоровчо-реабілітаційних технологій

Керівник – к.мед.н., доцент Котелевський В. І.

Лабораторію засновано у 2009 р. при кафедрі здоров'я людини та фізичної реабілітації

Напрями роботи:

1. Теоретико-методичні основи формування здорового способу життя школярів та молоді.
2. Програмування та методики фізичної реабілітації осіб різних нозологічних та вікових груп (номер державної реєстрації 01111U0011737).

Основні результати роботи у 2019 р.:

Науково-дослідна робота лабораторії була присвячена розробці теми наукового дослідження за тематикою докторської дисертації Котелевського В. І. «Теоретико-методологічні основи превентивної фізичної реабілітації вертебральної патології студентської молоді». Робота виконана відповідно до «Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури та спорту на 2011–2019 рр.» за темою 4.6.3.1. «Теоретико-методичні основи формування здорового способу життя школярів та молоді», а також за темою 3.5.2. «Програмування та методики фізичної реабілітації осіб різних нозологічних та вікових груп» (номер державної реєстрації 01111U0011737).

За звітний період опубліковано 2 статті (2 у нефахових). Результати проведених досліджень були опубліковані на двох Всеукраїнських конференціях. На базі оздоровчо-реабілітаційних технологій та відділу додаткової освіти СДПУ ім. А. С. Макаренка організовані курси «СПА технології масажу» та «Основи вертебродіагностики», проведено дослідження психосоматичного стану 60 студентів Навчально-наукового інституту фізичної культури з залученням авторської технології. На базі лабораторії проведені дослідження та оформлення магістерських робіт трьох магістрантів (Салівон С. М., Соловей В. В., Міронова А. Д.)

Впровадження результатів наукових досліджень у практику КУ «Центру обслуговування учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та членів їх сімей» Сумської міської ради; КУ «Сумської міської клінічної лікарні №5»; Навчально-реабілітаційного центру ННІ фізичної культури Сум ДПУ імені А.С. Макаренка.

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Лабораторія моніторингу популяцій тварин та рослин Сумської області

Керівник – к.б.н., доц. Говорун О. В.

Лабораторію створено у 2017 р. при кафедрі біології людини і тварин.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Проведено три експедиційні виїзди до НПП «Гетьманський», зібрано та проаналізовано ентомологічні матеріали.

Проведено 4 експедиційні виїзди до ПЗ «Михайлівська цілина», зібрано та опрацьовано ентомологічний матеріал, що відображено в ряді публікацій.

Матеріали по двом об'єктам природно заповідного фонду буде подано до Літописів природи.

Проаналізовано публікації та з'ясовано сучасну ситуацію із дослідженнями фауни ПЗ «Михайлівська цілина», звіт та перспективний план досліджень представлено на науково технічній раді заповідника.

Підготовлено обґрунтування та подано клопотання до Департаменту екології, природних ресурсів та паливно-енергетичного комплексу Сумської обласної державної адміністрації щодо створення об'єкту природно-заповідного фонду – «Ентомологічного заказника місцевого значення «БЛІ ГОРИ»».

Навчально-науковий центр «Ботанічний сад Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка»

Керівник – Будник С. А.

Об'єднує навчальні, науково-дослідні і природоохоронні функції. Входить до складу природно заповідного фонду Сумщини як об'єкт місцевого значення.

Відділи: дендрарій, експозиції квітково-декоративних рослин, систематики лікарських рослин, інтродукції плодово-ягідних культур, методики викладання біології.

Колекція рослин налічує понад 1100 таксонів відкритого і закритого ґрунту, з них понад 170 видів належить до рідкісних та зникаючих.

Мета діяльності – створення і підтримка колекції та експозиції світової флори, її вивчення задля збереження біологічного різноманіття рослинного світу, збагачення та відновлення ресурсів флори України та світу шляхом інтродукції та реінтродукції.

Основні напрями та результати роботи:

Ботанічний сад проводить широку просвітницьку діяльність, яка спрямована на поширення ботанічних та екологічних знань. З цією метою щорічно проводяться дні відкритих дверей, які відвідують тисячі мешканців та гостей міста. Особливий інтерес серед студентів, викладачів та жителів міста викликає щорічний традиційний мистецький захід «Бузковий блюз», який об'єднує напрацювання біологів і художників, вокалістів і музикантів, хореографів і спортсменів. Співробітники Ботанічного саду регулярно проводять екскурсії для школярів і студентів, а також для інших груп населення.

У структурі Ботанічного саду – науково-дослідні відділи і лабораторії природничо-географічного факультету: дендрології, культурної флори та озеленення, тропічних і субтропічних рослин, фізіології та біохімії рослин. Їхня діяльність спрямована на збереження, вивчення, акліматизацію, розмноження в спеціально створених умовах та ефективного використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій.

Навчально-освітня робота у Ботанічному саду проводиться під час навчальних, навчально-виробничих практик, практичних занять, підготовки курсових та магістерських робіт студентів і наукових робіт аспірантів. Студенти беруть участь у виконанні науково-дослідних тем, в експедиціях та зборі рослинного матеріалу для досліджень і поповнення колекційних фондів. За результатами роботи студенти у співавторстві з викладачами готують статті та тези для виступу на конференціях.

Працівники Ботанічного саду разом з науково-педагогічними працівниками природничо-географічного факультету, окрім пропагування знань про рослини та наукової роботи, постійно працюють над покращенням експозиційних ділянок та розвитком колекційного фонду.

Біологічний стаціонар «Вакалівщина»

Заснування біостаціонару нерозривно пов'язано з історією проведення польових практик студентів із зоології. З 1965 р. біостаціонар, розташований в урочищі Вакалівщина Сумського району, стає основним навчальним і дослідницьким «полігоном» студентів і викладачів тоді ще природничого факультету.

Основні напрями та результати роботи:

Основними напрямками роботи є польові практики студентів, зоологічні та біологічні екскурсії, наукові дослідження вчених зоологічного і ботанічного профілів – гідробіологів, ентомологів, арахнологів, орнітологів, теріологів, геоботаніків, флористів, екологів.

З 2014 р. на базі біостаціонару зусиллями викладачів та студентів природничо-географічного факультету проводиться літня біологічна школа. Слухачами школи є учні 7-11 класів шкіл м. Суми та області, деякі з яких є учасниками і переможцями Всеукраїнських учнівських біологічних олімпіад і турнірів. Біологічна школа «Вакалівщина» сприяє професійній орієнтації школярів, пошуку талановитих юних біологів, а відтак – формуванню нового покоління науковців.

Великий плюс стаціонару – можливість збирати багаторічний матеріал. Підсумки досліджень у Вакалівщині складають солідну наукову продукцію: три збірники, десятки статей у різних наукових журналах, декілька кандидатських дисертацій, численні студентські курсові й дипломні роботи.

Зоологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Створено на громадських засадах у 1930 р.

Кількість музейних предметів основного фонду – понад 21350.

Музей включає наступні відділи: «Безхребетні тварини», «Нижчі хребетні тварини», «Птахи», «Ссавці», «Гнізда та яйцекладки птахів» «Історія розвитку тваринного світу.

Має в розпорядженні велику фільмотеку (понад 500 фільмів) біологічного спрямування.

Науковий напрям «Математичні та природничі науки»

Підрозділи Фізико-математичного факультету

Центр колективного користування науковим обладнанням

Координатор від СумДПУ імені А. С. Макаренка – к.ф.-м.н., доц. Завражна О. М.

Центр створено в 2012 р. в рамках Угоди про співробітництво між СумДПУ імені А. С. Макаренка та Інститутом прикладної фізики НАН України.

Матеріальна база: аналітичний прискорювальний комплекс (з каналами іонної люмінесценції, ядерних реакцій, скануючого ядерного мікрозонду, магнітного та електростатичного спектрометрів) на базі електростатичного прискорювача з максимальною напругою на кондукторі 2 МВ; прискорювальний мас-спектрометр (HVEE 1 MV Tandetron AMS); скануючий електронний мікроскоп РСММА 102; атомно-абсорбційний комплекс КАС-120; рентгенівські дифрактометри ДРОН-2, ДРОН-УМ; лазерний мас-спектрометр; прилади ВУП-5 з режимами термічного, магнетронного розпилення та іонним розпилювачем стрижнів; вторинно-іонний мас-спектрометр МС-7201М, МХ 7201М; вакуумні установки ВУП-5М; мас-спектрометри МХ 7303, МХ 7304, МХ 7304А; електронні мікроскопи ПЕМ-100, ЕМ-125; вимірювачі магнітної індукції Ш 1-1, Ш 1-8.

Мета – розвиток наукового потенціалу Сумської області в галузі фізики.

Головний напрям роботи – участь у виконанні державної програми «Комплексна програма забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів технічними засобами навчання з природничо-математичних та технічних дисциплін».

Галузі використання розробок та сфери їх можливого впровадження: Імітаційні дослідження впливу опромінення на конструкційні матеріали ядерної техніки, радіаційної стійкості матеріалів реакторної техніки. Дослідження процесів зміни мікроструктури у кристалічних системах та процесів рекристалізації. Дослідження нових біологічних матеріалів для військової медицини та медицини надзвичайних ситуацій.

Центр використовується для:

1. Надання наукових консультацій студентам, молодим науковцям та професорсько-викладацькому складу фізико-математичного та природничого факультетів; підготовка молодих науковців до вступу в аспірантуру ПФ та СумДПУ ім. А. С. Макаренка.

2. Висвітлення результатів спільної діяльності науковців СумДПУ ім. А.С. Макаренка та ПФ у збірниках наукових праць та інших періодичних фахових виданнях.

3. Проведення наукових досліджень викладачами, аспірантами, магістрами та науковими співробітниками СумДПУ ім. А. С. Макаренка та ПФ НАН України.

Основні результати роботи в 2019 р.:

Результати досліджень співробітників центру висвітлено у матеріалах V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених учених «Сучасні проблеми експериментальної та теоретичної фізики та методики навчання фізики» (м. Суми, 22-24 квітня 2019 р.), у межах діяльності якої встановлено, що:

- Сучасні технології дозволяють моделювати властивості нових реакторних матеріалів на комп'ютері за допомогою спеціальних програм. Однак, для точного аналізу все ж необхідні дослідження структури цих сплавів на практиці;

- Сучасний розвиток ядерно-фізичних методів аналізу структури і складу матеріалів

відкриває широкі можливості для дослідження фізичних і хімічних властивостей різних природних і штучних матеріалів, а також тканин живих організмів.

- Однією з проблем сьогодення є необхідність пошуку нових джерел енергії.
- З метою формування критичного мислення та наукового світогляду на уроках фізики та в позаурочний час важливо об'єднати зусилля з боку всіх зацікавлених в справі, впровадження інформаційно-комунікаційні технології, різноманітних форм дистанційної, освіти, мережевого навчання тощо.

- Головна мета навчання фізики в середній школі полягає в розвитку особистості учнів засобами фізики як навчального предмета, зокрема завдяки формуванню в них предметної компетентності на основі фізичних знань, наукового світогляду й відповідного стилю мислення, розвитку експериментальних умінь і дослідницьких навичок, творчих здібностей і схильності до креативного мислення.

- Задачею професійного змісту можна вважати таку задачу, в якій ідеться про виробничі процеси, розглядаються реальні виробничі моменти, машини та прилади.

- Проблема оновлення змісту та методики усього курсу фізики в контексті запровадження компетентнісного підходу в загальній фізичній освіті наразі є актуальною.

- Створення стійких до радіації матеріалів є одною з провідних задач радіаційного матеріалознавства. Для прогнозування утворення дефектів в матеріалах під впливом радіації створюються різні моделі.

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Лабораторія регіональних природничо- та суспільно-географічних досліджень

Керівник – к.географ.н., доцент Корнус О. Г.

Лабораторію створено у 2017 р. при кафедрі загальної та регіональної географії.

Теми:

- «Географія Сумської області: особливості природи, соціально-економічного розвитку і раціонального природокористування» номер державної реєстрації 0117U004980),

- «Медико-географічне дослідження стану здоров'я населення регіону (на прикладі Сумської області)» (номер державної реєстрації 0118U001482).

Частина науково-дослідних результатів, що стосувалися дослідження виробничого туризму, знайшли своє застосування при виконанні держбюджетних тем «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (номер державної реєстрації 0107U001146) та «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (номер державної реєстрації 0116U006782), які виконувалися у Національній металургійній академії України (довідка про впровадження № 202 від 21.11.2019 р.).

Основні напрями та результати роботи у 2019 р.:

Основні наукові напрями роботи: медико-екологічні дослідження; демографія та розселення населення; географія виробничої та соціальної сфери; туристські та краєзнавчі дослідження; розробка і підготовка видання наукових публікацій, навчальних посібників, методичних вказівок; організація наукової роботи зі студентами у складі проблемних груп; підготовка студентів до участі в Всеукраїнських олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах наукових робіт з географії; здійснення географо-гідрологічного і геоекологічного аналізу річок та їх басейнів території Сумської області; обґрунтування системи водоохоронних заходів для оптимізації геоекологічної ситуації в регіоні; тематичне та атласне картографування Сумської області.

У рамках роботи щорічно видається збірник наукових праць «Наукові записки Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. Географічні науки», що входить до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus. Результати наукових досліджень доповідаються на наукових конференціях та семінарах як інших ЗВО України, так

і Всеукраїнській науковій конференції «Сумській географічній читання», яка проводиться щорічно кафедрою загальної та регіональної географії з 2016 р.

Кількісні результати: опубліковано 3 монографії, та 1 розділ у монографії, опублікованій в СумДПУ імені А. С. Макаренка, 1 розділ у монографії, опублікованій в Україні за межами ЗВО, 1 розділ монографії, опубліковані за кордоном (Польща), 1 географічний атлас, 2 методичних вказівок, географічний атлас, 4 фахових статей, 9 статей у виданнях, що індексуються базою Scopus, 5 статей у закордонних виданнях, 4 статті у фахових виданнях України, 25 статей у наукових збірниках та матеріалах наукових конференцій.

У рамках науково-дослідної роботи зі студентами підготовлено призера Всеукраїнської студентської олімпіади з географії – 3 місце та призера Всеукраїнського конкурсу наукових робіт з географії – 3 місце. Студентами опубліковано 4 статті у виданнях, що індексуються базою Scopus та 19 публікацій в матеріалах наукових конференцій. За результатами наукових досліджень захищено 10 кваліфікаційних робіт.

Лабораторія хіміко-екологічного моніторингу довкілля

Керівник – к.х.н., доцент Касьяненко Г.Я.

Лабораторію створено у 2017 р. при кафедрі хімії та методики навчання хімії.

Мета діяльності – моніторинг рівня забруднення об'єктів довкілля за показниками хімічного складу поверхневих вод та ґрунту.

Основні результати роботи у 2019 р.:

Досліджено вплив виробництв ПАТ Сумхімпром на вміст флуоридів і фосфатів у поверхневих водах і ґрунту в межах м. Суми.

Встановлено, що проблема фосфатного забруднення антропогенного походження характерна для багатьох водойм Сумської області. Її рішення потребує застосування ряду як регіональних заходів – унеможливлення потрапляння до водойм неочищених побутових та комунальних стоків; зменшення потужності дифузійних джерел, зокрема шляхів потрапляння мінеральних добрив із сільськогосподарських угідь, так і національних – у частині забезпечення на рівні держави різкого зменшення уже сьогодні (з подальшим повним припиненням) використання фосфатних детергентів.

Лабораторія фізико-хімічних досліджень

Керівник – к.х.н., доцент Пшеничний Р.М.

Лабораторію створено у 2012 р. при кафедрі хімії та методики навчання хімії.

Основні напрямки та результати роботи у 2019 р.:

1) Фізико-хімічні процеси у багатокомпонентних флуоридних розплавах. Досліджено можливі реакції твердого алюмінію з флуорвмісними сполуками бору в інших умовах безпосередньо у низькоплавкому сольовому розплаві, в інтервалі температур 400–600°C. Таке середовище, система KCl – KBF₄ – KAlF₄. Експериментально при різних температурах, різному співвідношенні алюмінію до вмісту борвмісних сполук в іонному розплаві, різній дисперсності (питомій поверхні частинок) та різній тривалості витримки зразків у розплаві досліджені реакції з іонним розплавом та проведена ідентифікація продуктів реакції за допомогою рентгенофазового аналізу. Було визначено, що в даних умовах дослідів алюмінотермічна реакція з іонним розплавом проходить з утворенням порошкоподібного бору.

2) Синтез, будова та властивості твердих електролітів з флуорид-іонною провідністю.

Встановлено вплив заміщення частини йонів Ba²⁺ йонами калію у стехіометричній сполуці з флуорид-іонною провідністю BaSnF₄.

Синтез зразків твердих електролітів в системі xKF–(1-x)BaF₂–SnF₂ (x = 0; 0,03; 0,05; 0,10) проводили методом сплавлення наступних речовин: KHF₂, BaF₂ та SnF₂, в інтервалі 773–823 K в атмосфері аргону.

Методом РФА встановлено, що при заміщенні частини йонів Ba²⁺ в структурі BaSnF₄ на K⁺ утворюються однофазні тверді розчини гетеровалентного заміщення з тетрагональною сингонією.

Провідність одержаних зразків досліджували мостовим методом на частоті 70кГц з використанням двохелектродної схеми з платиновими електродами.

Залежності провідності синтезованих зразків від температури задовільно апроксимується рівнянням Арреніуса-Френкеля в координатах $\lg\sigma-1/T$. Для твердих розчинів з вмістом K+5 та 10 мол. % прослідковується чітко виражений перегин, притаманний більшості твердих електролітів з флюоритовою структурою, так званий «фарадеєвський фазовий перехід». Із збільшенням кількості гетеровалентного замісника температура даного переходу зменшується.

VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями

У 2019 році міжнародну діяльність університету було спрямовано на урізноманітнення форм співробітництва, поглиблення його змісту та підвищення результативності міжнародної наукової співпраці університету із зарубіжними закладами освіти, міжнародними фондами та організаціями.

Співробітництво СумДПУ із закордонними організаціями реалізувалося шляхом:

Розробки та підписання угод про співробітництво:

✓ укладено угоди про співробітництво в освітній та науковій сфері з Варненським вільним університетом ім. Чорноризця Храбра (Болгарія), Каунаським технологічним університетом (Литва), Вищою технічною школою в Катовіцах (Польща); Вищою школою навчання та терапії (м. Познань, Польща), Південочеським університетом (Чехія);

✓ у рамках співробітництва з Північним національним університетом (КРН) діє спільна програма «студентської мобільності 3+1», а також проводиться реалізація освітніх програм «академічної мобільності 3+1 та 2+1», «скорочений термін навчання 3+2», «обмін студентами та викладачами», «програма підготовки магістрів 4+1,5»; діє програма подвійних дипломів з Вищою лінгвістичною школою в Ченстохові (Польща);

✓ створено програми подвійних дипломів з Варненським вільним університетом ім. Чорноризця Храбра м. Варна (Болгарія) на базі НН інституту історії та філософії; з Університетом суспільних наук (м. Лодзь, Польща); Вищою школою навчання та терапії (м. Познань, Польща);

✓ у рамках програми Еразмус+ діє програма академічної мобільності для студентів та викладачів спільно з Академією імені Яна Длугоша (м. Ченстохова) за спеціальностями соціальна робота, соціальна забезпечення, менеджмент соціокультурної діяльності, фізична культура і спорт.

✓ на постійній основі ведеться співпраця з такими міжнародними організаціями як: Фонд імені Роберта Боша (Німеччина); Громадська організація «Коло підтримки «Суми-Допомога» (Німеччина); Німецька служба академічних обмінів (DAAD), Ради міжнародної освіти (США), Програма імені Фулбрайта (США), Корпус Миру (США), Французький центр мовного та культурного співробітництва «Альянс Франсез» (Франція), Європейською асоціацією дослідників освіти.

2. Запрошення іноземних фахівців до проведення науково-педагогічної діяльності:

Волонтер Корпусу Миру США Фінлайсон Венді Анн працює в СумДПУ імені А.С.Макаренка за програмою міжнародної технічної допомоги на підставі гранту від Державного департаменту США; доброволець Корпусу миру Лоренс Кан працює в університеті в рамках реалізації проекту «Викладання англійської мови як іноземної» Корпусу Миру США в 2018-2020 рр. Громадянин КНР викладач Північного національного університету (м. Інчуань) Чжан Сянюн, к.п.н. працював в СумДПУ ім.А.С. Макаренка; науковець з КНР Бянь Лулу працювала в ННІ культури і мистецтв.

Для проведення лекцій, майстрекласів, семінарів (в тому числі в рамках роботи конференцій та інших наукових заходів) до СумДПУ ім.А.С. Макаренка запрошено 9 осіб.

3. Організації та участі у міжнародних наукових заходах:

✓ 8 викладачів СумДПУ брали участь у організації, підготовці та/або проведенні наукових, науково-практичних, культурно-мистецьких заходах закордоном.

✓ проведення на базі СумДПУ наукових заходів: 31 міжнародних конференцій (з них 6 заходів для молодих вчених);

✓ участь у наукових заходах міжнародного рівня, зокрема за кордоном – конференції і семінари, конгреси, симпозіуми, міжнародні літні школи, в тому числі в якості організаторів.

4. Відрядження викладачів університету за кордон:

✓ наукове стажування на базі іноземних вищих навчальних закладів та навчальних центрів (14 викладачів);

✓ для проведення лекцій у якості гостей викладачів (2 викладачів);

✓ для участі в міжнародних конференціях, семінарах в освітніх закладах Білорусі, Китаю, Німеччини, Польщі, Словаччини, США, Хорватії, Чехії (17).

5. *Активізації програм студентських обмінів та стажувань:*

5 студентів взяли участь у програмах студентського обміну в рамках програм академічної мобільності та на підставі двосторонніх угод про академічне співробітництво;

26 студентів стали учасниками програм «Au-Pair», «CampAmerica», «Work&Travel» і аналогічних програмам Німеччини, Фінляндії, Греції, Туреччини, США; створено можливості для участі студентів спеціальності «Туризм» у закордонних стажуваннях на підприємствах готельно-ресторанного господарства Болгарії, Данії, Німеччини, гірсько-лижних курортів Польщі, Чехії.

6. *Навчання іноземних громадян:* станом на 01.01.2020 р. в університеті навчається 397 іноземця з 10 країн: Білорусь, Ізраїль, Італія, Китай, Молдова, Сербія, Туреччина, Туркменістан, Узбекистан, Швейцарія. На підготовчому відділенні для іноземних громадян проходять підготовку 6 слухачів. 16 осіб з Китайської Народної Республіки приїхали до навчального закладу за програмами академічної мобільності. За третім (освітньо-науковим) рівнем університет готує 17 іноземців.

У 2019 році 13 студентів-іноземців отримало ступінь магістра, 16 осіб отримало ступінь бакалавра.

7. *Реалізації грантово-пошукової діяльності:*

✓ реалізація та отримання грантових програм (8):

<i>гранти отримані у 2019</i>			
Організація-грантодавець	Реципієнт гранту	Грантова програма	Результат гранту
Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX	Команда викладачів та співробітників університету	Проект «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»	Участь 20 науково-педагогічних працівників СумДПУ імені А.С.Макаренка у проекті спрямованому на розвиток вмінь формування медійної грамотності в освітньому просторі.
Волонтерська організація Дарієн Ейд Бук (Darlen Aid Book) та Корпусу Миру США в Україні.	Факультет іноземної та слов'янської філології	Проект навчання англійської мови як іноземної	Збільшення фонду підручників, навчально-методичних комплексів (International Express, Headway (pre-intermediate)); методичної, художньої літератури, довідникових матеріалів, аудіо та відеозаписів.
Міжнародний фонд «Відродження»	Омельяненко В.А., к.е.н., доц.	Соціальний капітал	Участь у проекті «Нова школа – новий учитель» проведення оцінки освітніх програм в університетах-партнерах, розробка критеріїв та індикаторів їхньої якості; розробка «професійного профілю вчителя».
Європейський Союз	Коваленко Н.В. к.пед.н., доцент	Регіональний механізм підтримки громадянського суспільства країн Східного партнерства	Участь у тренінговому курсі «Цифрові компетенції для організацій та активістів громадського суспільства» (15.03- 15.06. 2019)

Європейський Союз	Коваленко Н.В. к.пед.н., доцент	Програма Еразмус+	Освітній візит до Фінляндії, стажування у молодіжних організаціях
Європейський Союз	Коваленко Н.В. к.пед.н., доцент	Програма Еразмус+	Участь у семінарі з розвитку партнерств для подолання різних викликів освіти в галузі прав людини
<i>продовжено реалізацію</i>			
Європейський Союз	СумДПУ А.С. Макаренко Керівник – д.пед.н., проф. Сбруєва А.А.	Еразмус + Напрямок Жан Моне	Викладання курсів Європознавчої спрямованості для студентів аспірантури спеціальності 011 Науки про освіту протягом 2019-2021 рр.
Державний департамент США	Донченко В.М., к.пед.н	Програма Фулбрайта для молодих науковців Fulbright Research and Development	Проведення дослідження на базі Університету Джорджа Вашингтона (США)

Тематика співробітництва з зарубіжними партнерами

Країна Партнер	Установа партнер	Тема співробітництва	Документальне підтвердження	Практичні результати
Білорусь	Білоруський державний педагогічний університет імені М. Танка (м. Мінськ)	Лінгвістика	Угода від 2012 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Спільна робота зі створення і публікацій матеріалів навчально-методичного і науково-дослідного характеру; – Співорганізація V Міжнародної науково-практичної конференції «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (20.11.2019 р.)
	Білоруський державний університет (м. Мінськ)	Удосконалення навчального процесу і науково-дослідної роботи, підвищення професійно-педагогічного рівня викладачів.	Договір безстроковий	<ul style="list-style-type: none"> – Спільна робота зі створення і публікацій матеріалів навчально-методичного і науково-дослідного характеру; – Участь в наукових і науково-практичних конференціях; – Виконання спільних програм і проектів, направлених на удосконалення гуманітарної освіти
	Брестський державний університет імені О.С. Пушкіна	Науково-дослідна співпраця з проблем культуромовної підготовки фахівців.	Договір від 05.01.2018 р. Дійсна до 05.01.2024 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Спільна робота зі створення і публікацій матеріалів навчально-методичного і науково-дослідного характеру; – Участь в наукових і науково-практичних конференціях; – Виконання спільних програм і проектів, направлених на удосконалення гуманітарної освіти
	Гомельський державний університет імені Ф. Скорини	Координація наукових досліджень та організація спільних наукових проектів з математики та методики її викладання	Договір від 28.02.2009 р. безстроковий	<ul style="list-style-type: none"> – Координація наукових досліджень; – Опонування дисертацій; – Обмін науковими публікаціям; – Організація наукових конференцій; – Виконання спільних проектів
	Інститут філософії Національної академії наук Білорусі (м. Мінськ)	Філософсько-методологічні засади NBICS цивілізації.	Угода від 25.06.2014 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Підготовка та публікація результатів спільної науково-дослідницької діяльності у формі монографій, посібників, статей; – Обмін науковою та статистичною інформацією; – Надання доступу до науково-бібліографічних баз; – Організація та проведення спільних наукових та освітніх заходів;

				<ul style="list-style-type: none"> – Взаємна організація стажування та навчання в докторантурі та аспірантурі
	Мозирський державний педагогічний університет імені І.П. Шамякіна	Удосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в області методики навчання дисциплін фізико-математичного циклу	Договір від 10.04.2012 р. Дійсна до 31.12.2017 р. з автоматичним продовженням	<ul style="list-style-type: none"> – Обмін науковими публікаціями; – Рецензування статей
	Центр досліджень білоруської культури, мови і літератури Національної академії наук Білорусі (м. Мінськ)	Етнолінгвістика і фольклор	Угода на стадії обговорення	<ul style="list-style-type: none"> – Підготовка та публікація результатів спільної науково-дослідницької діяльності у формі монографій, посібників, статей; – Організація та проведення спільних наукових та освітніх заходів
Болгарія	Великотирнівський університет імені Св. Кирила та Мефодія	Здоров'язбережувальне виховання молодших школярів у початковій школі.	Угода від 20.03.2011 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Вдосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в галузі педагогіки, психології та методики початкового навчання, обмін науковою інформацією, науковими, навчальними виданнями у галузі початкової освіти; – Обмін досвідом з організації навчального процесу і використанню сучасних освітніх технологій у початковій та вищій школах; – Участь у наукових і науково-методичних конференціях; – Сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох вишів
	Пловдивський університет імені Паїсія Хилендарського	Здоров'язбережувальне виховання молодших школярів у початковій школі. Удосконалення навчально-методичної та науково-дослідної	Угода від 22.05.2013 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Вдосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в галузі педагогіки, психології та методики початкового навчання, математики та інформатики, обмін науковою інформацією, науковими, навчальними виданнями у галузі початкової та фізико-математичної освіти; – Обмін досвідом з організації навчального процесу і

		роботи в галузі методики навчання математики, інформатики, інформаційних технологій та дисциплін фізико-математичного циклу		використанню сучасних освітніх технологій у початковій та вищій школах; – Участь у наукових і науково-методичних конференціях; – Сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох вишів
	Міжнародний коледж індустріалізації та захисту населення від лих і аварій (м. Варна)	Співпраця у галузі туризму та охорони здоров'я	Угода про співпрацю	– Обмін досвідом з організації навчальної та наукової роботи, сприяння у підготовці та підвищенні кваліфікації кадрів, академічний обмін студентами, викладачами; – Можливість стажування на об'єктах готельно-ресторанної інфраструктури Республіки Болгарія
	Варненський вільний університет ім. Чорноризця Храбра м. Варна	Співпраця в галузі історії, права, прав людини, міжнародного розвитку	Угода про співпрацю	– Програма подвійних дипломів на юридичному факультеті вказаного університету
Італія	Італійська Асоціація імені А.С. Макаренка, Університет м. Пізи	Спадщина А.С. Макаренка в контексті інноваційного розвитку освіти XXI ст.	Усна домовленість	– Здійснення спільних досліджень у сфері макаренкознавства
Казахстан	Казахський національний педагогічний університет імені Абая (м. Алмати)	Актуальні питання психології.	Угода від 2015 р. з автоматичним подовженням	– Спільні наукові дослідження; – Навчання студентів.
Китай	Ланьчжоуський університет	Співпраця у сфері освіти і науки	Договір від 31.08.2018 р.	– Спільне виконання наукових досліджень і пошуково-дослідницьких робіт за проектами; – Організація і проведення спільних наукових конференцій і науково-практичних семінарів; – Наукове керівництво дисертаційними дослідженнями співробітників обох сторін; – Участь у підготовці результатів науково-дослідної

				<p>роботи до публікації або громадського обговорення;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Розробка й апробація інноваційних освітніх програм підготовки кадрів (у т. ч. дистанційних); – Створення спільного науково-освітнього ресурсу науково-методичної підтримки; – Сприяння академічній мобільності викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів сторін; – Експертиза і рецензування підсумкових матеріалів загальних науково-дослідних і дослідно-експериментальних робіт.
	Північний національний університет (м. Інчуань)	Співпраця у сфері освіти і науки, зокрема музичної та хореографічної освіти	Угода від 2016 р. Дійсна до 2026 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Навчання студентів з Китайської Народної Республіки на мистецьких спеціальностях; – Здійснення спільних досліджень у сфері мистецької освіти; – Спільна програма студентської мобільності 3+1, на сьогодні за програмою в університеті перебуває 7 студентів
	Університет Мінцу	Співпраця у сфері освіти, науки і культури	Угода на стадії підписання	<ul style="list-style-type: none"> – Навчання студентів з Китайської Народної Республіки на мистецьких спеціальностях; – Здійснення спільних досліджень у сфері мистецької освіти.
	Цюнтайський педагогічний інститут	Співпраця у сфері освіти і науки	Договір про співробітництво	<ul style="list-style-type: none"> – Спільні наукові дослідження; – Стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ
Литва	Кунаський технологічний університет	Співпраця у галузі удосконалення навчання математики, фізики, інформатики.	Угода від 2019	<ul style="list-style-type: none"> – Створення програм обміну студентів та викладачів; – Організація та проведення спільних заходів, проектів; – Пошук грантів.
Молдова	Державний Університет фізичного виховання та спорту	Співробітництво у галузі фізичної культури та спорту	Угода від 2017	<ul style="list-style-type: none"> – спільна організація та проведення наукових семінарів, науково-практичних конференцій, симпозіумів; – Обмін результатами наукових досліджень і розробок, публікаціями навчальних матеріалів; – Обмін досвідом у реалізації передових технологій та методів навчання, надання взаємної допомоги у підготовці наукових кадрів.

				<ul style="list-style-type: none"> – Обмін досвідом у розробці та впровадженню системи менеджменту якості.
Німеччина	Громадська організація «Коло підтримки «Суми-Допомога» Förderkreis «Sumy – Hilfe» (м. Люкау)	Виконання міжнародного проекту «Життя людей з розумовими обмеженнями».	Угода від 04.10.2010 р. з автоматичним продовженням	<ul style="list-style-type: none"> – Участь кафедри у міжнародному проекті «Життя людей з розумовими обмеженнями в м. Суми: стан, перспективи, результати»; – Обмін науковою інформацією та науковими досягненнями; – Організація сумісних семінарів, конференцій тощо; – Обмін практичним досвідом роботи.
	Німецька служба академічних обмінів (DAAD) (м. Бонн)	Мовна освіта майбутніх фахівців освітньої галузі	Договір про співробітництво з лектором німецької служби академічних обмінів від 27.03.2017 р. безстроковий	<ul style="list-style-type: none"> – Проведено кілька робочих зустрічей викладачів кафедри ТПРГМ з лектором DAAD Карстеном Грюнвальдтом. Під час зустрічі було обговорено новітні надходження навчальної та художньої літератури до зали німецької літератури при конгресцентрі СумДУ; – Відбувався обмін інформацією щодо навчально-методичного забезпечення викладання німецької мови на кафедрі ТПРГМ; – Проведено спільні наукові дослідження і розробки у сфері міжкультурної освіти майбутніх фахівців освітньої галузі. Результатом даної роботи стала участь викладачів у третьому міжнародному семінарі щодо створення інтернетплатформи з країнознавства німецькомовних країн, організованого Австрійською та Німецькою службами академічних обмінів; – Організовано та проведено всеукраїнський науково-практичний семінар «Оцінювання якості освіти у вищій та середній школі України і Німеччини» на базі факультету іноземної та слов'янської філології ; – Організовано та проведено II Міжнародну науково-практичну інтернет конференцію «Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі» (29 листопада 2019 р.); – Взято участь у вебінарах німецького видавництва «KLETT» (Німеччина), де отримано інформацію про нові видання підручників цього видавництва та новітні методи

				<p>роботи з ними;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Взято участь у Всеукраїнському семінарі «Вчимося навчати німецької» (DLL- Deutsch Lehren Lernen) для викладачів німецької мови вищих педагогічних навчальних закладів України (04.11.2019 р.) Гете-Інститут, м. Київ.
Польща	Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова)	Підготовка соціальних працівників в Україні і Польщі. Порівняльна педагогіка	Договір від 2016 р. Дійсний до 2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Подвійний диплом для студентів спеціальності «Соціальна робота»; – Мобільність викладачів кафедри; – Співорганізація V Міжнародної науково-практичної конференції «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (20.11.2019 р.); – Співзасновники міжнародного наукового видання «Future Science: Youth Innovations Digest». – Участь у редакційній колегії польського наукового журналу «Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Crestochowie. Pedagogika» д.пед.н., проф. Сбруєвої А.А., к.пед.н., проф. Кондратюк С. М.
	Вища лінгвістична школа у Ченстохові	Впровадження програм дистанційної освіти (E-learning) у освітній процес, шляхом використання сучасних інтерактивних технологій	Угода від 2017 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Програма подвійних дипломів. – Проведення спільних заходів у науковій, освітній, культурній сферах.
	Вища технічна школа в Катовіцах	Спільна участь в організації і роботі науково-практичних конференцій і семінарів, в тому числі студентських; підготовка і видання спільних наукових праць	Договір від 01.10.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Проведення двосторонніх наукових стажувань викладачів, аспірантів і студентів; участь у підготовці і виконанні спільних наукових проектів; обмін науково-технічною літературою, що видається викладачами і співробітниками університетів.

Вища школа навчання та терапії (м. Познань)	Спільна участь у дидактичній, науково-дослідній, адміністративній сфері, обмін досвідом	Угода від 2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Спільне проведення наукових досліджень, обмін досвідом. – Програма подвійних дипломів. – Спільна участь у міжнародних наукових проектах.
Академія музична імені Кароля Шимановського (м. Катовіце)	Упровадження системи музично-ритмічного виховання Жак-Далькроза в хореографічно-педагогічну освіту України	Угода на стадії працюють над поновленням	<ul style="list-style-type: none"> – Обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – Організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів за участю представників іншої сторони; – Обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; – Обмін художніми колективами і працівниками навчальних закладів; – Членство в редакційній колегії «Актуальних питань мистецької освіти».
Політехнічний Жешувський університет ім. Ігнатія Лукасевича	Співпраця у галузі гуманітарних та соціальних наук	Угода на стадії підписання	<ul style="list-style-type: none"> – Співпраця у рамках проекту к.економ.н., доц. Омеляненко В.А, «Інституційно-технологічне проектування інноваційних мереж для системного забезпечення національної безпеки України»
Технологічно-гуманістичний університет імені Казимира Пуласького (м. Радом)	Тенденції розвитку викладання фізичної культури і спорту в університетах Польщі.	Угода від 22.03.2013 р. Дійсна до 22.03.2018 р. Сторони працюють над поновленням	<ul style="list-style-type: none"> – Популяризація дослідницьких досягнень польських та українських музикантів, педагогів.
Університет Бельско-Бяла	Співпраця у галузі гуманітарних та соціальних наук	Угода на стадії підписання	<ul style="list-style-type: none"> – Співпраця у рамках проекту к.економ.н., доц. Омеляненко В.А щодо видання монографічного дослідження.
Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін)	Підготовка вчителів музики у постсоціалістичних країнах Східної Європи: компаративний аналіз.	Угода від 05.06.2012 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – Організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів; – Обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи;

		Методика викладання шовкографії.		– Обмін художніми колективами і працівниками навчальних закладів.
	Університет імені Яна Кохановського в Кельцях	Інноваційні технології в підготовці вчителів музики. Модернізація підготовки вчителів музики в контексті інтеграційних процесів.	Угода від 21.02.2012 р.	– Обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – Організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів; – Обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; – Обмін художніми колективами.
	Університет суспільних наук (м. Лодзь)	Співробітництво у галузі суспільних наук	Угода від 2018	– Програма подвійних дипломів; – Спільна розробка освітніх та наукових проектів на замовлення зацікавлених відомств України, Польщі та ін. спільна участь у міжнародних освітніх та наукових проектах.
Сербія	Університет міста Ніш	Удосконалення підготовки фахівців у сфері музичної та хореографічної освіти	Угода про співпрацю	– Обмін науковою інформацією і науковими досягненнями
Словаччина	Академічне співтовариство Михайла Балудянського (м. Кошиці)	Спеціальна освіта.	Угода знаходиться на стадії затвердження .	– Популяризація наукових досягнень вітчизняних дослідників
	Університет імені Я. Коменського (м. Братислава)	Спеціальна освіта.	Угода в процесі обговорення	– Популяризація наукових досягнень вітчизняних дослідників; – Співорганізація V Міжнародної науково-практичної конференції «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (20.11.2019 р.);
Словенія	Науково-інноваційний центр компанії Sustainable Development Ltd (м. Любляни)	Співпраця у галузі гуманітарних та соціальних наук	Запрошення на стажування	– Співпраця у рамках проекту к.економ.н., доц. Омеляненко В.А.

США	Державний університет Кенесо	Удосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в області методики навчання дисциплін фізико-математичного циклу	Договір від 01.03.2013 р.	<ul style="list-style-type: none"> - Проведено спільне експериментальне дослідження щодо визначення специфіки навчання дисциплін математичного циклу у школах та закладах вищої освіти України та США; - Обмін науковими публікаціями
	Корпус Миру США в Україні	Збільшення книжкового фонду. Обмін досвідом, розширення професійних та особистісних зв'язків. Покращення мовно-лінгвістичних навичок фахівців різних напрямів з ділової англійської мови. Сприяння розвитку творчого мислення, заохочення дітей та молоді до вивчення англійської мови.	Угода між Корпусом Миру Сполучених Штатів Америки в Україні та українським навчальним закладом про співпрацю в рамках Проекту навчання англійської мови	<ul style="list-style-type: none"> - Надаються консультації та проводяться бесіди щодо інтерв'ю та процедури проходження співбесід у Посольстві США в Україні для отримання віз, а також проводяться бесіди щодо правил, норм та особливостей проживання та навчання в університетах США. - Обмін досвідом, розширення професійних та особистісних зв'язків. - Реалізація проекту «Викладання англійської мови як іноземної» за Угодою про співпрацю на 2018 – 2020 рр. між Корпусом Миру США в Україні та СумДПУ ім. А.С. Макаренка. Згідно з даним проектом доброволець Корпусу миру Лоренс Кан у співпраці з викладачами ЗВО проводить уроки з англійської мови для студентів нашого університету, засідання дискусійного клубу «English Club» вдосконалює та розробляє навчально-методичні матеріали, а також проводить науково-методичну роботу на базі Ресурсного центру професійного розвитку вчителів англійської мови факультету іноземної та слов'янської філології СумДПУ ім. А.С. Макаренка, організуючи та проводячи семінари та майстер класи для вчителів шкіл м. Суми та Сумської області. - Реалізація програми «Спеціаліст з викладання англійської мови», що діє за підтримки Посольства США в Україні та Міністерства освіти і науки України, яка надала можливість виграти грант та запросити стипендіата Державного департаменту США (English Language Fellow Program)», викладача англійської мови Венді Фінлейсон на 2018-2019 н.р., 2019 – 2020 н.р., яка має досвід викладання англійської мови як іноземної в ЗВО різних країн світу, та працює викладачем англійської мови на кафедрі

				германської філології. Венді Фінлейсон проводить майстер класи з циклу науково-методичних семінарів «Ефективні стратегії навчання школярів у новій українській школі» («Practical Classroom Strategies for New Ukrainian School Reform») для вчителів шкіл м. Суми та Сумської області.
	Волонтерська організація Дарієн Ейд Бук (Darіen Aid Book)	Поновлення книжкового фонду підручників завдяки грантам	Угода між Корпусом Миру Сполучених Штатів Америки в Україні та українським навчальним закладом про співпрацю в рамках Проекту навчання англійської мови	<ul style="list-style-type: none"> – Збільшення фонду підручників, навчально-методичних комплексів (International Express, Headway (pre-intermediate); методичної, художньої літератури, довідникових матеріалів, аудіо та відеозаписів; – Безкоштовне користування викладачами кафедр і студентами факультету, а також вчителями м. Суми та Сумської області.
	Муніципальний коледж Північної Вірджинії	Розробка інноваційних програм навчання математики та роботи з обдарованою молоддю.	Угода від 01.03.2013 р. Дійсна до: 01.03.2018 р. В процесі поновлення	– Співпраця в рамках виконання міжнародного проекту «Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання математики» (науковий керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О.С.).
	Французький центр мовного та культурного співробітництва «Альянс Франсез»	Використання сучасних методик для підвищення рівнів мовленнєвої компетенції.	Угода від 17.01.2002 р. з автоматичним продовженням терміну дії	<ul style="list-style-type: none"> – Обмін науково-організаційною інформацією; – Спільне проведення науково-практичних заходів; – Виконання спільних робіт, програм і проектів, спрямованих на вдосконалення гуманітарної освіти.
Чехія	Східноєвропейський центр фундаментальних досліджень	Співпраця у галузі гуманітарних та соціальних наук	Угода у процесі підписання	– Співпраця у рамках проекту к.економ.н., доц. Омеляненко В.А, який проходив стажування на базі цього університету.
	Південочеський університет	Стажування та співпраця в рамках міжнародного проекту	Угода від 16.11.2019 р.	– Стажування, впровадження результатів дослідження

VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу, про патентно-ліцензійну діяльність

Науково-інформаційна діяльність наукової бібліотеки СумДПУ

Діяльність Наукової бібліотеки СумДПУ імені А. С. Макаренка була спрямована на забезпечення наукового, навчального і виховного процесів університету, впровадження нового спектра послуг, підтримку фахової комунікації та інтеграцію результатів досліджень наукової спільноти університету до світового наукового простору.

Загальний бібліотечний фонд нараховує 892 тисячі примірників, з них книги становлять 516 тисяч документів. До його складу входять: дисертації захищені в університеті, монографії, збірники праць, підручники та навчальні посібники, видання XIX ст., наукові видання вітчизняних і зарубіжних авторів, нотні та картографічні, періодичні видання, художня література, дипломні роботи на здобуття освітньо-кваліфікаційних рівнів. Кількість навчальної літератури становить 463 тисячі документів або 51,9% від загального обсягу фонду. Частка наукової літератури становить 312 тисяч, художньої 53 тисячі документів. Фонд рідкісних видань, нараховує близько 5 тисяч примірників.

За 2019 рік на потреби комплектування бібліотеки друкованими виданнями було виділено 69695 грн. Сума передплати періодичних видань на 2019 рік склала 58240 грн., що дало можливість передплачувати 90 назв фахової періодики. Всього за рік кількість нових надходжень склала 3500 документів.

Протягом року здійснювались роботи з переведення фонду та електронного каталогу бібліотеки на систему класифікації УДК.

Важливим джерелом доступу до інформації виступає web-сайт бібліотеки. На сьогоднішній день – це інтерактивний інструмент для надання інформаційних послуг користувачам, просування електронних ресурсів, що адаптований під мобільні пристрої та версії різних браузерів. У 2018 р. запроваджено оновлену версію web-сайту, з новими технічними та візуальними рішеннями, зміненим інтерфейсом та великою кількістю швидких посилань для легкого багатоаспектного пошуку. За минулий рік зареєстровано 52432 звернення до web-сайту.

Серед найбільш затребуваних ресурсів сайту – електронний каталог, який ведеться з 1996 року і налічує 212 тис. бібліографічних записів. Каталог відображає активний фонд бібліотеки та служить основою для формування модулів та БД на допомогу навчально-виховному процесу ЗВО, в тому числі БД «Книгозабезпеченість», сервіс, який скеровано на аналіз книгозабезпечення дисциплін, що викладаються в університеті. Представлення цього ресурсу у відкритому доступі дозволяє користувачам працювати з інформаційним контентом цілодобово та створює можливість здійснювати електронне замовлення документів, переглядати власний е-формуляр та отримувати документи через послугу електронної доставки. За рік ЕК поповнено майже 14000 записами.

Важливою частиною електронної колекції книгозбірні є університетський репозитарій, який надає відкритий доступ до навчально-методичних і наукових матеріалів, створених університетською спільнотою. Архів eSSPUIR зареєстрований у міжнародних гарвестерах: у світовому реєстрі ROAR (Соутгемптонський університет, Великобританія) та DOAR «Покажчику Репозитаріїв відкритого доступу» (Ноттінгемський університет, Великобританія), а також в українському гарвестері Simple Metadata in Open Ukraine Archives (система пошуку у відкритих архівах України). Він має власний ISSN 2522-1531, тобто є повноцінним електронним виданням, що постійно поповнюється і в якому можна публікувати результати досліджень як в першоджерелі, нарівні з друкованими періодичними виданнями. Політиці наповнення архіву протягом всього року приділялась велика увага. На кінець 2019 р. обсяг електронного архіву складає 7650 документів. За світовим рейтингом прозорості (прозорості) інституційних репозитаріїв університетів та інших наукових установ електронний архів СумДПУ займає 585 місце з 2692 представлених репозитаріїв. Протягом року приділялась велика увага політиці покращення стану наповнення архіву. Бібліотекарі ознайомлюють науковців з роботою DSpace, проводять індивідуальні

консультування, редагують описи нових надходжень до архіву. З метою популяризації ідей відкритого доступу, підвищення вебметричного рейтингу університету та оцінки ефективності діяльності науковців щоквартально складався рейтинг публікаційної активності науковців. Показник відвідувань eSSPUIR за рік склав 751948.

На сайті бібліотеки працює сервіс «Віртуальна довідкова служба», що створює можливість отримувати кваліфіковану бібліографічну довідку он-лайн. За рік послугою скористались більше 80 абонентів.

До послуг користувачів – електронні ресурси, створені бібліотекою, що орієнтовані на інформаційні потреби університетської спільноти. Загальна кількість БД власної генерації становить 10, в тому числі 5 – повнотекстових: «Наукові видання університету», «Електронна бібліотека СумДПУ», «БД краєзнавчих періодичних матеріалів», «Бібліографічні покажчики», БД «Дисертації, захищені в СумДПУ імені А. С. Макаренка».

Користувачі бібліотеки університету мають доступ до наукових баз Scopus та Web of Science, повнотекстової колекції сучасних підручників видавництва «ЦУЛ» – це майже 1500 сучасних україномовних підручників для вищої школи.

Бібліотека приймала участь у проведенні науково-практичних конференцій, семінарів та читань, що проводились в університеті, здійснювала їх інформаційний супровід шляхом організації книжкових експозицій, виставок праць науковців та студентів.

На допомогу науковій спільноті університету на сайті бібліотеки були розміщені інформаційні блоки «Наукометрія» та «Науковцеві» з рубриками: наукометричні бази даних, наукометричні показники, профіль дослідника, український індекс цитування, бібліометрія, організація наукового дослідження. В рубриці «Профіль дослідника» розміщена «Інструкція з реєстрації в ORCID», за допомогою якої науковець може налаштувати свій особистий унікальний ідентифікатор дослідника (ORCID).

У рамках науково-дослідної діяльності бібліотека активно проводила роботу з відбору, вивчення, та збереження рідкісного фонду. За 2019 рік до фонду рідкісних видань було додано 54 примірники, його загальний обсяг склав 4850 видань. Велась активна робота з інформування про його склад та цінні видання.

У своїй науковій діяльності бібліотека активно застосовувала методи соціологічних та моніторингових досліджень. В 2019 році проведено соціологічне дослідження «Читач і бібліотека: сучасні пріоритети взаємодії». Дослідження спрямовано на вивчення сучасних пріоритетів взаємодії бібліотеки і читача з метою досягнення релевантності видів її діяльності запитам користувачів. Основним методом проведення дослідження було обрано анкетування на web-сайті бібліотеки. За результатами анкетного дослідження, в ньому прийняли участь 946 респондентів, з них 618 (65,3%) студентів, 128 (13,5%) викладачів, 90 (9,5%) аспірантів, 58 (6,1%) співробітників. За результатами анкетування підготовлено аналітичний звіт.

Доступ до наукових електронних колекцій наукової періодики, електронних баз даних та фондів

В 2019 році науковці СумДПУ мали доступ до Scopus та Web of Science.

У звітному періоді керівництво і науковці університету використовували наступні бази даних:

Scopus (видавнича корпорація Elsevier) – реферативна база даних і наукометрична платформа, що забезпечує облік публікацій науковців і установ, у яких вони працюють, та статистику їх цитованості. На 1 січня 2020 року індекс Гірша СумДПУ в Scopus дорівнює 9, в базі представлені 119 робіт наших науковців-авторів, які цитуються 310 разів (в 2019 році 85 разів). В звітному періоді в Scopus було додано 31 роботу наших авторів.

Web of Science (видавнича корпорація Thomson Reuters) – на 1 січня 2020 року індекс Гірша СумДПУ в Web of Science дорівнює 7, в базі представлені 174 роботи наших науковців-авторів, які цитується 267 разів (без самоцитування 237 разів). Середня кількість цитувань на одну статтю дорівнює 1,53. В звітному періоді в базу Web of Science було додано 22 роботи наших авторів.

«Бібліометрика української науки» – створена на платформах Google Scholar як проект Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського он-лайн база, в якій СумДПУ широко представлено на рівні профілів університету (1), кафедр (33), університетської наукової періодики (3) та персональних профілів науковців.

Index Copernicus – міжнародна наукометрична онлайн база, створена в 1999 році в Польщі. Містить внесену користувачем інформацію, в тому числі профіль вченого (науковця), а також перелік наукових установ, друковані видання (журнали) та інші проекти. 4 наукові журнали СумДПУ індексуються в *Index Copernicus*.

Бібліотека постійно організовує тестові доступи до комерційних е-ресурсів. За сприяння Асоціації «Інформація-Консорціум» у минулому році користувачі мали доступ до комерційних електронних ресурсів: Academic Search Complete (EBSCO-host), «The Institute of Physics Publishing» (IOP Publishing), INSPEC (The IET – The Institution of Engineering and Technology), «Global Patents Reference Center» (EBSCO host), EBSCO тощо.

Одним із пріоритетних напрямів науково-бібліографічної та інформаційної роботи бібліотеки минулого року було інформаційно-документальне забезпечення потреб науки та навчального процесу університету, інформаційна підтримка колективних наукових тем кафедр, інформаційний супровід наукових досліджень вчених університету та студентства.

Використовуючи різноманітні форми та методи інформаційного супроводу бібліотекою організовано та проведено:

- інформаційне забезпечення користувачів в системі ВРІ (100 абонент за 100 темами), в системі ДОК (15 абонентів за 18 темами);
- масове інформування (проведено Днів інформації – 8, Днів фахівця – 1, відкритих переглядів профільної літератури – 18);
- групове інформування (проведено Днів кафедр – 10);
- інформаційне забезпечення колективних наукових тем кафедр (інформувались 31 кафедра за 31 науковими темами в кількості 3 005 джерел інформації);
- укладання щоквартальних тематичних інформаційних списків з актуальних питань освіти, правознавства та краєзнавства (20 тематичних списків за темами: «Здійснюємо реформи – змінюємо Україну»; «Компетентність та компетенція як орієнтація педагога на професіоналізм»; «Нова українська школа»; «Навчально-виховний процес у вищій школі»; «Сумщина на сторінках періодичної преси»);
- створення Бюлетеню нових надходжень (6 бюлетенів в електронному та паперовому варіантах);
- електронна розсилка інформаційної продукції бібліотеки до структурних підрозділів університету.

Довідково-бібліографічне обслуговування потреб наукового та навчального процесів університету було головною складовою науково-бібліографічної роботи бібліотеки. Протягом 2019 року бібліотекою було виконано:

- бібліографічних довідок – 15300, з них в автоматизованому режимі – більше 13000;
- віртуальних бібліографічних довідок – 81;
- визначення шифру УДК та авторського знаку для систематизації документів (всього за рік проіндексовано 300 документів).

Редакційно-видавнича діяльність

Діяльність редакційно-видавничого відділу в звітний період спрямовано на поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності професорсько-викладацького складу та студентів СумДПУ, зокрема, публікацію результатів їх наукових досліджень.

У 2019 р. тривала публікація періодичних наукових видань:

фахових

- «Фізико-математична освіта» (затверджено як фахове наукове видання України категорії «Б» у галузі педагогічних наук, індексується міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus; зареєстровано в низці міжнародних наукометричних баз даних;

отримано сертифікат ISSN 2413-158X; проіндексовано в «Бібліометрика української науки», h=8). Головний редактор: д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В.

– «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (внесено до переліку фахових видань ДАК України з педагогіки, індексується міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus; зареєстровано в низці міжнародних наукометричних баз даних; отримано сертифікат ISSN 2312-5993; проіндексовано в «Бібліометрика української науки», h=13, за останні 5 років h=10). Головний редактор: д.пед.н., проф. Сбруєва А.А.

– «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (внесено до переліку фахових видань ДАК України з педагогіки, індексується міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus). Головний редактор: д.пед.н., проф. Чашечникова О. С.

– «Актуальні питання мистецької освіти та виховання» (внесено до переліку фахових видань ДАК України з педагогіки). Голова редакційної колегії: д.пед.н., проф. Ніколаї Г.Ю., запрошений фахівець з ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Відповідальний за випуск від СумДПУ імені А. С. Макаренка – д.пед.н., проф. Устименко-Косоріч О. А.

– «Філософія науки: традиції та інновації» (внесено до переліку фахових видань ДАК України з філософії). Головний редактор: д.філос.н., доц. Ведмедєв М. М.

міжнародних наукових

– «Future Science: Youth Innovations Digest» (засновники – Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща), Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка). Члени редакційної колегії: д.пед.н., проф. Лянной Ю. О., д.б.н., проф. Шейко В. І., д.економ.н., проф. Кудріна О. Ю., д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В., к.е.н., доц. Омеляненко В. А.

наукових

– «Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (індексується міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus, проіндексовано в «Бібліометрика української науки», h=4). Географічні науки». Головний редактор: д.географ.н., проф. Нешатаєв Б.М.

– «Освіта. Інноватика. Практика» (індексується міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus). Голова редакційної ради: д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В.

– «Природничі науки». Відповідальний редактор: к.б.н., доц. Вакал А.П.

– «Теорія та методика навчання суспільних дисциплін». Головний редактор: д.пед.н., проф. Михайличенко О.В.

– «Мистецькі пошуки». Голова редакційної колегії: д.пед.н., проф. Устименко-Косоріч О.А.

для студентів та молодих учених

– «Наукові пошуки». Головний редактор: д.пед.н., проф. Сбруєва А.А.

– «Магістр». Головний редактор: к.пед.н., проф. Козлова О. Г.

– «Студентська наука». Відповідальний редактор: к.пед.н., проф. Кондратюк С. М.

– «Актуальні питання філології та методології». Головний редактор: к.філол.н., доц. Герман В.В.

– «Філологічні студії». Головний редактор: к.філол.н., доц. Герман В. В.

Науковці університету входять до редакційних колегій провідних закордонних та вітчизняних наукових журналів та збірників:

– професор Огієнко О. І. член редколегії міжнародного наукового фахового журналу «Advanced education», фахового видання з педагогічних наук (засновник – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; індексується Web of Science та іншими базами); міжнародних наукових видань, фахових видань з педагогічних наук «Порівняльна професійна педагогіка» (засновники – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Хмельницький національний університет),

«Порівняльно-педагогічні студії» (засновник – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини); фахового видання з педагогічних наук «Педагогіка і психологія професійної освіти» (засновник – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Національний університет «Львівська політехніка», Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти НАПН України).

– професор Семенов О. М. – міжнародного наукового фахового журналу «Порівняльна професійна педагогіка», фахового видання з педагогічних наук (засновники – Інститут післядипломної педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Хмельницький національний університет), фахових видань з педагогічних наук «Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського», «Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки», «Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти» (засновник – ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»), інформаційного науково-методичного журналу «Освіта Сумщини» (засновник – Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти).

– професор Кузікова С. Б. – фахових видань з психологічних наук «Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія», «Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія: Психологічні науки), «Психологія особистості» (засновник – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника), «Психологія і суспільство» (засновник – Тернопільський національний економічний університет); наукового журналу «Інсайт: психологічні виміри суспільства» (засновник – Херсонський державний університет).

– професор Сбруєва А. А. – міжнародних наукових видань «Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Crestochowie. Pedagogika» (засновник – Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща)), фахового видання з педагогічних наук «Порівняльно-педагогічні студії» (засновник – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини).

– професор Устименко-Косоріч О. А. – щорічника Академії наук і мистецтв Воєводини «GODISNJAK» [VANU] (засновник – Воєводинська академія наука і мистецтво, Сербія); міжнародного наукового видання «Методичка пракса: часопис за наставу и учење» (засновник – Об'єднання учительських факультетів Сербії, учительський факультет в Белграді).

– професор Кудріна О. Ю. – фахового видання з економічних та юридичних наук «Економіка та право» (засновник – Донецький національний технічний університет); фахових видань з економічних наук «International marketing and management of innovations» (засновник – Сумський державний університет), «Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки».

– професор Нешатаєв Б.М. – міжнародного наукового видання «Магілєўскі мерыдыян. Навуковы часопіс» (Могильовський обласний відділ ГО «Білоруське географічне товариство», Білорусь).

– професор Томенко О. А. – фахового видання з фізичного виховання і спорту «Слобожанський науково-сортівний вісник» (засновник – Харківська державна академія фізичної культури), фахового видання з фізичного виховання і спорту, педагогіки «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві» (засновник – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки), «Вестник физической культуры» (засновник – РДКП «Національний науково-практичний центр фізичної культури» МОН Республіки Казахстан).

– професор Потехін О. В. – фахового видання з історичних наук «Американська історія та політика» (засновник – Київський національний університет імені Тараса Шевченка); наукового журналу «Проблеми всесвітньої історії» (ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»).

- професор Шейко В. І. – фахового видання з педагогічних наук «Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти» (засновник – ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»).
- професор Чайченко Н. Н. – науково-методичного журналу «Біологія і хімія в рідній школі» (засновники – МОН України, Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса»).
- професор Горболіс Л. М. – фахового видання з філологічних наук «Філологічні трактати» (засновки – Сумський державний університет).
- професор Лобова О. В. – фахового видання з педагогіки «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі» (засновник – Київський університет імені Бориса Грінченка).
- професор Михайличенко О. В. – фахового видання з педагогіки «Теоретичні питання культури, освіти та виховання» (засновник – Київський національний лінгвістичний університет).
- професор Божкова В. В. – фахового видання з економічних наук «Вісник соціально-економічних досліджень» (засновник – Одеський національний економічний університет).
- професор Рижанова А. О. – фахового видання з соціальних комунікацій «Вісник Харківської державної академії культури».
- професор Кондратюк С. М. – міжнародного наукового видання «Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Crestochowie. Pedagogika» (засновник – Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща)).
- професор Гончаренко В. І. – фахового видання з фізичного виховання і спорту «Фізична культура, спорт та здоров'я нації» (засновник – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського).
- доцент Омеляненко В. А. – міжнародних наукових журналів відкритого доступу «SCIREA Journal of Economics», «SCIREA Journal of Management»; фахових видань з економічних наук «International marketing and management of innovations» (засновник – Сумський державний університет), «Економічні горизонти» (засновник – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини).
- доцент Дерка Т. Г. – українсько-польського наукового журналу «Освітологія», фахового видання з педагогічних наук (засновник – Київський університет імені Бориса Грінченка); фахового видання з педагогічних наук «Продовження професійної освіти: теорія і практика» (засновник – Київський університет імені Бориса Грінченка).
- доцент Ведмедєв М. М. – фахового видання з філософських наук «Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Теорія культури і філософія науки».
- доцент Стадник О. Д. – міжнародного наукового журналу «Компресорне та енергетичне машинобудування», фахового видання з технічних наук (засновник – ТОВ «Міжнародний інститут компресорного і енергетичного машинобудування»).
- доцент Луценко О. А. – наукового журналу «Гендерна парадигма освітнього простору» (засновник – Криворізький державний педагогічний університет).
- доцент Панасюк В. А. – наукового вісника «Курбасівські читання» (засновник – Національний Центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса).
- доцент Корнус А. О. – міжнародного мультидисциплінарного наукового онлайн-журналу «ΛΟΓΟΣ» (засновник – ГО «Європейська наукова платформа»).

Діяльність Центру інформаційно-телекомунікаційних технологій

1. Матеріально-технічна база

Комп'ютерний парк університету налічує близько 350 персональних комп'ютерів, 150 принтерів, 50 сканерів та 80 копіювальних апаратів. Крім комп'ютерів, що використовуються безпосередньо в навчальному процесі, комп'ютерна техніка та периферійне

обладнання використовуються в підрозділах університету. Протягом року близько 20 застарілих комп'ютерів було замінено новими.

З метою якісного забезпечення освітнього процесу в університеті використовується 19 комп'ютерних класів. Близько 50 навчальних аудиторій університету обладнано мультимедійними системами.

Роботу університету забезпечують 4 сервери: сервер «Інтернет», сервер «ІС-Бухгалтерія», сервер «Деканат», та сервер «УДФ-Бібліотека». В 2019 році було придбано новий потужний сервер на який перенесено програмне забезпечення, що забезпечує автоматизацію навчального процесу.

2. Локальна комп'ютерна мережа

Майже всі комп'ютери університету об'єднані в локальну комп'ютерну мережу, що дає змогу використовувати мережеве програмне забезпечення, спільні принтери і мережеві ресурси та доступ до глобальної мережі Інтернет. Корпуси університету з'єднані за допомогою високошвидкісних оптоволоконних ліній зв'язку.

Протягом року частина мережевого обладнання локальної мережі була замінена на нове, більш потужне зі швидкістю портів до 1Гбіт/с, що дало змогу розвантажити основні її напрямки і збільшити швидкість роботи локальних сервісів.

3. Інтернет

Університет під'єднаний до глобальної комп'ютерної мережі Інтернет через Інтернет-сервіс провайдера за допомогою оптоволоконних ліній передачі даних. Виходячи з того, що останніми роками стрімко зростає кількість інформації, що передається в електронному вигляді, швидкість підключення університету до мережі Інтернет була збільшена до 200 Мбіт/с в обох напрямках. Всі комп'ютери, які входять до локальної мережі мають доступ до мережі Інтернет та електронної пошти. В наступному році планується прокладення до Університету ще однієї оптоволоконної лінії та підключення по ній до іншого інтернет провайдера. Наявність двох незалежних каналів забезпечить надійність підключення Університету до мережі Інтернет та, у разі потреби, дасть змогу оперативно змінювати його швидкість. Загальну швидкість з якою університет буде підключений до мережі Інтернет в наступному році планується підняти до 500 Мбіт/с.

Протягом останніх років ведеться робота по покриттю території університету бездротовим доступом до Інтернету за допомогою Wi-Fi, завдяки чому студенти і співробітники університету мають змогу вільно підключитись до мережі Інтернет у всіх корпусах університету.

Всі підрозділи університету мають електронні поштові скриньки в корпоративному домені sspu.edu.ua. В минулому році корпоративна електронна пошта університету була перенесена на сервіси Google завдяки чому у поштових відправленнях, що надходять, значно зменшилась кількість небажаних повідомлень («Спаму»), збільшилась надійність захисту електронних скриньок, з'явилась можливість користуватися корпоративною поштою з будь-якого місця та будь-якого мобільного пристрою.

4. Автоматизація управління діяльністю університету

Для автоматизації планування та обліку навчального процесу в Університеті використовується пакет програм «Деканат» розробки ПП «Політек-СОФТ», що дозволяє: створити структуру навчального процесу вищого навчального закладу (факультети, кафедри, спеціальності, спеціалізації, навчальні плани, академічні та збірні групи, підгрупи, лекційні потоки); обробляти дані щодо навантаження кафедр; вести базу всіх викладачів вищого навчального закладу, їх планового навантаження, розклад їх роботи; вести базу всіх студентів вищого навчального закладу та подій, що відбуваються з ними під час навчання (оцінки, відвідування занять, рух студентів); розподіляти аудиторний фонд вищого навчального закладу, його використання, розклад занять.

Для автоматизації бухгалтерського та фінансового обліку в Університеті використовується програмний комплекс UA-Бюджет, що дає змогу оперативного ведення господарської діяльності за такими напрямками: фінансовий облік; облік договорів; облік

грошових коштів, зобов'язань; облік матеріальних цінностей; облік послуг; бухгалтерський облік взаєморозрахунків; заробітна плата та кадри; звітність; стипендія.

Для комплексної автоматизації діяльності бібліотеки в Університеті використовується Автоматизована інформаційно-бібліотечна система «УФД/Бібліотека», що забезпечує автоматизацію основних виробничих циклів бібліотеки: каталогізація видань, створення аналітичних описів, підготовку бібліографічних довідок та показників; відбір документів за різними ознаками, перегляд бібліографічних описів, відомостей про наявність та електронних копій; комплектування бібліотеки, облік та аналіз стану бібліотечного фонду; обслуговування читачів: замовлення, видача та повернення літератури.

5. Сайт

На сервері університету розміщений і функціонує офіційний сайт СумДПУ імені А.С.Макаренка, створений на основі безкоштовної системи управління сайтами Joomla. Постійно ведеться робота по його оновленню, вдосконаленню і наданню нових функціональних можливостей. У 2019 році, використовуючи останні тенденції в розробленні сайтів, було створено новий офіційний сайт Університету на новому домені ssru.edu.ua. Для навчально-наукових інститутів та факультетів, наукової бібліотеки, окремих наукових підрозділів, проектів, наукових видань створені окремі сайти в межах офіційного домену університету на яких розміщується інформація щодо діяльності кожного з них.

6. Технології дистанційного навчання.

Протягом останніх років в освітньому процесі в університеті при підготовці фахівців всіх рівнів вищої освіти, у тому числі і третього (освітньо-наукового) рівня, активно використовуються технології дистанційного навчання та впроваджується модель змішаного навчання. З цією метою використовується безкоштовне спеціалізоване програмне середовище Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище). Навчальна платформа Moodle встановлена на сервері університету та забезпечує постійний (24/7) доступ до навчальних матеріалів. Moodle надає можливість проектувати, створювати та керувати інформаційно-навчальними ресурсами навчального закладу. Супровід навчання з використанням дистанційних технологій здійснює Лабораторія дистанційного навчання СумДПУ імені А.С.Макаренка при співпраці із залученими структурними підрозділами університету (Аспірантура та докторантура, Навчальний відділ, кафедра університету). Було проведено навчання професорсько-викладацького складу університету стосовно питань розробки дистанційних курсів навчальних дисциплін та особливостей освітнього процесу при змішаному навчанні. У поточному році продовжується наповнення бази дистанційних курсів всіх навчальних дисциплін, як загальної, так і фахової підготовки, а також блоку вибіркових дисциплін. Станом на грудень 2019 р. на сайті Moodle було зареєстровано більше 900 користувачів (з них 97 аспірантів), більше 50 – викладачів курсів. Наприкінці 2019 року було оновлено навчальну платформу та з 10 січня 2020 р.у введена в дію сучасна версія Moodle 3.8.1+.

Патентно-ліцензійна діяльність науковців СумДПУ

У 2019 р. політику адміністрації СумДПУ в науково-дослідницькій галузі було спрямовано на підтримку створення об'єктів інтелектуальної власності, набутті прав на них, використанні та захисті цих прав, удосконаленні системи патентно-інформаційного забезпечення.

Протягом звітнього періоду науковці університету стали співавторами нововведення в сфері охорони здоров'я «Інтегральна оцінка репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку» (інформаційний лист Укрмедпатент інформ № 12-2019). Автори Антомонов М. Ю., Калиниченко Д. О., Скиба О. О.

Науковці університету подали заявки та стали власниками свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір, отриманих від Мінекономрозвитку України:

1. № 85350 05.02.2019: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Підготовка майбутніх учителів інформатики до професійної діяльності засобами електронних освітніх ресурсів». Автор: к.пед.н. Удовиченко О. М.;

2. № 85351 05.02.2019: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Активізація пізнавальної діяльності старшокласників на уроках математики в класах гуманітарних профілів». Автор: к.пед.н. Шищенко І. В.
3. № 85352 від 05.02.2019: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Формування інформаційно-комунікативних компетентностей майбутніх вчителів фізики засобами електронних інтернет-технологій». Автор: к.пед.н. Юрченко А. О.
4. № 87222 25.03.2019: Монографія «Прийняття маркетингових інноваційних рішень у системі випереджаючого інноваційного розвитку промислових підприємств». Автор: к.е.н. Грищенко О.Ф.
5. № 87854 18.04.2019: Навчальний посібник «Числові та функціональні ряди». Автори: к.ф.-м.н., доц. Мартиненко Олена Вікторівна, к.пед.н. Чкана Я. О.
6. № 88139 02.05.2019 Наукова стаття «Evaluation of Ukrainian industry innovative development with a technological progress parameter». Автори: к.е.н., доц. Омеляненко В.А. у співавторстві.
7. № 88786 21.05.2019: Монографія «Річкові басейни Сумської області: Геоекологічний аналіз». Автор: к.географ.н. Данильченко О.С.;
8. № 89635 10.06.2019: «Основи правознавства» підручник для 10 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (F70). Автор: к.пед.н. Косенко Ю. М.
9. № 90736 від 15.07.2019: Літературний письмовий твір технічного характеру «Світловий пристрій «Light 4U»». Автори: к.мист. Брижаченко Н.С. у співавторстві.
10. № 90865 17.07.2019: Наукова стаття «Analysis of innovation development and technology transfer models within the technology trajectory». Автор: к.е.н., доц. Омеляненко В.А.
11. № 90866 17.07.2019: Наукова стаття «Концептуальні основи проектування інституційних змін на основі динамічної ефективності». Автор: к.е.н., доц. Омеляненко В.А.
12. № 90867 17.07.2019: Наукова стаття «Концептуальні основи координації інноваційних мереж у стратегічно важливих секторах економіки». Автор: к.е.н., доц. Омеляненко В.А.
13. № 90870 18.07.2019: Наукова стаття «Аналітико-стратегічні аспекти системної стійкості інноваційної системи». Автори: к.е.н., доц. Омеляненко В.А., аспірантка Красна О.М.
14. № 93859 12.11.2019: Монографія «Сільське господарство Сумської області (економіко-географічне дослідження)». Автор: к.географ.н., доц. Корнус А.О.

По двом заявкам 2019 року очікується рішення.

IX. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів

Науковий напрям «Суспільні науки»

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Тема: **«Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа»»**. Державний реєстраційний номер 0118U100337. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Сбруєва А. А.; кафедра педагогіки.

Науковий результат та його значимість.

Вперше в теорії і методиці професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя в Україні здійснено:

– теоретичне обґрунтування методологічної моделі порівняльного дослідження освіти обдарованих та талановитих (ОТ) дітей, зокрема підготовки фахівців з ОТ-освіти. Цілісність розгляду досліджуваного явища забезпечено застосуванням таких методологічних підходів, як системно-синергетичний, особистісно-орієнтований, культурологічний і порівняльний. Методологічна модель складається з цільового, теоретико-методологічного, контекстуального, організаційно-методичного, професійно-педагогічного, результативно-прогностичного блоків, у яких знання, отримані в результаті реалізації завдань кожного попереднього блоку, є основою для вивчення в наступному. У своїй сукупності виокремлені блоки утворюють структуру концептуально-теоретичних компонентів дослідження та їх практичного втілення.

– теоретичне обґрунтування концептуальних засад та методики реалізації, експериментальна перевірка ефективності застосування технології навчально-наукового педагогічного проекту у формуванні дослідницької компетентності майбутнього вчителя. У результаті експериментальної перевірки доведено ефективність об'єднання завдань навчальної дисципліни (Педагогіка), навчальної педагогічної практики та науково-дослідницької роботи студента (курсний проект з педагогіки) єдиною метою, завданнями та організаційними підходами. Визначено умови підготовки студентів до здійснення завдань практики як невід'ємної складової реалізації навчально-наукового педагогічного проекту: практико-орієнтований підхід до викладання навчального курсу; включення майбутнього вчителя у професійне середовище школи в умовах організації і здійснення навчальної практики як спільного проекту школи й університету; формування готовності студентів до здійснення завдань навчальної педагогічної практики як комплексу заходів з формування психологічної, методичної та корпоративної готовності до професійної діяльності; залучення студентів до творчого звіту з педагогічної практики, зокрема підготовки збірника студентських методичних робіт;

– теоретична розробка та апробація технології організації евристичної діяльності студентів у навчальному процесі як способу розвитку професійних компетентностей майбутнього педагога. До ефективних складових технології евристичної діяльності за результатами експериментальної перевірки технології евристичної діяльності віднесено: вживання в стан іншого об'єкта, образне бачення педагогічних явищ, евристичні запитання, теоретичне узагальнення педагогічних явищ і процесів;

– теоретична розробка та апробація методики підготовки майбутніх учителів до виховання демократичних цінностей школярів через учнівське самоврядування. Конкретизовано умови діяльності органів учнівського самоврядування (ОУС), які забезпечують формування демократичних цінностей школярів: подолання формалізму в діяльності ОУС; залучення членів ОУС до процесу оновлення змісту діяльності закладу загальної середньої освіти та до боротьби з негативними явищами у середовищі учнів; надання самоврядуванню реальних прав і обов'язків; підбір до керівних органів самоврядування найавторитетніших лідерів учнівського колективу; прагнення до розширення структури ОУС тощо;

– розробка та апробація методологічних, організаційних, змістових й методичних підходів до формування порівняльно-педагогічної компетентності майбутніх докторів філософії за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки» на засадах євроінтеграційного та інклюзивного підходів у контексті реалізації програми Єразмус+ Жан Моне Модуль.

Практична цінність. Результати дослідження можуть бути використані у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя у педагогічних ЗВО України та зарубіжжя, у науковій роботі молодих науковців у рамках освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії. Дослідження є конкурентоздатним на національному та європейському ринку науково-педагогічної продукції.

Тема: **«Методологія та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю».** Державний реєстраційний номер 0116U000895. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Дегтяренко Т. М.; кафедра спеціальної та інклюзивної освіти.

Науковий результат та його значимість.

В межах загальної теми конкретизовано напрями індивідуальних наукових досліджень співробітників на які спрямовано їх прикладні розробки: корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія управління (Дегтяренко Т.М.); теоретико-методичні засади корекційного спрямування музичної діяльності дошкільників зі зниженим зором (Бондаренко Ю.А.); теорія і практика формування мовленнєвої діяльності розумово відсталих учнів молодшого шкільного віку (Боряк О.В.); розвиток рухової сфери дітей з обмеженими можливостями засобами адаптивної фізичної культури (Колишкін О.В.); розвиток теорії та практики навчання історії розумово відсталих учнів (Косенко Ю.М.); психологічний супровід дітей старшого дошкільного віку з помірною розумовою відсталістю (Чобанян А.В.); формування інклюзивної компетентності педагога загальноосвітнього навчального закладу (Прядко Л.О.); спеціальні методики викладання читання в спеціальних (допоміжних) школах (Любчич Н.В.); формування соціально-економічних знань розумово відсталих учнів на уроках географії (Скиба Т.Ю.).

Так, за результатами досліджень 2019 року:

- обґрунтовано теоретико-методичні засади корекційного спрямування музичної діяльності дошкільників зі зниженим зором;
- розроблено методику вивчення рівнів і особливостей музично-особистісного розвитку дітей 4-го, 5-го й 6-го років життя;
- подано характеристику чотирьох рівнів музично-особистісного розвитку, визначено об'єкти корекції в досліджуваних компонентах музично-особистісного розвитку: потребово-мотиваційному, емоційно-ціннісному, когнітивному, креативному та психомоторному;
- розроблено систему забезпечення корекційного спрямування музичного виховання дошкільників зі зниженим зором, зміст концептуального, організаційно-діагностичного, змістово-процесуального та результативно-оцінювального її блоків;
- обґрунтовано необхідність запровадження спеціальних корекційних занять із музичного виховання дошкільників з порушеннями зору;
- удосконалено сутність понять «музично-особистісний розвиток», «корекційне спрямування музичної діяльності», «музична логоритміка», «горизонтальна ритмопластика», «музикотерапія»;
- дістали подальшого розвитку: ідея щодо корекційної спрямованості музичного виховання та наукове уявлення про музичну діяльність дітей дошкільного віку зі зниженим зором, її корекційні можливості; методичне забезпечення корекційно-компенсаторного впливу музичного мистецтва на особистість дитини зі зниженим зором.
- Боряк О. В. протягом 2019 року було проведено системний теоретико-методологічний, історичний та емпіричний аналіз проблеми особливостей мовленнєвої діяльності РВУ молодшого шкільного віку в клініко-психолого-педагогічному напрямку; здійснено лінгвопедагогічний синдромологічний аналіз порушень мовленнєвого розвитку зазначеної нозології дітей; визначено стан та специфіку структурних компонентів функціональної системи мови та мовлення у РВД МШВ; розроблено багатопрофільну модель

психолого-педагогічного вивчення та діагностування діяльності розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку, враховуючи вік, ступінь розумової відсталості, супутні психонервово-соматичні порушення розвитку, терміни логопедичної корекції.

– проведено системний ретроспективний аналіз процесу становлення адаптивного фізичного виховання для дітей з інтелектуальними порушеннями; визначено період та основні напрями його становлення. Проведено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз з проблемного поля дослідження.

– розроблено підручник «Історія України. 9 клас» для учнів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (F 70). Підручник має Гриф МОН України й дозволений для використання у навчанні історії учнів з порушеннями інтелектуального розвитку на всій території України. Значимість розробки полягає в тому, що обсяг навчальних текстів враховує рівень пізнавальних можливостей школярів зазначеної категорії. Підручник містить велику кількість ілюстрацій, що полегшує сприйняття учнями навчального матеріалу й сприяє якісному формуванню в них історичних понять, історико-просторових та історико-часових уявлень. Для конкретизації історичних подій у підручнику використано рубрику «З історичних джерел», а для підвищення мотивації вивчення минулого розроблено рубрику «Цікаво знати».

Практична цінність. Наукові роботи викладачів кафедри (навчальні посібники, підручники, навчальні програми, корекційно-розвиткові програми, комплексні програми можуть використовуватися вчителями-дефектологами та вихователями спеціальних дошкільних навчально-виховних закладів, вчителями, вихователями, психологами спеціальних навчальних закладів для дітей з різними видами порушень (розумовою відсталістю, сліпі та зі зниженим зором, вадами мовлення та слуху тощо), навчально-методичні комплекси, програми вступних випробувань зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» для освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «магістр» та для аспірантури, тренінгові модулі) можуть використовуватися викладачами ВНЗ та науковими співробітниками Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, студентами вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю «Спеціальна освіта», батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Тема: «Теоретичні та методичні засади фахової підготовки менеджерів освіти і педагогів вищої школи». Державний реєстраційний номер 0116U0005862. Керівник роботи: к.пед.н., проф. Козлова О. Г.; кафедра менеджменту освіти та педагогіки вищої школи.

Науковий результат та його значимість.

Виокремлено категоріальний апарат дослідження проблеми професійної підготовки магістрів в умовах університету. Розроблено діагностичний апарат; визначено джерельну базу дослідження професійної підготовки магістрів в умовах університету; вперше цілісно розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування громадянської позиції майбутніх учителів у позанавчальній діяльності педагогічного коледжу в процесі професійної підготовки, що охоплює концептуально-цільовий (мета, методологічні підходи, принципи, чинники, компоненти), змістово-організаційний (зміст, етапи, форми, методи, методичне забезпечення), діагностично-оцінний (критерії, показники, діагностичний інструментарій, рівні, результат) блоки та обґрунтовано педагогічні умови її реалізації в процесі професійної підготовки (сприятливе середовище, спрямоване на посилення мотивації учасників процесу формування громадянської позиції майбутніх учителів у позанавчальній діяльності педагогічного коледжу; спрямованість змісту позанавчальних заходів на формування громадянської позиції майбутніх учителів у педагогічному коледжі; діагностика динаміки формування громадянської позиції майбутніх учителів у позанавчальній діяльності педагогічного коледжу) та експериментально перевірено їх вплив на рівень сформованості досліджуваного феномену; уточнено зміст понять «громадянська позиція учителя», «формування громадянської позиції майбутнього вчителя педагогічного коледжу в процесі професійної підготовки», «сформованість громадянської позиції майбутнього вчителя»; удосконалено методичне забезпечення формування громадянської позиції майбутніх учителів у позанавчальній діяльності педагогічного коледжу в процесі професійної підготовки.

Обґрунтовано сучасні тенденції управління процесом підготовки магістрів педагогічної освіти в США; визначено сутність інноваційної культури керівника навчального закладу в зарубіжних дослідженнях; досліджено маркетинг освітніх послуг: визначення основних положень при підготовці менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки; виокремлено основні критерії професійного потенціалу сучасного менеджера в контексті теорії творчої самореалізації; визначено сутність професійної підготовки адміністративного персоналу освітніх установ; магістерська підготовка – своєрідний феномен формування позитивного іміджу майбутнього менеджера; досліджено управління професійним розвитком учителів у західноєвропейських країнах: історико-педагогічний аспект; визначено вплив соціально-психологічних феноменів на ефективність адміністративного управління.

Результати науково-дослідної роботи кафедри педагогічного менеджменту та педагогіки вищої школи, що зосереджені у дисертаційному, монографічних дослідженнях, публікаціях у фахових видання та участі міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях, було апробовано та впроваджено в освітній процес: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (Довідка № 3764/01-60/02 від 03.12.2019 р.); КЗ СОР «Лебединський педагогічний коледж імені А.С.Макаренка» (Довідка № 710 від 26.11.2019 р.); КЗ СОР «Лебединське медичне училище імені професора М.І. Сітенка» (Довідка № 469 від 27.11.2019 р.); Бердянський державний педагогічний університет (Довідка № 238/43 від 26.11.2019 р.); Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського (Довідка № 238/43 від 26.11.2019 р.); Політехнічний технікум Конотопського інституту Сумського державного університету (Довідка № 370/88.01-12 від 27.11.2019 р.); Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Довідка № 1018 від 02.12.2019 р.); Класичний приватний університет (кафедра освіти та управління навчальним закладом) (Довідка № 1168 від 28.11.2019 р.); Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Довідка № 1168 від 28.11.2019 р.).

За звітний період залучено викладачів кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи та професорсько-викладацький склад вітчизняних закладів вищої освіти до участі у міжнародних конференціях V Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (16-17 квітня 2019 року, м. Суми) та I Міжнародній науково-практичній конференції «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (29-30 жовтня 2019 року, м. Суми) проведених у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка.

Практична цінність. Матеріали науково-дослідної роботи кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи використовуються на міжнародному, всеукраїнському і регіональному рівнях органами управління освітою, педагогічними закладами освіти, інститутами післядипломної педагогічної освіти, районними (міськими) методичними кабінетами та закладами загальної середньої освіти відповідно до розроблених етапів підготовки майбутніх адміністраторів, менеджерів освіти і педагогів вищої школи та угод про співробітництво.

Тема: «Психологічні умови та технології ефективного функціонування і розвитку особистості в генезі її буття». Номер державної реєстрації 0116U007543. Керівник роботи: д.психол.н., проф. Кузікова С.Б.; кафедра психології.

Науковий результат та його значимість. Продовжено розробку умов і технологій формування особистості як суб'єкта власного життя і саморозвитку. Здійснено проектування моделі психологічної культури у феноменології саморозвитку особистості. Обґрунтовано розуміння життєстійкості як настанови копію особистісного саморозвитку. Досліджено особистість ефективних ведучих т-груп в контексті сучасних емпіричних розвідок. Презентовано автентичне керівництво вчителя як нову модель виконання робочої ролі, акцентовано його лідерську позицію у сучасній загальноосвітній школі. З'ясовано природу емоційного вигорання як фактору порушення професійної ідентичності. Вивчено феномен нервово-психічної стійкості в екстремальних видах спорту. Проаналізовано психологічні

особливості становлення децентрації в юнацькому віці. Охарактеризовано феномен кризи життєвого шляху особистості. Суб'єктність визначено як ключовий ресурс реорієнтації людини. Розглянуто особливості вибудовування людиною життєвого шляху, її саморозвитку в східних і західних культурах. Запропоновано можливості та шляхи подолання особистісних криз, посиленних кризовим станом сучасного суспільства, за авторською моделлю «Вікова психокорекція» (Кузікова С. Б.)

Проведено дослідження особистісних та соціальних чинників формування складових психологічної культури студентів закладу вищої освіти, зокрема, – складових комунікативної (конфліктної та конфліктологічної) компетентності, і значення в цьому процесі впровадження інтерактивних методів навчання. Визначено, що впровадження тренінгових форм роботи у процес навчання закладів вищої освіти сприяє розвитку складових психологічної культури студентів – комунікативної, конфліктної та конфліктологічної компетентності. Розроблено програму семінару-тренінгу розвитку комунікативної (конфліктної та конфліктологічної) компетентності для студентів закладів вищої освіти – майбутніх педагогів. (Пухно С. В.)

Розроблено авторську треступеневу модель емоційного вигорання на прикладі стадії дзеркала Ж. Лакана. Експліковано характер динамічних процесів, які призводять до руйнування ідентичності в інтерсуб'єктивних взаємодіях, що зумовлює ефект вигорання (Вертель А. В.).

Уточнено можливості використання методів Арт-терапії в процесі надання психологічної допомоги різним верствам населення (Дворніченко Л. Л.)

Вивчено соціально-психологічні механізми соціальної мобільності та шляхи їх оптимізації у молоді; досліджені психологічні особливості нарцисичних проявів та проявів асертивності у сучасної студентської молоді. Визначено ефективні способи та розроблена оптимальна система психопрофілактичної та психокорекційної роботи з оптимізації нарцисичних та асертивних проявів під час переживання студентами вікової та інших криз (Єрмакова Н. О.).

Розроблено розвивальну творчу інтелектуальну гру «Креативність», яка сприяє розвитку творчого сприймання та мислення підлітків у процесі формування творчих мисленнєвих стратегій, може бути використана при викладанні навчальної дисципліни «Психологія освіти» для студентів другого (магістерського) рівня (Бедлінський О. І.).

Проаналізовано основні мотиви вибору студентами першого курсу педагогічної професії, показана необхідність врахування такої мотивації як в адаптаційний період, так і в навчально-виховному процесі в цілому. Доведено необхідність цілеспрямованої психологічної просвіти студентів закладів вищої освіти, майбутніх педагогів. Розроблено методичне забезпечення навчальної дисципліни "Психологія" для змішаного навчання. Узагальнено методичні позиції щодо викладання психології у ЗВО. (Тарасова Т.Б.)

Вивчено психологічні особливості емоційного вигорання у медичних працівників. Запропоновано ефективні способи психопрофілактичної та психокорекційної роботи зі зниження проявів емоційного вигорання медичних працівників (Пасько К.М.).

Визначено індивідуально-психологічні відмінності футболістів різних ігрових амплуа (Щербак Т. І.).

Практична цінність. Отримані результати науково-дослідної роботи відповідають критеріям та вимогам які пред'являються до сучасних розробок в галузі сучасної психологічної науки. Усі означені практичні розробки базуються на засадах сучасної світової психології, але містять оригінальний авторський внесок.

Розробки прикладного спрямування, ефективність яких підтверджена під час апробації, можуть використовуватися в навчально-виховному процесі дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та вищих навчальних закладах; медицині (психологічна реабілітація осіб з психосоматичними станами). Соціально-психологічна підтримка населення (психотерапевтична, психоконсультативна, тренінгова допомога особам різних соціальних груп і віку). Отримані результати ефективно застосовуються в процесі підготовки майбутніх психологів до консультування. Їх реалізація не передбачає значних матеріальних витрат, а, отже, забезпечує їх конкурентоспроможність. Результати НДР кафедри є конкурентноспроможними на ринку психологічних послуг України загалом та Сумської області зокрема.

Тема: **«Теорія і методика формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти»**. Номер державної реєстрації 0116U000897. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Кондратюк С. М.; кафедра дошкільної та початкової освіти.

Науковий результат та його значимість.

Вперше в українській педагогічній науці виокремлено як самостійну дидактичну проблему обґрунтування теорії і методики формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти. Зокрема: вперше обґрунтовано організаційно-педагогічні умови гендерного виховання учнів початкових класів; педагогічні умови формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів у взаємодії школи і сім'ї; проблему формування музичних компетенцій бакалаврів дошкільної та початкової освіти; положення про музичні компетенції вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи, як сукупність досвіду музичної діяльності та позитивного ставлення до неї; модель формування пізнавальної мотивації молодших школярів у процесі навчально-пошукової діяльності, яка реалізує положення багатоаспектності пізнавальної мотивації та можливості її формування шляхом активізації самостійної пізнавальної діяльності; педагогічні умови організації навчальної діяльності майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти; розроблено та обґрунтовано модель підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності, що охоплює цільовий, змістово-організаційний і підсумково-діагностичний блоки та виявлено педагогічні умови реалізації моделі підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності.

Удосконалено форми, методи, технології організації навчальної діяльності майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти;

Подальшого розвитку набули проблема середовищного підходу як інноваційного процесу, що сприяє розвитку компетентності, саморозвитку, самоорганізації особистості в процесі психолого-педагогічної професійної підготовки; використання новітніх педагогічних технологій у практиці професійної підготовки майбутніх вчителів дошкільної і початкової освіти (Європейська кредитно-трансферна система навчання, сучасні інформаційні технології, особистісно-орієнтоване навчання, контекстне навчання, здоров'язберігаючі технології, проблемне і ситуаційне навчання тощо).

В основі методичної та компетентісно-професійної підготовки майбутніх вихователів і вчителів початкових класів лежить активна навчально-пізнавальна діяльність студента, яку стимулюють доцільно дібрані методи і прийоми навчання. Належний рівень методичної підготовки майбутніх вихователів і вчителів початкових класів досягається шляхом структурування змісту фахових і професійно-орієнтованих дисциплін, самостійної роботи, розвитку особистості студентів; використання методики й технології підготовки, побудованої на принципах взаємодії, що потребують довіри, взаєморозуміння, співробітництва, толерантності. Технологія навчання у вищій школі має забезпечувати зростання кожного студента, тобто залучення його до активної діяльності через розв'язання навчальних завдань, які постійно ускладнюються, та програвання різних ролей, які розкривають специфіку й творчу природу взаємодії з іншими людьми в професійній діяльності. Спонування студентів до самостійності й активності досягається шляхом використання ряду прийомів і методів проблемного навчання, які заохочують студентів до самостійного пошуку інформації, самостійних висновків, узагальнень. Це, у свою чергу, сприяє розвитку особистості студента, його самосвідомості, самооцінки та формуванню професійних компетенцій.

В ході методико-математичної підготовки майбутніх вчителів початкових класів ключовою є активна навчально-пізнавальна діяльність студента, яку стимулюють доцільно дібрані методи і прийоми навчання. Належний рівень методико-математичної підготовки майбутніх вчителів початкових класів досягається шляхом структурування змісту дисциплін (математика, методика викладання математики), самостійної роботи, розвитку особистості студентів; використання методики й технології підготовки, побудованої на принципах

взаємодії, що потребують довіри, взаєморозуміння, співробітництва, толерантності. Технологія навчання у вищій школі має забезпечувати зростання кожного студента, тобто залучення його до активної діяльності через розв'язання навчальних завдань, які постійно ускладнюються, та програвання різних ролей, які розкривають специфіку й творчу природу взаємодії з іншими людьми в професійній діяльності. Спонування студентів до самостійності й активності досягається шляхом використання ряду прийомів і методів проблемного навчання, які заохочують студентів до самостійного пошуку інформації, самостійних висновків, узагальнень. Це, у свою чергу, сприяє розвитку особистості студента, його самосвідомості, самооцінки.

Встановлено, що гендерне виховання дошкільнят і молодших школярів, як перспективний напрямок виховної роботи в ЗСО та ЗДО, є важливим підходом в педагогіці, провідним елементом соціокультурного розвитку сучасного суспільства, що активно впливає на формування егалітарної свідомості вихованців і учнів. Реалізація організаційно-педагогічних умов забезпечила зміни у рівнях гендерної вихованості дошкільнят і молодших школярів експериментальних груп. Позитивна динаміка рівнів гендерної вихованості підтвердила ефективність запропонованої методики.

У професійній підготовці вчителя велике значення має його методична підготовка. Удосконалення цього важливого напрямку підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкових класів приведе врешті-решт до формування професійно-мобільних спеціалістів, здатних до швидкої адаптації в освітній та соціально-культурній сферах, наділених високим творчим потенціалом та гнучким методичним мисленням.

Визначені теоретичні та методичні основи формування музичних компетенцій майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти, теоретично обґрунтовують зміст і специфіку роботи з майбутніми вихователями та вчителями, відтворюючи залежність між забезпеченням естетичної спрямованості, емоційної забарвленості музичних занять, наданням переваги активним технологіям навчання та інтеграційним його формам, дотриманням комплексності і системності у впровадженні новітніх методів, прийомів і засобів музично-творчого розвитку, врахуванням особливостей підготовки майбутніх вихователів та вчителів з основного фаху і досягненням результативності формування музичних компетенцій бакалаврів та магістрів дошкільної й початкової освіти у педагогічних університетах.

Встановлено, що в основі розвитку професійно-педагогічної підготовки вчителя та вихователя в умовах модернізації управління якістю освітніх послуг лежать основні показники змісту та методів. Отже, сутність моделей професіоналізму вчителя (модель ефективного вчителя, модель рефлексивного вчителя, модель учителя-дослідника та модель трансформаційного вчителя), дозволяє краще усвідомити стан і напрями розвитку сучасної педагогічної освіти та сутність програм професійного розвитку вчителів у загальноосвітніх школах. Таким чином, визначено умови ефективного професійного розвитку вчителів, охарактеризовано найпоширеніші форми їх неперервного професійного розвитку, зокрема: дослідження, співпраця, коучінг та менторство, спостереження й мережування. Обґрунтовано важливість формування в умовах «нового професіоналізму» дослідницької компетентності та лідерських якостей учителів та вихователів шляхом участі в інноваційних шкільних мережах та програмах професійного розвитку.

Практична цінність. Здобуті результати можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів при розробці навчально-методичних комплексів дисциплін для спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта» освітніх рівнів «бакалавр» і «магістр», а також для розробки підручників, навчально-методичних посібників, методичних комплексів, дидактичних матеріалів тощо для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, а також майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти.

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Тема: «**Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної реабілітації та корекційної педагогіки**». Номер державної реєстрації 0115U005933. Керівник роботи: к.фіз.вих, доц. Звіряка О. М.; кафедра здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Науковий результат та його значимість.

Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики (формування внутрішньої позитивної мотивації до вироблення індивідуального стилю професійної діяльності; використання інноваційних технологій і методик у процесі практичної підготовки; розроблення та впровадження комплексу пошуково-ситуативних завдань), методологічним підґрунтям, забезпечення яких є цілісність компетентнісного, особистісно-орієнтованого, суб'єктивно-діяльнісного, аксіологічного, контекстного, позиційно-ситуативного підходів; спроектовано модель формування індивідуального стилю професійної діяльності; розроблено методика формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики, яка реалізується у три етапи (адаптації, індивідуалізації, інтеграції) та передбачає використання ефективно доцільних форм, методів, прийомів роботи, комплексу пошукових і ситуативних завдань; уможливило розвиток професійної майстерності для організації фізкультурно-оздоровчого, спортивно-масового й оздоровчо-розвивального процесу, методично виваженого застосування освітніх новацій, вмотивовує до професійного самовдосконалення та самореалізації; удосконалено діагностичний інструментарій дослідження сформованості індивідуального стилю професійної діяльності. Подальшого розвитку набув зміст поняття «індивідуальний стиль професійної діяльності учителів фізичної культури»; розвиток полягає в урахуванні суттєвих видових ознак щодо соціально-психологічних, суб'єктивно-діяльнісних характеристик інтегрального утворення, конкретизації комплексу професійно значущих якостей, ціннісних орієнтацій, способів діяльності, виконання окремих дій, що цілісно відображають в здатності узгоджувати індивідуально-особистісні (потенційні) можливості з обраною професією.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробленні та впровадженні в освітній процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури навчально-методичного комплексу з дисципліни «Індивідуальність і стиль учителя фізичної культури», що охоплює: навчальну програму, курс лекцій, тематику семінарських занять, тести, перелік питань для самостійної роботи та заліку, глосарій, навчально-методичний посібник і методичні рекомендації щодо формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики, які можуть бути використані в системі післядипломної педагогічної освіти; удосконаленні та впровадженні в освітній процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури навчально-методичних комплексів із дисциплін: «Основи менеджменту, маркетингу та адміністрування (за професійним спрямуванням)», «Менеджмент здоров'я» з урахуванням ідей індивідуалізації навчання.

За результатами науково-дослідної роботи оновлено курси лекцій «Основи медичних знань», «Основи фізичної терапії та ерготерапії», «Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності нервової системи», «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи»; у навчальний процес впроваджено інноваційні технології навчання навчальні ігри (проблемні, ділові), проекти, тренінги), сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання (комп'ютерне online тестування, мультимедійні презентації); розроблено нові щоденники-звіти бакалаврів і магістрантів з фізичної реабілітації/фізичної терапії та ерготерапії з виробничої практики.

Тема: **«Філософсько-антропологічна і культурологічна парадигми спорту і туризму»**. Номер державної реєстрації 0116U000899. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Зігунова І. С.; кафедра туризму та готельно-ресторанного сервісу.

Науковий результат та його значимість.

Соціальні і економічні зміни, що відбулися останнім часом в Україні, зумовили глибокі структурні перетворення у сфері обслуговування, особливо в індустрії туризму і гостинності. Знаходячись на етапі становлення, вітчизна індустрія туризму стикається з рядом труднощів, що негативно відображається на даному секторі економіки.

Прийнята у державі Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року, покликана створити умови для забезпечення прискореного розвитку туристичної сфери у високоефективну, інтегровану у світовий ринок галузь, яка забезпечує комплексний розвиток регіонів, залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури, спонукає удосконаленню системи професійної підготовки фахівців з туризму та забезпечує формування позитивного туристського іміджу України.

Наукове прогнозування стійкого розвитку туристської галузі актуалізували наукові дослідження кафедри за даним напрямком.

Проаналізовано протиріччя, які виникли у сучасній туристській і туристсько-спортивній діяльності в Україні. Визначено, що туристсько-спортивна діяльність є важливою складовою загальної туристської діяльності, основні засади якої полягають у створенні системи забезпечення реалізації туристських потреб. Рекреаційна і спортивна діяльність у сфері туризму виступають основою гуманізації професійного мислення фахівців з туризму, а також вагомою складовою задоволення потреб споживачів різноманітних туристських послуг. Зроблено теоретичний аналіз деяких інноваційних підходів щодо використання рекреаційних занять із метою відновлення здоров'я дітей.

Досліджено та обгрунтовано туристську і туристсько-спортивну діяльність за формами, видами, типами та геопросторовою організацією. Маршрутний туризм розглядається як активний та екстремальний вид туристської діяльності, вказуються пріоритетні напрямки активного туризму в розвитку внутрішнього та іноземного туризму. Зазначено, що в останні роки з'являються спеціалізовані туроператори з активного туризму.

Була приділена увага вивченню проблем розвитку регіонального сільського (зеленого) туризму, вплив чинників розвитку даного виду туризму на економічну ситуацію села. Також дослідження були присвячені вивченню актуальних проблем професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму та перспективи їх працевлаштування у сфері туризму та готельно-ресторанного господарства.

У сучасних умовах динамічних змін соціально-економічних орієнтирів нашої держави, виникає нагальна потреба у перегляді методологічних підходів до організації і розвитку туристської і туристсько-спортивної діяльності, особливо на регіональному рівні. Стає очевидним необхідність розробки нових моделей туристської і туристсько-спортивної діяльності, теоретико-методологічне осмислення сучасного туризму і спорту в Україні, вироблення відповідної «туристської свідомості», яка має бути притаманна всім суб'єктам туристської діяльності у державі.

Туристська діяльність є важливим соціально-економічним інструментом, уміле використання якого виводить економіку країни або регіону на якісно новий рівень, забезпечуючи державі стабільні прибутки, а також стимулює регіональний розвиток, сприяє створенню нових робочих місць і є вагомою складовою бюджетоутворювального механізму.

Практична цінність. Запропоновано методологічно обгрунтовану концепцію підготовки фахівців з туризму. Практичну значущість мають і дослідження виїзного туризму, що мають вплив на розвиток міжнародного туризму в Україні, на покращення національних підприємств індустрії гостинності, на прибутковість державної туристичної сфери. Практичну цінність має також аналіз системи підготовки екскурсіводів. Впровадження кластерних підходів також є впливовим щодо ефективності туристичної діяльності.

Тема: «Психолого-педагогічні засади корекції розвитку осіб з особливими освітніми потребами» Номер державної реєстрації роботи 0118U100353. Керівник роботи: к.пед.н., проф. Кравченко А. І.; кафедра логопедії.

Науковий результат та його значимість.

Проаналізовано вітчизняну та зарубіжну літературу з питань: логопедичного супроводу всіх учасників корекційного процесу: дитини і її батьків; логопедичного супроводу дітей зі зниженим слухом та розвитку у них усного мовлення; психологічного супроводу дошкільників з порушеннями мовлення; особливостей застосування ігрових прийомів із використанням

методу сенсорної інтеграції в корекційно-розвивальній роботі з подолання порушень мовленнєвого розвитку в дітей дошкільного віку; особливостей мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку із заїканням; розвитку лексико-граматичної будови мовлення та словотворчих умінь у дітей із загальним недорозвиненням мовлення; корекції дисграфії у молодших школярів; психологічної корекції дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру; малювання нетрадиційними техніками та коментоване малювання з особливими дошкільниками в корекційній роботі.

Висвітлено проблеми: реалізації корекційних завдань у режимі взаємодії всіх учасників освітнього простору (дитина–логопед–вихователь–батьки); застосування ігрових прийомів в корекційно-розвивальній роботі з подолання порушень мовленнєвого розвитку в дітей дошкільного віку із використанням методу сенсорної інтеграції; застосування арт-терапії у корекційно-педагогічній роботі з дітьми, що мають мовленнєві порушення; використання ігрових прийомів у логопедичній роботі з молодшими школярами; організації корекційно-педагогічної роботи з усунення заїкання у дошкільників; значимості та ролі сім'ї, як первинного осередку навчання і виховання дитини зі зниженим слухом; інтеграції осіб з особливими освітніми потребами в соціум.

Узагальнено: особливості структурно-змістових компонентів класичної та удосконаленої систем логопедичного супроводу батьків дітей із порушеннями мовлення; особливості мовлення старших дошкільників; особливості ігрових прийомів в корекційно-розвивальній роботі з подолання порушень мовленнєвого розвитку в дітей дошкільного віку; особливості психологічної підтримки особливим дітям; особливості впровадження інклюзивної форми навчання у сільських школах.

Визначено, що значну роль у системі надання ефективної логопедичної допомоги дітям відіграє логопедичний супровід батьків, які є важливими учасниками освітнього процесу; принципи, на реалізації яких має базуватися включення елементів сенсорної інтеграції в систему логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку (розвитку, індивідуального підходу, довіри і співробітництва, активності, наочності, гуманізму і педагогічного оптимізму); у дітей із заїканням є характерні для загального недорозвинення порушення мовлення; підходи до розуміння психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами та професійної готовності майбутніх спеціальних педагогів і психологів; основні перешкоди ефективного впровадження інклюзії; ефективні техніки ізо-терапії в роботі із дошкільниками з порушеннями мовлення.

Розроблено: майстер-класи, тренінги, хмаро орієнтована технологія – авторський блог «У_Розмові» (освітній ресурс) для батьків дітей з мовленнєвими порушеннями; методику корекції дисграфії у молодших школярів засобами дидактичної гри; психокорекційну програму з подолання неадекватної самооцінки у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення методами арт-терапії; психокорекційну програму з подолання труднощів у саморегуляції та самоконтролі поведінки дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення засобом дидактичної гри; тренінгову програму з формування психологічної готовності студентів спеціальності «Спеціальна освіта» до професійної діяльності; засоби ізо-терапії.

Узагальнення опрацьованих науково-практичних матеріалів дає можливість стверджувати, що запропонована експериментальна методика логопедичного супроводу сімей, що виховують дітей з порушеннями мовлення є дієвою, що підтверджує порівняльний аналіз показників за результатами констатувального експерименту; вона може бути рекомендована для використання у освітньому процесі з дітьми означеної категорії, зокрема для батьків, логопедів, вихователів-дефектологів та інших спеціалістів. Методика була впроваджена впродовж трьох етапів (підготовчий, основний, заключний – 2018-2019 н. р.). В експериментальному навчанні було задіяно 20 сімей, які виховують дітей із ЗНМ. У процесі роботи запропоновано удосконалену систему логопедичного супроводу, до якої входили майстер-класи, тренінги, семінари, записки-рекомендації, оформлення домашньої бібліотечки та використання хмаро орієнтованих технологій. Прикладами таких видів діяльності є майстер-

класи «Артикуляційна гімнастика – основа правильної звуковимови», «Вправи спрямовані на розвиток сили голосу», «Дихальна гімнастика» тощо. Серед запропонованих видів та форм взаємодії для батьків, які виховують дітей із порушеннями мовлення, найуспішнішими вважаємо використання хмарних технологій, що забезпечують максимальну кількість охоплення інформаційною пропагандою батьків, зручність у використанні, доступність викладу, можливість повертатися до наданої інформації, здатність до зворотнього зв'язку, інформативність і цікавість викладу.

Узагальнення результатів опрацьованих науково-практичних матеріалів щодо особливостей застосування ігрових прийомів із використанням методу сенсорної інтеграції в корекційно-розвивальній роботі з подолання порушень мовленнєвого розвитку в дітей дошкільного віку дає можливість стверджувати, що визначені завдання, основні форми та методи реалізації даної роботи відповідають принципам роботи з дитиною: розвитку, індивідуального підходу, довіри і співробітництва, активності, наочності, гуманізму і педагогічного оптимізму.

Якісний аналіз дослідження супроводу розвитку усного мовлення в дітей зі зниженим слухом в умовах інклюзії, висвітлив особливості впровадження інклюзивної форми навчання у сільських школах. Виявлено і схарактеризовано основні перешкоди ефективного впровадження інклюзії, серед яких: упередженість поглядів батьків «особливих» та нормотипових дітей, недостатня інклюзивна компетентність педагогічних працівників, не відпрацьованість механізмів співпраці учасників інклюзивного процесу.

Досліджено мовленнєвий компонент старших дошкільників із заїканням, виявлено і схарактеризовано недоліки у вживанні лексики, граматики з найбільшою виразністю виявлялися в різних формах зв'язного мовлення. При обстеженні зв'язного мовлення з'ясувалося, що у цих дітей наявний досить низький рівень розвитку навичок складання зв'язних оповідань за сюжетною картинкою, за серією сюжетних картинок, навичок переказу.

Узагальнення опрацьованих науково-практичних матеріалів, дає можливість стверджувати, що застосування засобів арт-терапії, біхевіористичної психології, гештальт-психології в процесі психокорекційної роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями ефективно сприяє подоланню: неадекватної самооцінки у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення та труднощів у саморегуляції та самоконтролі поведінки дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Використання технік когнітивної, гуманістичної психології в роботі тренінгових груп магістрантів спеціальності «Спеціальна освіта» підвищує рівень психологічної готовності до професійної діяльності.

Практична цінність. Отримані теоретичні та практичні результати досліджень використовуються при викладанні лекційних курсів, практичних занять, професійно орієнтованих дисциплін («Логопедія», «Логопедичний практикум», «Документація логопеда», «Спеціальна методика дошкільного виховання», «Спеціальна методика розвитку мовлення», «Ручна праця з методиками викладання», «Образотворча діяльність з методиками викладання», «Психолінгвістика», «Спеціальна психологія», «Логопсихологія», «Психодіагностика осіб з порушеннями мовлення», «Психокорекція та психоконсультавання осіб з порушеннями мовлення», «Клініка інтелектуальних порушень», «Організація та проведення логопедичного заняття», «Неврологічні основи логопедії», «Професійна компетентність логопеда») для студентів, які навчаються в педагогічних університетах України за спеціальністю «Спеціальна (Корекційна) освіта. Логопедія», та на курсах підвищення кваліфікації логопедів, психологів закладів освіти та охорони здоров'я.

Тема: «Теоретичні та методичні основи фізичної освіти різних груп населення».
Номер державної реєстрації 0116U000900. Керівник роботи: д.фіз.вих., проф. Томенко О. А.; кафедра теорії та методики фізичної культури.

Науковий результат та його значимість.

Науково обґрунтовано структуру і зміст програми секційних занять із застосуванням засобів військово-спортивного багатоборства у фізичному вихованні студентів аграрних закладів вищої

освіти.

Удосконалено відомості щодо ефективності впливу засобів різної змістовної спрямованості на показники фізичного стану, фізичного розвитку, функціонального та психологічного стану, фізичної підготовленості студентів аграрних закладів вищої освіти. Удосконалено наукові положення щодо мотивації студентів аграрних закладів вищої освіти до занять фізичним вихованням. Удосконалено структуру та зміст фізичного виховання в аграрних закладах вищої освіти.

Набули подальшого розвитку відомості про сучасні вимоги до підготовленості студентів та тенденції фізичного виховання аграрних закладів вищої освіти.

До нових результатів також належить обґрунтування структури і змісту програми секційних занять із застосуванням засобів військово-спортивного багатоборства у фізичному вихованні студентів аграрних закладів вищої освіти.

Практична цінність отриманих результатів полягає у можливості впровадження в процес фізичного виховання аграрних закладів вищої освіти. У процесі застосування програми секційних занять військово-спортивним багатоборством для студентів аграрних закладів вищої освіти спостерігалось підвищення рівня фізичного стану, фізичної підготовленості, психофізіологічних показників та мотивації студентів аграрних спеціальностей до занять фізичною культурою та спортом. Результати дослідження можуть бути застосовані в системі фізичного виховання студентів аграрних закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації, коледжів, у процесі реалізації самостійної фізкультурної діяльності студентів та виробничої фізичної культури фахівців аграрних спеціальностей. Матеріали дослідження можуть бути застосовані для організації позанавчальних занять з фізичного виховання, а також при підготовці навчальних посібників та методичних рекомендацій. Матеріали дисертації можуть використовувати викладачі фізичного виховання аграрних вищих закладів освіти у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю. У процесі застосування програми секційних занять військово-спортивним багатоборством для студентів аграрних закладів вищої освіти спостерігалось підвищення рівня фізичного стану, фізичної підготовленості, психофізіологічних показників та мотивації студентів аграрних спеціальностей до занять фізичною культурою та спортом.

Результати використано у роботі закладів вищої освіти України навчальний процес Національного університету біоресурсів та природокористування України (м. Київ), Харківського національного технічного університету сільського господарства імені П. Василенка (м. Харків), Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава), Одеського державного аграрного університету, Сумського національного аграрного університету (м. Суми).

Тема: «Оптимізація навчально-тренувального процесу спортсменів у системі багаторічної підготовки». Номер державної реєстрації 0116U000898. Керівник роботи: к.фіз.вих., проф. Гончаренко В. І.; кафедра теорії та методики спорту.

Науковий результат та його значимість.

Встановлено, експериментально обґрунтовано та доведено основні положення теорії періодизації підготовки спортсменів різних вікових груп та етапів підготовки у системі багаторічної підготовки.

Визначено основні закономірності тренувальної та змагальної діяльності спортсменів різної кваліфікації у різних видах спорту (у плаванні передбачено включення в тренувальний процес групи плавців розробленого комплексу вправ як на суші так і в воді, спеціалізованих рухливих ігор, що дозволить якісно підвищити функціональні резерви організму та поліпшити вивчення і вдосконалення техніки; у стрільбі з лука – впровадження удосконаленої системи та елементів розминки спортсмена в період змагань та використання тренувань психологічних умінь та навичок в змагальних умовах призведе до підвищення стійкості спортсмена до екстремальних змагальних ситуацій та підвищить спортивний результат).

Розроблено методику спостереження за змагальною та тренувальною діяльністю спортсменів; модельні характеристики змагальної та тренувальної діяльності спортсменів у різних видах спорту; моделі структурних утворень макроциклу підготовки; моделі

тренувальних занять різної спрямованості; моделі підготовленості; методики раціонального використання засобів відновлення у різних видах спорту. Визначено кількісні та якісні показники змагальної та тренувальної діяльності спортсменів; співвідношення різних видів підготовки у тренувальній діяльності.

Практична цінність. Результати досліджень використано при підготовці кваліфікованих легкоатлетів, біатлоністів, стрільків з лука, хокеїстів на траві та футболістів упроваджено у навальню-тренувальний процес команди МСК «Сумчанка», команди ІФК СумДПУ імені А.С. Макаренка – учасниць Чемпіонату України з хокею на траві, обласної дитячо-юнацької спортивної школи та її філій, Регіонального центру зимових видів спорту, ШВСМ міста Суми, ОЛІСП «Барса» та футбольних аматорських команд «Вікторія» Сумська область, «Альянс» Липова Долина – учасників Чемпіону України серед аматорських команд.

Тема: «Застосування інноваційних технологій у спорті вищих досягнень та у фізичному вихованні різних груп населення». Номер державної реєстрації 0118U100447. Керівник роботи: к.фіз.вих., доц. Лазоренко С. А.; кафедра спортивних дисциплін і фізичного виховання.

Науковий результат та його значимість.

Сучасні дані ВООЗ, констатують тенденції до збільшення захворюваності серед різних верств населення та різке омолодження діагнозів не характерних для людей молодого віку. Особливе занепокоєння викликають рівень рухової активності та стан здоров'я дітей, підлітків та студентської молоді, які мають позитивну динаміку в Україні. Викладачем кафедри проведено і представлено результати дослідження показників фізичного розвитку, функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем, рівня фізичної працездатності та захворюваності, обсягу фізичних навантажень та складу тіла дівчат віком 18–19 років протягом 2017–2018 навчального року. Загалом у дослідженні брали участь 185 дівчат (n=185), середній вік яких становив 18,8 років. Метою дослідження було виявити специфіку взаємозв'язку між обсягами фізичного навантаження та показниками фізичного стану дівчат у віці 18–19 років під час навчання у вищому навчальному закладі. Порівнюючи отримані середні результати, що характеризують морфо-функціональний стан дівчат у віці 18–19 років із віковими нормами, було встановлено, що довжина тіла, маса тіла, розмір обхвату тіла та шкірно-жирові складки знаходяться у віковому діапазоні. Індивідуальні показники обсягу фізичних навантажень у дівчат свідчать про значне переважання неактивного способу життя та низький рівень рухової активності.

Вивчення фізичного стану, як одного із компонентів здоров'я людини, є пріоритетним напрямком викладачів кафедри. Дослідження цієї проблеми проводилось за участю 75 студентів 1–2 курсів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка віком від 17 до 21 років. Отримані результати свідчать, що більшість студентів різних факультетів мають середній рівень фізичного стану. В той же час, кількість студентів з рівнем вище середнього більша серед майбутніх вчителів фізичної культури. Високий рівень фізичного стану визначено у 5,7% представників Навчально-наукового інституту фізичної культури. У жодного зі студентів інших факультетів високого рівня фізичного стану не зафіксовано. Також з'ясовано, що і кількість занять руховою активністю у майбутніх вчителів фізичної культури значно вища ніж у інших студентів. Отримані дані істотно не відрізняються від результатів досліджень у цьому напрямку і вказують на необхідність підвищення рівня фізичного стану і рухової активності студентської молоді за рахунок збільшення кількості занять з фізичного виховання для студентів різної спеціалізації.

Пріоритетним напрямком досліджень викладачів кафедри та аспірантів є моніторинг відношення студентів до занять, а також до процесу викладання фізичного виховання в умовах педагогічного і аграрного університетів, в сучасних умовах модернізації вищої освіти та в умовах формування академічної автономії закладів вищої освіти України. Аналіз проведеного анонімного анкетування серед студентів зазначеного університету вказує на те, що для покращення процесу фізичного виховання у вищому педагогічному навчальному закладі

необхідно застосовувати низку факторів, серед яких респонденти виділили, на їхню думку, найбільш значущі, а саме: підвищення фізичного навантаження, використання різноманітного спортивного інвентарю та обладнання, створення належних умов для різноманітної рухової активності, постійного оновлення матеріально-технічної бази.

На сьогодні, досить актуальною темою, у спорті вищих досягнень є питання організації об'єктивного і інформативного медико-біологічного контролю під час підготовки до офіційних та міжнародних змагань. На основі досліджень результатів виступу спортсменів, членів обласних команд з різних видів одноборств було описано найбільш інформативний спосіб – аналіз біохімії крові. Науковець Лазоренко С. А. разом зі співавторами обґрунтовує використання методу біохімічного контролю, що визначає вміст гемоглобіну, кількість еритроцитів та рівень сечовини в крові (у стані відносного м'язового спокою). За даними, указаними вище, тренерський штаб національних збірних команд з різних видів спорту, має можливість перевірити ефективність обраної тренувальної програми, а також оцінити готовність підлеглих до виконання поставлених перед ними завдань.

Практична цінність. У результаті наукового пошуку розширено знання про можливість використання сучасних інноваційних технологій та нових методичних підходів щодо формування основ підготовки спортсменів високого рівня, та оптимізації фізичної підготовки різних груп населення.

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Тема: «Україна у світовому мистецькому просторі: діалог культур». Номер державної реєстрації 0119U103419. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Єременко О. В.; кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства.

Науковий результат та його значимість.

Розкрито особливості підготовки фахівців з музичного мистецтва, змістову сутність та специфіку вокальної підготовки вчителя музичного мистецтва. Визначено теоретико-методологічні основи підготовки фахівців-хореографів у педагогічному виші; реалізацію консолідаційного підходу в хореографічно-педагогічній освіті. Підкреслено провідну роль прийомів збагачення, варіювання акомпанементу та його поліфонічного розвитку.

Проаналізовано процес навчання майбутніх хореографів професійно спрямованого англомовного монологічного мовлення. Окреслено цілі та зміст навчання та розглянуто майстер-клас як вид професійної діяльності майбутніх хореографів. Систематизовано критерії відбору дидактичного матеріалу для навчання майбутніх хореографів та здійснено відбір. Розроблено підсистему вправ. Подано методичні рекомендації щодо навчання майбутніх хореографів професійно спрямованого англомовного монологічного мовлення.

Розкрито етапи розвитку вищої хореографічної освіти в Німеччині (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Висвітлено значення занять з гімнастики у підготовці фахівців з хореографії; оздоровче значення занять з гімнастики та хореографії у підготовці фахівців у галузі фізичної культури; оздоровче значення партерної гімнастики для студентів-хореографів.

В українському музикознавстві детально проаналізовано творчість Жанни Колодуб в контексті музично-естетичного виховання дітей та юнацтва, розкрито художньо-естетичне виховання і виконавську підготовку учнів ДМШ у процесі опанування фортепіанних циклів Жанни Колодуб для дітей. Розглянуто твори українських композиторів у концертному і педагогічному репертуарі представників київської флейтової виконавської школи; композиторську творчість Оксани Герасименко у галузі дитячої музики.

Проаналізовано онлайн-колаборації як технології музичної творчості у культурі майбутнього. Висвітлено Філософський нарис про майбутнє музики. Конкретизовано «базис» і «надбудову» китайської фортепіанної педагогіки, «Science art» як проєкцію у майбутнє музики, психолого-педагогічні аспекти викладання фортепіано студентам з КНР.

Визначено етапи становлення музичної освіти в Сумах. Узагальнено витоки музичної освіти, творчість відомих викладачів-музикантів, невідомий фон Фейст, музичне середовище та музичне життя. Досліджено гастролі італійців в Сумах.

Конкретизовано жанрово-стилістичні пошуки Анатолія Гайденка в контексті тенденцій «нової фольклорної хвилі», а також проаналізовано сонати А. Гайденка для баяна соло в контексті тенденцій розвитку жанру в Україні.

Розкрито перспективи розвитку хореографії в позашкільній Сумщині. Досліджено школу Миколи Зверева у фортепіанному виконавстві. Проаналізовано традиції та інновації бандурної творчості Гната Хоткевича. Висвітлено становлення джаз-танцю в африканській мистецькій культурі.

Упровадження матеріалів дослідження дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки іноземних студентів магістратури. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики фортепіанної підготовки іноземних студентів магістратури. Формування концертно-виконавської компетентності іноземних студентів магістратури у процесі фахової (фортепіанної) підготовки розширює компетенції майбутніх спеціалістів і допоможе їм успішно конкурувати на ринку праці.

Факультет іноземної та слов'янської філології

Тема: **«Формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти»**. Державний реєстраційний номер 0118U001666. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Семенов О. М.; кафедра української мови.

Науковий результат та його значимість.

Вивчено досвід формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти в педагогічній теорії і практиці діяльності закладів вищої педагогічної освіти України і зарубіжних країн. Теоретичний аналіз засвідчив, що актуальність і перспективність формування культуромовної особистості фахівця зумовлюється Рамковою програмою оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя (2018); результатами дослідження PISA 2018 (Programme for International Student Assessment та ін., законодавчо-нормативними документами України та ін. Вивчення світових тенденцій та узагальнення зарубіжного досвіду фахової підготовки вчителя рідної мови (Польща, («Artes Liberales», Варшавський університет; Ягеллонський ун-т); Болгарія, Пловдивський університет; Литва, Університет Вільнюса, The English Studies programme) сприяло розробці й удосконаленню освітньо-професійної програми Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова на другому (магістерському) рівні на основі міждисциплінарної інтеграції. З'ясовано, що освітній процес наповнюється інтегрованими курсами мови, літератури і мистецтва, медіастилістики, академічної культури, психології ефективної комунікації. Урізноманітнюються практико-орієнтовані та індивідуалізовані форми і методи активного навчання: студенти виконують творчі роботи, готують публічні презентації, проекти, беруть участь у театралізації, дослідницьких дискусіях, тьюторських заняттях, наукових майстернях тощо.

Доведено, що українську культуромовну особистість вирізняють мовні здібності, мовна індивідуальність, виразне мовлення, гарна дикція, мовленнєва моральність; генетичну основу складають національно-культурні традиції, мовна свідомість і самосвідомість, соціальні, соціолінгвістичні, психологічні характеристики мовного колективу, національний характер. У концепції формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти відображено освітні парадигми (антропологічна, гуманістична, культурологічна), концепції (неперервної педагогічної освіти, особистісно-орієнтованої освіти), етнокультурознавчий, соціолінгвістичний підходи, які дозволяють глибше усвідомити українськоомовну картину світу в її зіставленні з національно-мовною картиною світу інших народів, забезпечують діалогову взаємодію в полікультурному інформаційному суспільстві, виховують толерантне ставлення до носіїв різних мов і культур.

Доведено, що формування культуромовної особистості – це багатовимірний процес якісних змін психологічної сфери особистості, що відбувається поетапно, комплексно, в логічній послідовності, за певних психолого-педагогічних та організаційно-методичних умов, з урахуванням особистісно зорієнтованого, компетентнісного, праксеологічного підходів, на основі використання ефективних методів, форм і засобів навчання. Модель формування культуромовної особистості вчителя, зокрема, розглядається як цілісна, відкрита та динамічна система і передбачає вдосконалення змісту, форм і методів фахової підготовки. Лінгвістична, літературознавча, методична підготовка спрямовується на виховання академічно добросовісної особистості, котра володіє українською та іноземними мовами, культурою дослідницької роботи з різними видами тексту (наукового, публіцистичного, художнього, медійного), опановує виховні цінності рідного та інших народів, а також інноваційні, інформаційні технології. Розробляється науково-методичне забезпечення мовної підготовки фахівця (філологічних та нефілологічних спеціальностей, учителів-словесників, аспірантів спеціальностей Філологія; Професійна освіта) як культуромовної особистості.

Практична цінність. Удосконалено програми навчальних курсів: «Сучасна українська літературна мова», «Культура української мови», «Методика викладання української мови у вищій школі», «Культура наукової української мови», «Медіаграмотність вчителя-словесника», «Українська мова за професійним спрямуванням».

Тема: «Методика викладання філологічних дисциплін у системі загальної та вищої освіти». Номер державної реєстрації 0116U005861. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Іванова І. Б., кафедра російської мови зарубіжної літератури та методики їх викладання.

Науковий результат та його значимість.

Досліджено окремі складові методики викладання філологічних дисциплін у системі загальної та вищої освіти. Зосередженість науково-педагогічного складу кафедри на ключових проблемних питаннях окресленої тематики дозволила одержати такі результати:

- виділено деякі особливості формування фахових компетенцій іноземних студентів-філологів, які навчаються в закладах вищої освіти України, в аспекті розширення міжнародного співробітництва в галузях освіти та культури;
- наголошено на формуванні комунікативної компетенції зазначеної категорії студентів як одному з принципових завдань у процесі опанування фаховими лінгвістичними та літературознавчими курсами;
- з'ясовано низку взаємопов'язаних і взаємозумовлених педагогічних умов фахової та пізнавально-творчої самореалізації майбутніх учителів і викладачів, знання яких дозволить цілеспрямовано обирати освітні технології, форми та методи навчання, що мають на меті творче саморозкриття особистості;
- доведено необхідність реалізації нових принципів побудови освітнього процесу в контексті провідних лінгвістичних та літературознавчих парадигм, використання відповідних пізнавальних і практичних методів навчання та методів контролю;
- визначено методичний потенціал фахових лінгвістичних і літературознавчих курсів, побудованих відповідно до системно-структурної парадигми, який може бути використаний для формування культурознавчої компетенції іноземних студентів-філологів за освітнім рівнем «Бакалавр», зроблено висновок про різний характер і обсяг культурознавчого потенціалу в змісті лінгвістичних і літературознавчих дисциплін;
- окреслено шляхи реалізації зазначеного напряму навчання при засвоєнні дисциплін, що висвітлюють теорію й історію мови та літератури;
- проаналізовано питання створення ефективного підручника для навчання студентів-іноземців філологічного профілю на підставі вивчення відповідних джерел;
- доведено, що компетентнісна спрямованість сучасного підручника з другої іноземної мови передбачає наявність у ньому різноманітного соціокультурного матеріалу, необхідного для розширення картини світу та формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Практична цінність. Опубліковані підручники і посібники є необхідними та важливими, оскільки за ними відбувається навчання учнів і студентів ЗОШ та ВНЗ України. Упровадження отриманих результатів у освітній процес сприятиме підготовці висококваліфікованих учителів-філологів.

Тема: «Інтернаціоналізація університетської освіти в німецькомовних та франкомовних країнах світу». Номер державної реєстрації 0119U100002. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Солощенко В. М., кафедра теорії та практики романо-германських мов.

Науковий результат та його значимість.

За звітний період ознайомлено студентів із національно-культурною специфікою німецької, французької, іспанської та англійської мови; охарактеризовано критерії, які дозволяють визначити сформованість здатності у студентів користуватися елементами соціокультурного контексту, релевантного для породження сприйняття мовлення з точки зору носіїв мови; окреслено структуру соціокультурного компонента в навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням; визначено шляхи і педагогічні умови формування лінгвокомунікативної та соціокультурної іншомовної компетенції студентів педагогічного вишу у процесі навчання студентів-філологів та студентів нефілологічних спеціальностей; виходячи із завдань і принципів навчання іноземним мовам було розроблено конкретні рекомендації для поліпшення кроскультурної лінгводидактики, специфіки викладання іноземних мов у межах кроскультурного і лінгводидактичного аспектів; окреслити їх характерні риси, проаналізовано фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ на формування лінгвокомунікативної та соціокультурної іншомовної компетенції студентів педагогічного вищого навчального закладу у процесі навчання та особистого розвитку; було проведено аналіз формування лінгвокомунікативної та соціокультурної іншомовної компетенції студентів педагогічного вишу у процесі навчання (увага концентрувалася на процесах адаптації, навчання, пізнання та принципах комунікативного партнерства і співробітництва у навчальній групі, орієнтації на рідну лінгвокультуру студентів, толерантності, взаємодії та розвитку індивідів тощо); було визначено шляхи і педагогічні умови формування лінгвокомунікативної та соціокультурної іншомовної компетенції студентів-філологів та студентів нефілологічних спеціальностей; було видано навчально-методичні вказівки для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів та студентів педагогічних вишів з питань формування соціокультурної та лінгвокраїнознавчої компетенції.

Значимість наукового дослідження та його новизна полягає у дослідженні поліпарадигмальності іноземної мови крізь призму гносеологічного та онтологічного її аспектів вживання. Так, у гносеологічному аспекті поліпарадигмальність точніше поліпарадигмальний підхід, розуміється як методика комплексного багаторівневого аналізу підсистеми мовних одиниць або категорій у поєднанні логіко-семантичного (концептуально-семантичного), функціонально-семантичного, лексико-граматичного і психологічного аспектів вивчення мови або мов із залученням даних міждисциплінарного підходу. Вважаємо, що особливо цінним є зіставні поліпарадигмальні дослідження. В онтологічному аспекті поліпарадигмальність – це мовна властивість, ознака, яка характеризує структурне упорядкування мовних підсистем і категорій та їх наповнення.

Сформульовано положення про інтернаціоналізацію університетської освіти як об'єктивний, складний та багатовимірний процес, в якому відбувається взаємодія університетів різних країн як суб'єктів інтернаціоналізації; систематизовано за хронологічним принципом погляди науковців різних країн щодо сутності інтернаціоналізації вищої освіти, академічної мобільності, інтернаціоналізації навчальних програм, мовних стратегій; окреслено витоки інтернаціоналізації університетської освіти, якими стали однорідність академічного простору Середньовічної Європи, глобальне розповсюдження гумбольдтіанської моделі університетської освіти та реформування вищої освіти в німецькомовних країнах у другій половині ХХ ст.; визначено провідні детермінанти розвитку інтернаціоналізації університетської освіти (конкуренція університетів на міжнародному ринку вищої освіти).

Фізико-математичний факультет

Тема: «**Формування предметної компетентності засобами і технологіями сучасного освітнього середовища**». Номер державної реєстрації 0118U006586. Керівник роботи: к.ф.-м.н., доц. Салтикова А. І.; кафедра фізики та методики навчання фізики

Науковий результат та його значимість:

- проаналізовано теоретико-методичні засади формування предметної компетентності під час навчання фізики у ЗВО засобами і технологіями сучасного освітнього середовища;
- розроблена освітньо-професійна програма спеціальності 014 Середня освіта. Фізика та виділені компетентності, якими повинен володіти майбутній учитель фізики;
- створені навчальні програми спеціальності 014 Середня освіта. Фізика освітнього ступеня «Бакалавр» (на основі ОКР молодший спеціаліст, для іноземних студентів, на основі повної середньої загальної освіти);
- розроблено та здійснено методичний супровід лабораторної роботи з квантової фізики по визначенню довжини хвилі де Бройля електрона;
- висвітлені методичні аспекти навчання тем з аналітичної механіки: «Узагальнені координати», «Основна задача динаміки зв'язаних систем», «Принцип віртуальних переміщень», «Рівняння Лагранжа на основі диференціального варіаційного принципу Д'аламбера-Лагранжа», «Узагальнені сили», «Дійсні й віртуальні переміщення»;
- показано місце астрономії в системі підготовки майбутнього вчителя фізики та наведено методичні засади її вивчення; акцентовано увагу на методичних основах формування природничо-наукового світогляду майбутніх вчителів фізики на засадах врахування міжпредметних зв'язків фізики та астрономії;
- розроблена методика організації самостійної роботи студентів під час лабораторних занять з методики навчання фізики;
- висвітлено методичні аспекти формування у студентів знань про розвиток сучасної фізики та нанотехнологій під час навчання фізики у ВНЗ.
- показано, що основою фахової підготовки майбутнього вчителя фізики є фундаменталізація навчальних дисциплін;
- розроблено спеціальний фізичний практикум з фізики мікросвіту для майбутніх вчителів;
- показано, що потенціал фізики, крім знання фаху, може забезпечити формування сучасного наукового світогляду й поліпшити цільову підготовку кадрів для актуальних напрямів виробництва;
- аналізуються питання індивідуалізації та диференціації навчання в контексті традиційної та інтегративної моделей процесу навчання фізики в школі;
- проведено аналіз психологічних аспектів формування підприємницької компетентності учнів на уроках фізики;
- проаналізовано позитивний досвід формування енергозберезувальної компетентності в процесі залучення учнівської молоді до енергозберезувальних проектів та акцентовано увагу на необхідності широкого впровадження у навчальні предмети, зокрема фізику, питань, пов'язаних з економним використанням енергетичних ресурсів;
- з'ясовано, що, у рамках концепції нової Української школи, педагогічні колективи, і особливо вчителі фізики, повинні стати провідниками вивчення та впровадження енергозберігаючих технологій і разом із учнями повинні залучатись до регіональних, міжрегіональних та міжнародних проектів з енергозбереження, що, поряд із просвітницькою діяльністю на уроках та поза їх межами, сприятиме формуванню нової енерго- і ресурсозберезувальної парадигми навчання та виховання і не лише молоді, а й всього населення країни.
- виокремлені та проаналізовані проблеми розвитку творчих здібностей учнів в процесі залучення їх до дослідницької роботи з фізики;

– розглянута проектна технологія навчання фізики у сучасній школі та виокремлені методичні труднощі її використання;

– доведено, що внутрішнє структурування навчального змісту передбачає: виділення у змісті досліджуваного питання системи логічно завершених частин, в кожній з яких міститься опис однієї або кількох взаємопов'язаних його істотних ознак; поділ інформації на дві частини – опис (формулювання) істотних ознак, що є предметом пізнання, засвоєння, запам'ятовування, і інформацію, яка є допоміжною до першої частини.

Практична цінність: створення якісної навчально-методичної літератури як дидактичного комплексу, що забезпечить освітні потреби тих, хто навчається, і професійні інтереси тих, хто навчає; реалізація предметних компетентностей у процесі навчання фізики в ЗВО та ЗОШ, розробка методик які ґрунтуються на компетентнісному підході до навчання.

Тема: «Стратегічне управління соціально-економічними системами в умовах глобальних викликів». Номер державної реєстрації 0117U004981. Керівник роботи: д.екон.н, проф. Кудріна О. Ю.; кафедра бізнес-економіки та адміністрування.

Науковий результат та його значимість:

Забезпечення сталого розвитку регіонів є важливою проблемою сучасної української економіки, яка зумовлює необхідність поглиблених удосконалень стратегічного управління. Початковим етапом у цьому напрямі повинно стати стратегічне планування і не стільки функціонування, скільки розвитку промислових підприємств. Вирішення зазначеної проблеми в умовах інноваційно-структурної перебудови економіки України пов'язане з подальшими дослідженнями механізму стратегічного планування, яке повинно враховувати постійні зміни мікро- і макросередовища підприємства.

В ході дослідження розвиток промислового виробництва розглянуто як структурні зміни у виробництві, формування оптимальних ресурсних пропорцій, якісне вдосконалення складових виробничого прогресу, промислового потенціалу.

Обґрунтовано, що процеси розвитку підприємств зумовлюються переважно тим, чого передусім вимагає конкуренція, і через діяльність економічних суб'єктів призводить до пошуку нових форм організації виробництва.

Обґрунтовано, що процеси розвитку промислових підприємств повинні спрямовуватися на забезпечення стійкого і збалансованого зростання економіки за умови відновлення функціонально повноцінного розширеного відтворення, котре передбачає не тільки збільшення випуску товарів і послуг, а й здатність промислових структур продукувати власні внутрішні інноваційні інвестиції. Відтворення і його потенціал визначаються здатністю промислового виробництва генерувати нагромадження, які перетворюються в інноваційні капіталовкладення, що в кінцевому підсумку втілюються в продукцію інвестиційного попиту, збільшення сучасних робочих місць, наукомістких технологій.

На основі іноземного досвіду визначено, що здатність промислового виробництва продукувати власні інвестиції передбачає ще одну важливу системну умову, а саме: захист основного промислового капіталу і нових капіталовкладень від інфляції. Усе це передбачає організацію промислового виробництва з урахуванням зростання впливу галузевих і регіональних тенденцій. Суттєві зміни, зокрема функціонування нових різновидів розподілу праці, диктують необхідність ефективного підходу до взаємодії галузевих і територіальних відносин у процесі розвитку промислового виробництва.

Визначено, що державне регулювання є активним засобом системної дії на зміну регіональної ситуації в Україні. Результативність цієї дії може бути реально забезпечена й істотно підвищена за умови використання його елементів (загальнополітичних і економіко-правових) в системі, у взаємозв'язку, в контексті єдиної державної регіональної політики. Регіональна політика знаходиться поза сферою прямих регулятивних дій, спрямованих на конкретних суб'єктів господарювання. Завдання регіональної політики полягає у виробленні загальної стратегії і тактики узгодження всіх сторін регіонального життя в цілому, визначенні

меж компетенції регіональних органів влади і управління, в ухваленні загальних економічних рішень.

В рамках авторського підходу визначено, що метою регіональної політики є реалізація вироблених на підставі завдань стратегії і тактики через особливі державні інститути. Сьогодні головним інтересом кожного регіону є уникнення дезінтеграції єдиного економічного простору в країні, зберегти збалансованість соціальних, економічних, природо-ресурсних та інших відносин, забезпечення на цій основі стабільного і погодженого розвитку всіх елементів економічного середовища, відповідно до потреб людини, суспільства і природи.

При цьому, треба враховувати, що окрім загальнодержавних існують потужні внутрішньорегіональні потенційні промислові можливості, яких можна реалізувати виключно на місцевому рівні. Реалізація таких можливостей апіорі є одним із першочергових завдань регіональної політики держави. Лише з усвідомленням суспільної необхідності вироблення нових підходів до управління регіональними системами, на основі аналізу досліджень в цій галузі економічної науки з'явиться можливість вирішення таких проблем як недостатня реалізація внутрішньо-регіонального потенціалу, нерациональне визначення спеціалізації регіону для вирішення загальнодержавних завдань.

Практична цінність. Оновлено курси лекцій з дисциплін «Регіональний менеджмент», «Сучасний стратегічний аналіз», «Інвестиційний менеджмент», розроблено курси лекцій з дисциплін «Аналітика в публічному управлінні», «Інноваційно-інвестиційна політика».

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Навчально-науковий інститут історії та філософії

Тема: **«Філософсько-методологічний аналіз засад NBICS цивілізації»**. Номер державної реєстрації 0115U005934. Керівник роботи: к.філос.н., доц. Снегірьов І.О.; кафедра філософії та соціальних наук.

Науковий результат та його значимість:

- на основі філософсько-методологічного аналізу NBICS суспільства ризику встановлено, що еволюційна динаміка ризику під впливом меганауки прискорюється й розвертається на всіх структурних рівнях буття цивілізації: субстрактно-енергетичному, організаційному, комунікативному й культурно-ментальному;
- на основі теоретико-методологічного інструментарію постнекласичної методології визначена сутність NBICS цивілізації, її принципи, перспективи розвитку глобального майбутнього;
- визначена роль та значення методу форсайту у прогнозуванні розвитку конвергентних технологій; здійснено філософський аналіз феномену трансгуманізму;
- визначені соціокультурні ефекти розвитку та впровадження Hi-tech технологій, у сфері етики та релігії, превентивної освіти;
- встановлено, що розвиток індустрії супертехнологій здатний якісно змінити умови існування людини, тілесність та генотип людини, породжуючи складний комплекс екзистенціональних, етичних, світоглядних проблем;
- обґрунтовано положення про те, що формування змісту меганауки в сучасному суспільстві зумовлено революційними змінами, пов'язаними з нано-біо-генно-нейро-інфо-комп'ютерно-мережевими технологіями та мегаприладами, які, перетворюючи фундаментальну структуру матерії справляють реальний вплив на умови людського існування у всій його тотальності;
- доведено, що в основі тенденцій розвитку меганауки лежить взаємодія нанонаук, молекулярної біології, штучного інтелекту, які можуть досягти технологічної сингулярності, наслідком якого може бути еволюційний стрибок «людина – постлюдина»;
- виявлена специфіка біфуркаційних періодів розвитку соціальних систем, а саме кореляція між фактором та атрактором, в ролі якого виступають наукомісткі технології;

– Розкрита сутність категоріального апарату NBICS-цивілізації, проаналізовані основні методи та форми наукового пізнання на етапі постнекласическої науки. Особливу увагу приділено новітнім технологіям: NBICS-конвергенції, нанотехнологіям, Hi-tech і Hi-hume технологіям та синергетичній парадигмі.

Практична цінність. Результати впроваджуються в процес викладання спецкурсів зі світоглядних та методологічних проблем освіти для студентів, магістрантів, аспірантів Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. Висновки дослідження можуть бути застосовані в удосконаленні навчального процесу через внесення змін до змісту навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників, в напрацюванні нових інноваційних педагогічних технологій в освіті, а також в управлінні освітньою галуззю на всіх рівнях, зокрема в розробці стратегічного та інноваційного освітнього менеджменту. Результати проекту впроваджуються в СумДПУ ім. А. С. Макаренка, в інноваційній освітній моделі (Суми, Сумська область, Полтава, Полтавська обл., Вінницька обл., м. Чернівці, Чернівецька область). Результати впроваджуються в процес підготовки й написання дипломних робіт студентів, магістерських, кандидатських та докторських дисертацій в напрямку осмислення впливу Hi-tech на розвиток інноваційних процесів в превентивній освіті.

Тема: «Соціально-економічний, політичний та культурний розвиток України у ХХ столітті». Номер державної реєстрації 0115U005932. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Бугрій В. С.; кафедра історії України.

Науковий результат та його значимість.

Колективна науково-дослідна робота має важливе суспільне значення, оскільки дає можливість отримати нове осмислення фактів і явищ історії України ХХ ст. У дослідженні на сучасній науковій основі аналізується комплекс джерел та історіографії. Історія України ХХ ст. диференційована за трьома змістовими лініями: соціально-економічна, політична, культурна. Вивчення недавнього минулого нашої країни у такому розрізі, із урахуванням власних наукових позицій усіх виконавців теми, допомагає уникнути суб'єктивізму та однобічних оціночних підходів.

Теоретичною основою дослідження є міждисциплінарний підхід у вивченні української історії, який передбачає використання методологічного інструментарію історичної науки, соціології, політології, філософії, наукознавства. Всебічна розробка теми здійснюється на основі базових принципів історичної науки – історизму та об'єктивності, які дозволяють вивчати суспільні явища, конкретні події і факти в їх динаміці та взаємозалежності. Використовується низка загальнонаукових (логічний метод та метод систематизації) та спеціальних історичних методів (структурно-логічний, порівняльно-історичний, статистичний).

За поточний навчальний рік у ході виконання комплексної науково-дослідної теми досліджено: науковий доробок радянських учених, присвячених питанню соціально-економічного розвитку Південно-Східної Русі в XII – першій половині XIII ст.; болгарський конфлікт у відносинах між Росією та Дунайськими князівствами у 1860 – 1861 рр.; впровадження політики непу у середовищі болгарського селянства у 1921 – 1928 рр.; проблеми використання комуністичною владою у 1920-х роках в Україні робітників як допоміжної сили для реалізації радянських перетворень у селі; періодичні видання української еміграції як джерело вивчення культури, освіти та повсякденного життя українців у 1920-ті роки; розвиток освіти в Україні в період боротьби і збереження української державності (1917-1921); перебіг, особливості та наслідки кампанії вилучення церковних цінностей на Роменщині у 1922 р.; застосування практики катувань православного духовенства Сумщини у 1937–1938 рр.; вплив економічних, політичних та ідеологічних чинників на повсякдення життя студентського та викладацького колективів вищих педагогічних навчальних закладів України; зміст та результати організаційних заходів щодо розвитку історичної науки у педагогічних інститутах України у період 30-50-х рр. ХХ ст.

Вперше: здійснено аналіз праць радянських учених в контексті проблеми соціально-економічного розвитку Південно-Східної Русі в XII – першій половині XIII ст.; досліджено

болгарський конфлікт у відносинах між Росією та Дунайськими князівствами у 1860 – 1861 рр.; здійснено джерелознавчий аналіз введених в науковий обіг архівних документів, які дають змогу детально розглянути політику владних структур Російської імперії по відношенню до болгар «відмежованої ділянки» Бессарабії, яка відійшла під юрисдикцію Молдавського князівства, згідно зі статтею XXI Парижського трактату 1856 р.; здійснено джерелознавчий аналіз введених в науковий обіг архівних документів, які дають змогу детально розглянути політику радянської держави по відношенню до болгарського селянства у період непу; висвітлено роль робітництва як засобу для втілення радянських процесів; проаналізовано кампанію по вилученню церковних цінностей на Роменщині, встановлено кількість та якість вилученого майна; визначено та систематизовано методи катувань застосовувані проти православного духовенства Сумщини в період великого терору, встановлено імена слідчих які використовували дані методи; прослідковано зміни у морально-психологічному стані студентів та викладачів вищих педагогічних навчальних закладів з початком політичних переслідувань у 1930-х рр.; схарактеризовано структурні підрозділи, на які покладалося завдання проводити науково-дослідницьку роботу з історії у педагогічних інститутах

Уточнено: погляди М. Каргера, Д. Багалія, В. Довженка, М. Брайчевського, П. Толочка, Д. Бліфельда, Б. Рибаківа та ін. щодо соціально-економічного розвитку Південно-Східної Русі в XII – першій половині XIII ст.; впровадження нової економічної політики у середовищі болгарського селянства; зміст періодичних видань української еміграції як джерело вивчення повсякденного життя українців; політику Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії УНР щодо розвитку освіти; реакцію населення на кампанію вилучення церковних цінностей на Роменщині у 1922 р.; уточнено зміст протоколів повторного слідства 1950-х рр., для додаткових відомостей про великий терор та масові фальсифікації кримінальних справ; чинники, які негативно впливали на розвиток наукової діяльності викладачів кафедр історії та студентів історичних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів у 30-50-х рр. XX ст.

До наукового обігу уведено: раніше не опубліковані архівні документи з фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (12 справ); Державного архіву Донецької області (2 справи), Державного архіву Дніпропетровської області (3 справи); Державного архіву Запорізької області (2 справи); Державного архіву Сумської області (28 справ), Державного архіву Харківської області (3 справи); Архіву зовнішньої політики Російської імперії (5 справ), Російського державного історичного архіву (3 справи)

Практичне значення. Матеріали дослідження використовувалися при викладанні навчальних курсів «Історія української культури», «Історія України XX ст.», «Історія церкви в Україні»; розробки нових курсів: «Повсякденне життя українців у період світових воєн», «Етногенез та етнічна історія українців», «Історія українського війська», «Історія сил спеціальних операцій», «Український національно-визвольний рух 20-50-х рр.. XX ст.», «Новітня історія країн Європи та Америки», «Історія слов'янських народів», «Дипломатична історія України».

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Тема: «Українське мистецтво в процесі світової інтеграції: від минулого до сьогодення». Номер державної реєстрації 0116U00896. Керівник роботи: д.мист., доц. Панасюк В. Ю.; кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства.

Науковий результат та його значимість.

- запроваджено низку регулярних наукових заходів, присвячених вивченню історії, теорії та практики українського музичного виконавства, композиції та педагогіки;
- проведено дослідження мелоареалогічної картини регіону (шляхом аналізу фольклорних записів з теренів Полісся та Слобідщини) та вдосконалення методики вивчення традиційного пісенного фольклору;
- продовжено вивчення музично-театральної культури Європи (у т. ч. на прикладі оперної творчості Ф. Галеві);

- досліджено регіональні особливості різновидів та жанрів ДПМ;
- сформульовано принципи інтеграції творів ленд-арту в ландшафт та розроблено наукову концепцію впливу технологій на формування принципів створення інтерактивного предметно-просторового середовища.

Практичне значення результатів здійснюваного кафедрою колективного дослідження полягає у можливості використання цих матеріалів у викладанні культурологічних та мистецьких дисциплін у закладах середньої та вищої освіти, при написанні наукових праць та безпосередньо практичній діяльності.

Науковий напрям «Біологічні науки та охорона здоров'я»

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Тема: **«Оцінка репродуктивного здоров'я підлітків і молоді з різними типами гендерної ідентичності»**. Номер державної реєстрації 0116U007542. Керівник роботи: д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; кафедра медико-біологічних основ фізичної культури.

Науковий результат та його значимість.

1) Обґрунтовано використання інформаційної технології експертного оцінювання (метод аналізу ієрархій) найбільш інформативних характеристик соціально-гігієнічних, генетичних чинників, стану соматичного здоров'я, психо - соціальних чинників та інформованості з питань здоров'язбереження з метою визначення їх вагових коефіцієнтів і побудови інтегральної оцінки репродуктивного потенціалу дівчат раннього репродуктивного віку. Методологія дослідження базується на аргументованих судженнях фахівців, обізнаних зі станом справ щодо демографічної ситуації у країні, проблеми низького рівня репродуктивного здоров'я молоді, негативних наслідків ризикових поведінкових установок у молодіжному середовищі.

Методика полягала у формуванні так званих матриць попарного порівняння показників, скомпонованих в окремі блоки. Порівняння здійснювалося у формі оцінювального співвідношення важливості у парах показників.

Для характеристики РП індивідууму виокремлено такі провідні компоненти: соціально-гігієнічні, генетичні чинники, стан соматичного здоров'я, психологічні особливості особистості, інформованість з питань здоров'язбереження. Вищезазначені чинники фактично є блоками таких показників: 1) соціально-гігієнічні чинники (місце постійного проживання, матеріальний статок сім'ї, освіта, наявність постійного місця роботи, наявність шкідливих звичок, особливості харчування тощо); 2) генетичні чинники (наявність спадкових хвороб та вроджених вад у родині); 3) стан соматичного здоров'я (фізичний розвиток, тип конституції, наявність хвороб репродуктивної системи та екстрагенітальної патології); 4) психологічні особливості особистості (хронічний стрес, тип гендерної ідентичності, мотивація на досягнення успіху у кар'єрі, вегетативні порушення, репродуктивні установки, репродуктивна поведінка); 5) інформованість з питань здоров'язбереження (здоров'язбережувальна компетентність, використання контрацептивних засобів, доступність спеціалізованої медичної допомоги).

Унікальність методу полягає у тому, що він є одночасно і якісним і кількісним: в основі методу – якісні оцінки (використовується інформація про попарні якісні порівняння за лінгвістичними критеріями), проте метод дозволяє кількісно оцінити пріоритети альтернатив та елементів ієрархії.

На думку експертів, найбільший внесок у РП молоді мають генетичні чинники ($0,57 \pm 0,11$), стан соматичного здоров'я ($0,41 \pm 0,05$) та інформованість з питань здоров'язбереження із доступністю медичної допомоги ($0,37 \pm 0,13$).

2) Розроблено інтегральну оцінку репродуктивного потенціалу (РП) жінок раннього фертильного віку у дошлюбний період за допомогою характеристик найбільш інформативних здоров'яформуючих чинників та показників, придатних для оцінки репродуктивного потенціалу.

Визначення найбільш інформативних показників та формування інтегральної оцінки РП отримано на основі експертних оцінок із визначенням вагових коефіцієнтів способом попарних порівнянь Т. Сааті; антропометричного обстеження, суб'єктивної оцінки здоров'язбережувальної компетентності, викопіювання із медичної документації даних про наявність/відсутність екстрагенітальної патології, стану репродуктивного здоров'я 284 студенток закладів вищої освіти (17 - 22 років). Узагальнені результати досліджень статистично оброблені з подальшим конструюванням інтегральної оцінки і створенням зручної у використанні системи визначення рівня РП жінок раннього фертильного віку у дошлюбний період.

Розрахунок інтегральної оцінки РП пропонується здійснювати наступним чином: заповнити «Карту медико-соціальної оцінки індивідуального репродуктивного потенціалу» згідно з таблицею; для кожної оцінки показника (у балах - x) використовуються множники (вагові коефіцієнти - w), при цьому оцінка показника є добутком власне оцінки в балах і вагового коефіцієнту (xw); використовуючи формулу 1 розрахувати інтегральну оцінку РП; отриманий результат оцінити з даними таблиці; формулюється висновок та рекомендації.

Інтегральна оцінка РП жінок раннього фертильного віку у дошлюбний період пропонується для впровадження у практику роботи фахівців системи громадського здоров'я, «Клінік, дружніх до молоді», консультаційних служб перинатальних центрів (лікарів, психологів та інші), у навчальний процес закладів вищої та спеціальної освіти (з навчальною та просвітницькою метою).

Практична цінність. Отримані результати є підґрунтям для розробки інформаційно-просвітницьких гендер-орієнтованих здоров'язбережувальних програм, спрямованих на формування життєвих пріоритетів, навичок здорового способу життя, підвищення ролі родини, благополуччя та оптимізацію репродуктивної поведінки молоді.

Таким чином за результатами НДР встановлено, що за сукупністю і значимістю відповідей експертів встановлено, що репродуктивний потенціал дівчат 17 – 22 років найбільше визначається чинниками «наявність/відсутність спадкових хвороб у родині» (0,1455 у. о.) та «здоров'язбережувальна компетентність» (за суб'єктивною оцінкою обізнаності з питань репродуктивного здоров'я) (0,0834 у. о.). Серед дівчат, які брали участь у дослідженні, переважали особи із середнім рівнем репродуктивного потенціалу (70,57±2,70%), порівняно із групами низького (13,48±2,03%) та високого рівнів репродуктивного потенціалу (15,96±2,17%). Причому до 22 років частка студенток високого рівня репродуктивного потенціалу має тенденцію до збільшення. Серед дівчат вірогідно переважали особи із достатнім рівнем здоров'язбережувальної компетентності (63,81±3,76%), порівняно із групами високого (23,31±3,31%, $p<0,05$) та недостатнього рівнів (11,04±2,45%, $p<0,05$), у 1,84±1,05% дівчат встановлено відсутність знань щодо здорового способу життя.

На основі проведених комплексних досліджень та отриманих результатів показано, що приріст зміни питомої ваги групи дівчат з високим рівнем здоров'язбережувальної компетентності становив 10,14±2,36%, що на 4,86% більше, ніж у групі порівняння ($t=1,65$; $p>0,05$). Позитивним є вірогідне збільшення приросту питомої ваги дівчат з достатнім рівнем здоров'язбережувальної компетентності у основній групі (12,50±2,59%), порівняно із групою порівняння (1,78±1,03%, $t=3,86$; $p<0,01$). Крім того, серед дівчат основної групи зменшилася кількість осіб з недостатньою здоров'язбережувальною компетентністю ($\Delta= - 66,64\pm 3,69\%$) і зникла група студенток із відсутніми знаннями щодо здорового способу життя.

Тема: «Вивчення біологічного різноманіття природної флори та рослинності Сумської області». Номер державної реєстрації 0115U001665. Керівник роботи: к.б.н., доц. Вакал А. П.; кафедра загальної біології та екології.

Науковий результат та його значимість.

У результаті проведених досліджень вперше виявлені місцезростання видів рослин і грибів, які занесено до Червоної книги України, Європейського Червоного списку, Бернської Конвенції, регіонально рідкісні і зникаючі, занесені до Червоного списку видів рослин і тварин, що є регіонально рідкісними, малопоширеними та зникаючими і підлягають особливій охороні

на території Ямпільського, Шосткинського, Сумського, Краснопільського, Білопільського, Конотопського районів Сумської області.

На основі отриманих даних розроблено рекомендації спрямовані на мінімізацію впливу антропогенних чинників на рослинний світ, збереження різноманіття флори *ex situ*.

У 2019 році завершено інвентаризацію видового складу вищих судинних рослин долини р. Псел у межах території Краснопільського району та басейну р. Павлівка у межах території Білопільського району Сумської області. Створено анатований список, який включає для долини р. Псел у межах території Краснопільського району – 349 видів вищих судинних рослин, які відносяться до 5 відділів, 6 класів, 45 порядки, 78 родини. Анатований список басейну р. Павлівка у межах території Білопільського району Сумської області включає – 290 видів вищих судинних рослин, які відносяться до 4 відділів, 5 класів, 42 порядків, 69 родин.

Продовжуються роботи з вивчення фітопатогенних грибів Гетьманського національного природного парку. У 2019 році на території Великописарівського ПОНДВ Гетьманського НПП відмічено зростання 45 виду грибів з 24 родів, 15 родини, 10 порядків, 6 класів.

Результати даного дослідження використані у «Літопису природи Гетьманського національного природного парку».

Відповідність отриманих наукових результатів сучасному рівню досліджень в даній галузі: на території НПП «Гетьманський» уточнено місця зростання популяцій 9 раритетних видів судинних рослин, серед яких – 3 види занесені до додатку СИТЕС; 5 видів занесені до Червоної книги України і 4 видів занесені до Червоного списку Сумської області.

У 2019 році у долини р. Псел у межах території Краснопільського району та басейну р. Павлівка у межах території Білопільського району Сумської області уточнені місця зростання 9 видів рослин, які потребують охорони на території Сумської області, а саме – горицвіт весняний, латаття біле, пальчатокорінник мясочервоний, пальчатокорінник травневий, півники угорські, проліска дволиста, ряст Маршала, сон широколистий, льон жовтий.

Практична цінність. Отримані результати буде використано з метою більш гарантованого збереження виявлених у районі дослідження червонокнижних, регіонально рідкісних і зникаючих видів і здійснення практичних заходів по відтворенню їх ресурсів.

На основі отриманих даних розроблено рекомендації спрямовані на мінімізацію впливу антропогенних чинників на рослинний світ, збереження різноманіття флори *ex situ*.

Результати даного дослідження використано у «Літопису природи Гетьманського національного природного парку».

Дані отримані у результаті виконання теми можуть бути використаними Державним управлінням екології та природних ресурсів у Сумській області.

Проведені дослідження дозволили виявити таксони грибів, видова різноманітність яких на території Гетьманського національного природного парку була вивчена поверхнево або ж залишилась поза увагою дослідників. Результати досліджень, дозволять у майбутньому оцінювати зміни видового складу фітотронних міксоміцетів, прогнозувати та контролювати ці зміни. Отримані дані увійшли до «Літопису природи Гетьманського національного природного парку».

Результати даного наукового дослідження використано під час проведення лекцій і лабораторних занять з дисциплін «Ботаніка», «Мікологія», «Загальна екологія», «Охорона природи», «Екологія рослин і тварин», «Фітопатологія».

Тема: «Копрофільні аскоміцети заповідників та національних природних парків України». Реєстраційний номер 0118U100053. Керівник роботи: к.б.н., доц. Литвиненко Ю. І.; кафедра загальної біології та екології.

Науковий результат та його значимість.

Вперше досліджено видовий склад копрофільних аскоміцетів двох національних природних парків: Гетьманського (далі – ГНПП) та Деснянсько-Старогутського (далі – ДСНПП). До останнього часу дані щодо видової різноманітності копрофільних аскоміцетів цих

природоохоронних територій носили фрагментарний характер. Загальний список копрофільних сумчастих грибів, відомих для ГНПП включав 7 видів з 5 родів, ДСНПП – 18 видів з 9 родів.

На території ДСНПП зареєстровано зростання 60 видів копрофільних аскоміцетів, які належать до 18 родів, 13 родин, 6 порядків і 4 класів відділу Ascomycota. Серед порядків провідне місце посідають Sordariales, Pezizales та Pleosporales, серед родин – Lasiosphaeriaceae, Ascobolaceae та Sporormiaceae, серед родів – *Sporormiella*, *Saccobolus* та *Podospora*. На території ГНПП зареєстровано 50 видів копрофільних аскоміцетів, які належать до 18 родів, 10 родин, 6 порядків і 4 класів відділу Ascomycota. Провідне місце у таксономічному спектрі серед порядків посідають Sordariales та Pezizales, серед родин – Lasiosphaeriaceae, Sporormiaceae, Ascobolaceae та Thelebolaceae, серед родів – *Sporormiella* та *Saccobolus*.

Копрофільні аскоміцети на території ДСНПП колонізують переважно екскременти диких тварин (козулі, лося та зайця), які вільно пересуваються територією району досліджень. На посліді домашніх тварин копрофільні аскоміцети трапляються рідше. Мікобіота екскрементів кроля відзначається найбільшою індивідуальністю. Таксономічне різноманіття копрофільних сумчастих грибів ГНПП є найвищим на екскрементах корови, вівці та коня. На екскрементах козулі, кози та кроля відмічено найменше видів. Видовий склад копрофільних аскоміцетів на екскрементах корови є найменш специфічним і включає більшість видів, які можна зустріти на копромах інших тварин. Найбільшу схожість виявляють мікобіоти козулі та корови, коня, вівці – тварин, які вільно пересуваються територією парку.

Отримано нові дані щодо видової різноманітності копрофільних аскоміцетів України. За період досліджень відмічено 12 нових для території України видів: *Arniium arizonense* (Griffiths) N. Lundq. & J.C. Krug, *Ascobolus aglaosporus* Heimerl, *Cercophora sylvatica* N. Lundq., *Coniochaeta leucoplaca* (Sacc.) Cain., *Delitschia perpusilla* Speg., *Hypocopra parvula* Griffiths, *Preussia funiculata* (Preuss) Fuckel, *Preussia* sp., *Sporormiella kansensis* (Griffiths) S.I. Ahmed & Cain, *Sporormiella octomera* (Auersw.) S.I. Ahmed & Cain, *Sporormiella octonalis* S.I. Ahmed & Cain, *Trichodelitschia munkii* N. Lundq. *Arniium arizonense* є представником нового для мікобіоти України роду грибів.

Практична цінність. Складені інвентаризаційні списки грибів можуть бути використані для ведення кадастрів біоти національних природних парків Деснянсько-Старогутський та Гетьманський. Одержані дані може бути використано при написанні чеклистів, визначників та випусків «Флори грибів України». Результати досліджень формують інформаційну базу для організації природоохоронної роботи на територіях природно-заповідного фонду України, ведення кадастрів біоти, інвентаризації та моніторингу популяцій грибів. Гербарні зразки нових для України видів грибів передано до Національного гербарію України (KW-M), кожен зразок зареєстровано та йому присвоєно відповідний гербарний номер.

Оригінальні фото грибів передано на кафедру загальної біології та екології природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка для використання в навчальному процесі під час вивчення курсів мікології, ботаніки та екології, виконання дипломних та магістерських робіт.

Тема: «Адаптаційні реакції організму до ендогенних та екзогенних факторів середовища». Номер державної реєстрації 0116U008030 Керівник роботи: д.біол.н., проф. Шейко В. І.; кафедра біології людини та тварин.

Науковий результат та його значимість. У межах вивчення адаптаційних реакцій організму на дію чинників різної етіології у 2019 році було продовжено дослідження впливу стану набутої короткозорості (як внутрішнього чиннику) на функціональний стан центральної нервової системи. Проаналізовано параметри нейродинаміки (час латентних періодів сенсомоторного реагування різної складності, рівень функціональної рухливості нервових процесів) та деякі показники когнітивної сфери (уваги, розумової працездатності, короткочасної пам'яті різних видів) у осіб із набутою короткозорістю.

У групі осіб із слабким ступенем короткозорості виявлені найліпші показники нейродинаміки (найменший час сенсомоторних реакцій та ШЦОІ, високий рівень ФРНП), уваги

(об'єму, швидкості, якості, концентрації) та пам'яті (крім слухової пам'яті на числа). Для середнього ступеня короткозорості характерним було зниження швидкісних (швидкість переробки інформації та темп роботи) та кількісних (об'єм зорової інформації) показників уваги при одночасно вищому рівні ФРНП, вищий рівень зорової і слухової пам'яті на слова. Люди із середньою короткозорістю демонстрували краще запам'ятовування і відтворення матеріалу II сигнальної системи (слова), ніж інші короткозорі волонтери. Високому ступеню короткозорості відповідали знижені нейродинамічні показники, висока швидкість уваги на фоні найнижчої її якості, знижені показники короткочасної пам'яті. Обсяги короткочасної пам'яті (зорової і слухової) при високій короткозорості є нижчими у порівнянні з іншими групами, крім обсягу слухової пам'яті на числа, який виявився найбільшим серед інших короткозорих осіб. За рівнем смислової пам'яті вірогідних відмінностей між дослідними групами не виявлено. Порівняння результатів проведено відносно даних контрольної групи – практично здорових осіб із нормальним зором.

Проведене дослідження доводить наявність певних відмінностей за даними характеристиками у осіб із різним ступенем набутої короткозорості. Слід відмітити, що майже всі досліджувані показники погіршуються із зростанням значень короткозорості. Вищенаведені дані свідчать про перебудови в мозкових структурах і формування певної загальної функціональної системи на тлі короткозорості різного ступеня, відмінної від людей із нормальним зором, яка і обумовлює виявлені специфічні відмінності ВНД даної категорії осіб. Отримані результати підтверджують уявлення про короткозорість як особливий стан організму, що характеризується функціональними перебудовами не тільки в метаболічних процесах, імунній системі тощо, але і у вищій нервовій діяльності.

Досліджено стан системного імунітету у осіб з територій посиленого радіоекологічного контролю Сумської області (4-ї радіаційна зона; щільність забруднення ґрунтів ізотопами цезію-137 від 1 до 5 Кі /км²). Встановлено, що у осіб з контамінованих територій Сумщини спостерігається тенденція до зниження абсолютної кількості лейкоцитів. Відмічено достовірне зниження абсолютних і відносних показників Т-лімфоцитів з фенотипами: CD3(у 1,5 рази), CD4 (у 1,34 рази) та NK CD16 – у 2,3 рази. Кількість Т-лімфоцитів з фенотипом CD8 був у межах клінічної норми та не відрізнявся від показників контрольної групи. Спостерігається зниження імунорегуляторного індексу (ІРІ) у 1,5 рази.

Проведено дослідження у 40 кваліфікованих важкоатлетів (чоловіки віком від 18 до 23 років, першорозрядники та кандидати у майстри спорту України. Спортсменів було розділено на три групи: I основна група - 15 осіб (отримували препарат Армадін лонг), II основна – 13 осіб (використовували дієтичну добавку ЯнтарІн-Спорт), III контрольна – 12 осіб (плацебо-контроль). Аналіз результатів встановив незначне, але достовірне, зниження рН з вихідних $7,38 \pm 0,02$ до $7,28 \pm 0,01$ у спортсменів КГ, в той час як в обох ОГ зрушень цього параметру не спостерігалось. Встановлено зростання $K_{па}$ більш ніж удвічі наприкінці дослідження (з $2,32 \pm 0,08$ до $4,97 \pm 0,10$ відповідно), в порівнянні з результатами, у спортсменів обох основних груп: I ОГ до початку дослідження $2,18 \pm 0,09$ та $2,45 \pm 0,11$ по закінченні; II ОГ – $2,23 \pm 0,08$ та $2,42 \pm 0,10$ відповідно. На 40,8 % зріс вміст МДА (з $5,12 \pm 0,04$ нмоль* 10^6 ер до $7,21 \pm 0,05$ нмоль* 10^6 ер відповідно) і більш, ніж на третину, відбулося зниження вмісту відновленого глутатіону (з $2,21 \pm 0,09$ 10^{-12} ммоль*ер.⁻¹ до $1,45 \pm 0,05$ 10^{-12} ммоль*ер.⁻¹ відповідно). Також встановлено збільшення анізоцитозу на 17,8 %, а також відзначається згущення крові, яке відображається зростанням АЧГЧ на 28,3 %.

Вивчено сучасний стан здоров'я школярів молодшого шкільного віку, вікові особливості респіраторної та серцево-судинної системи; нетрадиційні методи профілактики та корекції респіраторних захворювань. Антропо-функціональний аналіз показників показав, що більшість дітей 6-11 років знаходиться на нижній границі норми, що спонукає до належної уваги проведення й підготовки учнів по фізичному вихованню.

Практична цінність роботи. Досліджено вплив факторів різного генезису на функціональні показники ЦНС, імунної системи, біохімічні характеристики організму, антропометричні показник в віковому аспекті. Отримані результати відзеркалено в фахових

публікаціях та матеріалах конференцій, а також частково впроваджені в теоретичний курс підготовки біологів у закладах вищої освіти України. Результати досліджень можуть бути використані при підготовці фахівців як біологічного спрямування, так і фахівців медичної діагностики з метою більш глибокого розуміння адаптаційних реакцій та функціональних змін в цілісному організмі.

Науковий напрям «Математичні та природничі науки»

Фізико-математичний факультет

Тема: «Дослідження груп та інших математичних структур за заданими системами обмежень». Номер державної реєстрації 0118U100357. Керівник роботи: д.ф.-м.н., проф. Лиман Ф.М.; кафедра математики.

Науковий результат та його значимість.

За звітний період авторами проекту встановлено нові результати, виявлено нові підходи та розроблено нові методи у наступних питаннях:

1) дослідженні властивостей неперіодичних груп з локально нільпотентною недедекіндовою нормою розкладних підгруп. Отримано структурний опис таких груп за умови їх локальної розв'язності;

2) характеристичні властивості норм абелевих нециклічних та розкладних підгруп у класі неперіодичних майже локально розв'язних груп за умови, що вказані норми мають одиничний перетин. Встановлено, що за таких обмежень норма розкладних підгруп є скінченною циклічною групою простого порядку, а норма абелевих нециклічних підгруп – абелевою групою без скругу рангу 1 або ж скінченним розширенням такої групи;

3) дослідженні різних аспектів обмеженості множин у топологічних лінійних просторах. Вивчено властивості мішаних зіркових збіжностей відносно порядкувої (o) -збіжності в решітках, а також властивості збіжностей до збіжності з регулятором (τ) в архімедовських лінійних решітках для «чистих» і «мішаних» випадків. Ці зіркові збіжності добре узгоджуються з аксіомами класу збіжності, що дає можливість розглядати топологічні структури, породжені цими зображеннями.

4) дослідженні зображення дробової частини дійсного числа рядами спеціальних видів (системними дробами, рядами Кантора, Енгеля, Люрота, Сільвестра, Остроградського-Серпінського-Пірса тощо). Розроблено рекурсивні алгоритми розкладів дробової частини дійсного числа у знакододатні та знакозмінні систематичні дробі, у знакододатні та знакозмінні ряди Люрота, ряд Енгеля, ряди Остроградського 1-го та 2-го видів.

5) знаходженні критеріїв розв'язності лінійних інтегро-динамічних систем з невивірженим ядром на часовій шкалі та крайових задач для них. Використовуючи метод псевдообернених матриць Мура-Пенроуза, а також теорію узагальнено-обернених операторів знайдено критерій розв'язності та побудовано загальний вигляд розв'язків лінійних інтегральних систем з невивірженим ядром на часовій шкалі.

У процесі дослідження було розроблено нові теоретико-групові та теоретико-функціональні підходи до дослідження складних алгебраїчних та топологічних структур. Отримані результати мають теоретичний характер, отримані уперше в галузі математичних досліджень, є достовірними, строго обґрунтованими та відповідають світовому рівню. Вони можуть бути використані у дослідженнях груп з різними типами обмежень, що накладаються на системи підгруп, їх нормалізатори та відповідні норми, при встановленні зв'язків між різними Σ -нормами; вивченні конкретних топологічних лінійних решіток та проблем їх топологічного вкладення; крайових задач для систем інтегро-динамічних рівнянь на часовій шкалі; випадкових величин і зображень дробової частини дійсного числа рядами спеціальних видів.

Фактичний матеріал проекту розширює та доповнює структурну теорію груп, якісну теорію диференціальних рівнянь та теорію ймовірностей і може використовуватись у подальших дослідженнях фахівцями, що займаються дослідженнями аналогічних математичних

структур, у математичних центрах України та за кордоном, зокрема, в Інституті математики НАН України, Київському, Львівському, Одеському, Черкаському та Дніпропетровському національних університетах, НПУ ім. М. П. Драгоманова, Гомельському та Вітебському державних університетах Білорусі.

Практична цінність. Тематика досліджень значною мірою виходить за межі навчальних планів педагогічних університетів і тому може лише частково використовуватись у змісті спецкурсів, а також для написання курсових та дипломних робіт студентами. Проте одержані результати можуть бути використані у магістерських та дисертаційних дослідженнях з теорії груп та функціонального аналізу магістрантами та аспірантами педагогічних і класичних університетів. Окрім того, результати дослідження можуть використовуватись математиками, що займаються дослідженнями математичних моделей з відношеннями алгебраїчного і топологічного типів будь-якого математичного центру України та за кордоном.

Фактичний матеріал проекту може бути основою для спецкурсів та спецсеминарів з теорії груп, математичного та функціонального аналізу, дискретної математики та диференціальних рівнянь. Такі спецкурси з теорії груп та диференціальних та інтегральних рівнянь читаються для студентів 5 курсу спец. «Математика» СумДПУ ім. А.С. Макаренка («Вибрані питання сучасної математики»).

Природничо-географічний факультет

Тема: «Хіміко-екологічний моніторинг річкових басейнів Сумської області». Номер державної реєстрації 0115U001666. Керівник роботи: к.х.н., доц. Касьяненко Г. Я.; кафедра хімії та методики навчання хімії.

Науковий результат та його значимість.

Протягом звітного року здійснені моніторингові дослідження вмісту флуорвмісних сполук (у формі флуорид-йонів) та сполук окремих важких металів (Fe, Mn, Cu, Zn, Ni, Co) в п'яти водних об'єктах м.Суми: рр. Стрілка (гирло), Сумка (гирло), Псел (центр м. Суми), оз. Чеха, гідрокар'єр «Блакитне озеро», а також 15 зразках ґрунту, які знаходяться в зоні впливу промислової діяльності ПАТ «СумиХімпром». Проаналізований вміст флуоридів у снігових опадах, взятих у точках відбору проб ґрунту. Для порівняння одержаних із фоновим вмістом проаналізовані зразки ґрунту із заповідника «Михайлівська цілина» (Лебединський район Сумської обл.).

На підставі власних експериментальних досліджень встановлений високий вміст флуорид-йонів у досліджених водоймах м. Суми, що у більшості зразків перевищує ГДК.

Вміст рухомих форм флуоридів у зразках ґрунтів, відібраних в зоні впливу ПАТ «СумиХімпром», стабільно перевищує допустимі норми незалежно від сезону спостережень. Вміст сполук більшості визначених важких металів у ґрунтах не перевищує ГДК. Виключенням є Нікол (Ni), для якого знайдене перевищення норми у всіх проаналізованих зразках.

Практична цінність. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо флуоридного забруднення довкілля м. Суми можуть бути передані для використання Департаменту охорони природи Сумської обласної державної адміністрації, іншим суб'єктам національної системи екологічного моніторингу для прийняття регуляторних (управлінських) рішень.

Результати наукового дослідження можуть бути використані при вивченні навчальних дисциплін «Основи екології», «Хімія довкілля», «Аналітична хімія довкілля» за спеціальностями природничо-географічного факультету.

Тема: «Географія Сумської області: особливості природи, соціально-економічного розвитку та раціонального природокористування». Номер державної реєстрації 0117U004980. Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Корнус О. Г.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість.

Теоретичним результатом виконання НДР став розвиток методичних основ та наукових положень тематичного економіко-географічного, економічного та атласного картографування і картографічного моделювання, з'ясування їх ролі у економічних дослідженнях регіону, а також можливості їх застосування при регіональному плануванні, дослідженні структурних трансформацій сільського господарства та здійсненні агроекологічного моніторингу. Експериментальним результатом виконання НДР є створення серії карт сільського господарства Сумської області, які знайшли своє узагальнення у тематичному атласі. Серія карт та атлас дають картографічне вираження територіальних особливостей структурних трансформацій сільського господарства області, зокрема його галузевої та територіальної структури та відображають рівень виробництва за окремими підгалузями рослинництва і тваринництва та категоріями господарств. Усі економіко-географічні карти створені вперше і стосуються важливого сегменту економіки – агровиробничого сектора господарства й допомагають уточнити місце регіону у вартості виробленої промислової продукції та з'ясувати траєкторії розвитку регіону за різними групами сільськогосподарських рослин і тварин протягом 1991-2017 рр. а також оцінити роль основних сільськогосподарських культур та порід тварин, як і їх груп у загальній структурі виробництва сільськогосподарської продукції регіону у розрізі сільгосп підприємств та господарств населення.

Одним із напрямів НДР у звітному році була робота, спрямована на розвиток теоретичних положень про сутність виробничого туризму. Вивчено регіональні особливості процесу кластеризації ринку туристичних послуг та обґрунтовано шляхи його інтенсифікації. Охарактеризовано галузеву і територіальну структуру виробничого туризму в Сумській області. На території області виділено 6 виробничо-туристичних кластерів. Подано детальну галузеву характеристику і встановлено їх спеціалізацію. Створено картосхему.

Досліджено провідні чинники еміграції мешканців Сумщини у працездатному віці. Створено серію картосхем, на яких відображена територіальна диференціація якості життя населення Сумської області за по окремими блоками (комфортність проживання, демографічна ситуація, гідна праця та ін.), так і за комплексною (інтегральною) оцінкою.

Продовжувалося дослідження геохімічних особливостей лісостепових ландшафтів Сумщини. Проведено польові дослідження двох ландшафтно-геохімічних катен в басейні р. Псел. Здійснено опис морфологічного профілю ґрунтів та відібрано зразки ґрунтів і рослин для хімічного аналізу, який проводився в лабораторії інституту УкрДІНТІЗ. Було визначено загальні хімічні параметри ґрунтів та вміст деяких важких металів у ґрунтах та рослинах. Отримані дані хімічного аналізу дозволили встановити низку закономірностей у міграції важких металів у системі геохімічного спряження.

Досліджувався вплив зарегульованості на гідроекосистему річки та фізичні властивості річкової води Куземинської греблі (р. Ворскла). Встановлено негативні наслідки зарегулювання річки: 1) уповільнення водообміну вище греблі; 2) акумуляція наносів у руслі як вище греблі, так і нижче, через різний пуск води через греблю з правої і лівої сторони русла; 3) зниження якості фізичних властивостей води; 4) негативний вплив на навколишні території: затоплення і підтоплення та ін. Розроблено водоохоронне ареалування території Сумської області з урахуванням ландшафтно-гідрологічної організації, ступеня антропогенного навантаження на річкові басейни та якості річкової води. Виокремлено 7 ареалів. Запропоновано водоохоронні заходи для покращення геоекологічної ситуації; обраховано ступінь заболоченості за басейновим принципом та створена картосхема.

Практична цінність. Для використання поза межами організації виконавця на підставі укладеного договору може бути передана база даних про територіальну та галузеву структуру сільського господарства, що містить дані у розрізі адміністративних одиниць Сумської області за 1991-2017 рр. і включає дані про вартість реалізованої продукції сільськогосподарської продукції за основними галузями, урожайності основних сільськогосподарських культур та структури посівних площ, рейтинг регіонів за часткою/вартістю виробленої продукції тваринництва та ін. Матеріали досліджень можуть бути використані відділом економічного аналізу і прогнозування виконавчого апарату Сумської обласної ради, а також Сумською

обласною державною адміністрацією при розробці стратегії регіонального розвитку Сумської області.

Окремі результати, що стосуються вивчення структури виробничого комплексу Сумщини, міграційних рухів населення, стану ринку праці або регіональної конкурентоспроможності, можуть бути використані фахівцями у галузі регіоналістики, географії населення, рекреаційної географії тощо, які цікавляться територіальними відмінностями демографічної і соціально-економічної ситуації та господарськими структурами депресивних регіонів. Для використання поза межами СумДПУ імені А.С. Макаренка на підставі укладеного договору може бути передана оновлена база даних про туристсько-рекреаційні ресурси Сумської області природно-географічного та культурно-історичного характеру, а також серія розроблених на цій базі туристичних маршрутів по території області.

Результати досліджень можуть бути покладені в основу розробки програми з екологічної оцінки ландшафтів Сумського лісостепу та організації системи ландшафтно-екологічного моніторингу обласними та районними екологічними службами.

Також матеріали дослідження можуть бути використані Регіональним офісом Державного агентства водних ресурсів у Сумській області, Департаментом екології та охорони природних ресурсів СОДА при розробці територіальних комплексних планів охорони природи. На підставі укладеного договору можуть бути передані: рекомендації щодо водоохоронного ареалування території Сумської області, а також розроблені водоохоронні заходи з різною інтенсивністю їх застосування для кожного ареалу; інформаційні матеріали щодо встановлення негативних наслідків зарегулювання річки Ворскли Куземенською греблею.

В навчальному процесі: результати НДР увійшли до лекційного курсу «Картографія з основами топографії», де використовуються при викладанні теми «Тематичне картографування», курсу «Економічна і соціальна географія України», де застосовуються при викладанні тем «Сільське господарство» і «Населення» та курсу «Географія Сумської області» при вивченні теми «Сільське господарство».

На інформаційно-статистичній базі досліджень 2019 року розроблені нові практичні роботи графічно-розрахункового характеру (індекси локалізації і територіальної концентрації) для курсу «Основи теорії суспільної географії». Оновлено курс лекцій з географії населення в частині вивчення міграційних рухів населення та їх чинників, формування приміської зони навколо міста Суми внаслідок процесів субурбанізації тощо. Розроблено серію практичних робіт магістерського курсу «Географічні основи регіоналістики», присвячених територіальній диференціації складових показників якості життя населення України і Сумської області.

Результати досліджень геохімічних особливостей лісостепових ландшафтів Сумської області використовуються при вивченні навчальних курсів «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства» у темі «Мінералогічний та хімічний склад ґрунтів» та «Ландшафтознавство» при викладанні теми «Геохімія ландшафтів».

Матеріали гідрологічних досліджень впроваджені в освітній процес при розробці лабораторних робіт з навчальних дисциплін «Гідрологія», «Геоєкологія», «Географія Сумської області», окремі положення увійшли до лекційного курсу «Географія Сумської області» при викладанні теми «Внутрішні води Сумської області».

Тема: «Медико-географічне дослідження стану здоров'я населення регіону (на прикладі Сумської області)». Державний реєстраційний номер 0118U001482. Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Корнус О. Г.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість.

Проаналізовано територіальні відмінності захворюваності населення Сумської області на інфекційні хвороби протягом 2005-2018 рр. Серед адміністративних одиниць лідерами за рівнем захворюваності населення на інфекційні хвороби є Глухівський, Кролевецький, Конотопський райони та м. Суми. Середній рівень захворюваності жителів мають Ямпільський, Шосткинський, Охтирський, Тростянецький, Великописарівський, Сумський та Недригайлівський райони. Низький рівень захворюваності характерний для мешканців

Середино-Будського, Білопільського, Липоводолинського та Краснопільського районів. Було створено нозогеографічну карту, що показує територіальні відмінності рівня захворюваності населення на інфекційні хвороби та обґрунтовано пріоритетні напрями зниження рівня їх захворюваності, що має вагоме значення при розробці лікувально-профілактичних заходів.

Проведена нозогеографічна оцінка території Сумської області, заснована на аналізі просторово-часової структури хвороб органів дихання. Встановлено тенденції та територіальні відмінності рівня первинної захворюваності та поширеності хронічних обструктивних захворювань легень в розрізі адміністративно-територіальних одиниць. Лідерами за показниками первинної захворюваності та поширеності хвороб органів дихання є Путивльський район, де за період дослідження 2005-2017 рр. цей показник зріс на 18,35 %.

Досліджено геопросторові відмінності захворюваності населення Сумської області на артрити. За період 2005-2016 рр. первинна захворюваність населення на артрити збільшилася на 30,8 %, але у таких районах як Роменський, Великописарівський та Путивльський вона зросла більше, ніж у 5 разів. Поширеність даної групи патологій за досліджуваний період також зросла – на 34,38 %, особливо у тих же Роменському і Великописарівському районах. Виявлено, що більшість районів області відносяться до групи з високим рівнем захворюваності населення на артрити віднесено м. Суми, Великописарівський, Тростянецький, Шосткинський, Ямпільський, Конотопський, Путивльський, Роменський, Охтирський, Сумський, Краснопільський та Недригайлівський райони. Райони з найнижчим рівнем захворюваності – Кролевецький та Липоводолинський райони, які мають найнижчі показники первинної захворюваності та поширеності артритів та інших поліартропатій серед населення області. У результаті роботи було створено нозогеографічну карту територіальних відмінностей рівня захворюваності населення області на артрози, що має вагоме значення при розробці лікувально-профілактичних заходів.

Також встановлено регіональні відмінностей захворюваності населення області на артрози та виявлено окремі нозоареалів їх поширення. Спостереженням охоплено період 2005–2017 рр. Виявлено зростання поширеності хвороб цього нозокласу на 27,6 % та зниження первинної захворюваності населення даної патології на 9,38 %. Нозологічна оцінка захворюваності сільського населення Сумської області на артрози дала можливість встановити райони з найвищими показниками – Шосткинський, Липоводолинський, Великописарівський, Краснопільський та Недригайлівський. За досліджуваний період поширеність артрозів зросла в усіх районах, крім Сумського, а первинна захворюваність – у 6 районах. Вивчення факторів захворюваності, тенденцій поширеності артрозів та комплексний підхід до активного виявлення і лікування мешканців з даною хворобою дасть можливість знизити рівень первинної захворюваності і поширеності хвороб та зменшити темпи подальшої інвалідизації населення.

Практична цінність. Результати роботи увійшли до лекційного курсу «Економічна і соціальна географія України» в темах «Соціальна сфера» та «Населення України» і курсу «Географія Сумської області» при вивченні теми «Медичне обслуговування населення».

Для використання поза межами організації виконавця на підставі укладеного договору може бути передано управлінню охорони здоров'я Сумської ОДА інформаційно-аналітичні матеріали які включають територіальні відмінності у рівні захворюваності населення Сумської області для розробки коротко- і середньострокових регіональних програм розвитку медичного обслуговування населення, поліпшення рівня профілактики захворювань.

X. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок

№ з/п	Назва приладу, його марка, фірма-виробник, країна	Обґрунтування потреби закупівлі приладу (обладнання) в розрізі наукової тематики, що виконується кафедрою	Вартість, дол. США/євро	Вартість, тис. грн.
1.	2.	3	4	5
1	Акустичний рояль YAMAHA GB1K PE, http://jcs.com.ua/klavishnye-instrumenty/royali/akusticheskie-royali/akusticheskii-royal-yamaha-gb1k-pe	<p>Роялі Yamaha заслужили всесвітню репутацію інструментів високої якості. Відомі своєю надзвичайно виразним звучанням і надійною службою протягом довгого часу, вони грають важливу роль в виконавському мистецтві та музичній освіті.</p> <p>Рояль необхідний у межах виконання колективної наукової теми кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства (Тема «Україна у світовому мистецькому просторі: діалог культур». Номер державної реєстрації 0119U103419. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Єременко О. В.) з метою технічного забезпечення процесу підготовки та апробації виконавських інтерпретацій творчого доробку українських композиторів у концертній практиці.</p>		294
2	Професійний поляризаційний мікроскоп KERN OPO-183, Німеччина	Мікроскоп буде використано в ході науково-дослідної роботи кафедри біології людини і тварин (Тема «Адаптаційні реакції організму до ендогенних та екзогенних факторів середовища». Номер державної реєстрації 0116U008030 Керівник роботи: д.біол.н., проф. Шейко В. І.).		203
3	Гематологічний аналізатор Elite 3 Україна https://medapparatura.in.ua/p745170476-gematologicheskij-analizator-elite.html?gclid=Cj0KCQiAvs_xBRCYARIsAC5QT9I9hxFBn6IOD7nXQt_6yN5l16YhdjKpJ114iq2x2KiS57LC6PTEdesaAsR4EALw_wcB	<p>Компактний 3-дифф гематологічний аналізатор на 22 параметра буде використано в ході науково-дослідної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – кафедри біології людини і тварин (Тема «Адаптаційні реакції організму до ендогенних та екзогенних факторів середовища». Номер державної реєстрації 0116U008030 Керівник роботи: д.біол.н., проф. Шейко В. І.), – кафедри медико-біологічних основ фізичної культури (Тема «Оцінка репродуктивного здоров'я підлітків і молоді з різними типами гендерної ідентичності». Номер державної реєстрації 0116U007542. Керівник роботи: д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.). 		205

XI. Заключна частина

Висновки щодо труднощів та недоліків в організації досліджень, впровадженні їх результатів, а також пропозицій щодо їх усунення сформульовано за змістовими аспектами існуючих недоліків (організаційно-управлінський, фінансовий) та можливими рівнями їх подолання (особистісний, інституційний, регіональний, державний).

В організаційно-управлінському аспекті функціонування ЗВО визначаємо такі труднощі та недоліки: відсутність у ЗВО, зокрема в педагогічного університету, завершеного інноваційного циклу (впровадження) як обов'язкової складової науково-інноваційної діяльності; відсутність сертифікованих адміністраторів наукових досліджень, що мають спеціальну профільну освіту; недостатній розвиток інноваційної структури та інноваційної культури університету, інформаційного забезпечення процесу управління інноваційним розвитком наукової роботи; неефективна маркетингова політика наукових колективів та ЗВО в цілому.

Шляхами їх подолання, на нашу думку, можуть бути такі:

- *на особистісному рівні* – розвиток науково-дослідницьких і управлінських компетентностей шляхом самоосвіти та неперервного професійного розвитку ПВС університету, встановлення професійних контактів з перспективними замовниками свого інтелектуального продукту; формування готовності ПВС до інноваційної діяльності; створення науковцями особистих сторінок на сайті університету, його структурних підрозділів з метою популяризації результатів наукових досліджень; ознайомлення з сучасними управлінськими технологіями;

- *на інституційному рівні* – запровадження практики колективної професійної рефлексії щодо результатів наукової діяльності та подальших планів розвитку наукових досліджень у ЗВО; освоєння основ стратегічного менеджменту розвитку наукових досліджень; мотивація дослідників до пошуку замовників з метою трансферу результатів наукових досліджень; розвиток системи інноваційних наукових підрозділів; мотивація викладачів до інноваційної діяльності; підтримка інноваційних структурних підрозділів; системне висвітлення досягнень у сфері наукової діяльності на сайті університету, в регіональній та центральній пресі, в соціальних мережах; розробка методики пошуку потенційних клієнтів і споживачів результатів науково-дослідної діяльності ЗВО, створення на його базі відповідної маркетингової структури;

- *на регіональному рівні* – розвиток співпраці адміністраторів університетів відповідного профілю; розробка та впровадження обласною адміністрацією системи заходів щодо сприяння встановленню контактів між науковими підрозділами ЗВО та регіональними замовниками наукових досліджень, розробка та впровадження цільової комплексної програми підтримки наукових досліджень у регіоні; розвиток системи грантів (малих, середніх за кошти обласного та міського бюджетів) для фінансування наукових досліджень, спрямованих на розвиток економіки та соціальної сфери регіону, залучення науковців ЗВО до створення регіональних кластерів тощо; утворення спеціалізованих веб-сайтів, ТВ-програм тощо з метою висвітлення напрямів, пріоритетів та результатів наукової діяльності в регіоні; забезпечення дієвості ринкових механізмів щодо комерціалізації та комодифікації результатів наукових досліджень;

- *на державному рівні* – утворення національної професійної асоціації менеджерів наукових досліджень, магістерської програми підготовки менеджерів наукової роботи, організація під керівництвом МОН України постійно діючої конференції (on-line) проректорів з наукової роботи; сприяння більш активному залученню ЗВО у національну інноваційну систему шляхом врахування специфіки ЗВО у державній політиці розвитку інноваційної діяльності ЗВО; забезпечення моніторингу реалізації регіональних цільових програм підтримки наукових досліджень; розмежування функцій управління науковою діяльністю ЗВО на державному, регіональному та інституційному рівнях (прогнозування, мережування, структурування, моніторинг); розвиток національних рейтингів університетів; законодавче забезпечення розвитку ринку наукової продукції, контроль регіональних структур щодо комерціалізації та модифікації результатів наукових досліджень.

У фінансовому аспекті труднощі функціонування ЗВО пов'язані з недостатнім рівнем фінансової підтримки досліджень соціально-гуманітарної спрямованості, впровадження яких відбувається безкоштовно в державних установах.

Пропозиції:

- на регіональному рівні – врахування потреб розвитку наукових досліджень соціальної та гуманітарної спрямованості при формуванні програм регіонального розвитку та виокремлення відповідних пріоритетів при формуванні регіональних бюджетів;
- на державному рівні – подальший розвиток банку інформації щодо перспективних наукових розробок у соціальній та гуманітарній сфері та їх фінансова підтримка на конкурентних засадах.

Перспективи розвитку науково-дослідної діяльності безпосередньо Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка вбачаються у:

- Активізації інноваційної діяльності кафедр університету з метою підвищення конкурентоспроможності наукової продукції викладачів на ринку перспективних наукових розробок, що передбачає розширення роботи наукових лабораторій, ресурсних центрів, центрів трансферу технологій на кафедральній, міжкафедральній та міжвідомчій основі.
- Інтенсифікації зусиль щодо впровадження результатів досліджень науковців та наукових колективів університету у навчальну, наукову та виробничу діяльність інших установ та організацій регіону та держави.
- Налагодженні діалогу «наука-практика» у сфері інноваційних інтересів шляхом проведення конференцій, семінарів, круглих столів, курсів підвищення кваліфікації тощо.
- Коригуванні тематики виконуваних колективних наукових тем в межах другої половини робочого дня викладачів відповідно до актуальних потреб інноваційного розвитку регіону та держави, зобов'язати до їх обов'язкової реєстрації в УкрІНТЕІ.
- Продовженні процесу укладання кафедрами угод про творче співробітництво з провідними вітчизняними і закордонними освітніми закладами та науковими установами.
- Інтенсифікації участі науково-педагогічних працівників університету, особливо молодих учених, у вітчизняних та міжнародних грантових програмах та проектах.
- Активізації зусиль редакційних колегій періодичних фахових видань університету щодо зарахування цих видань до категорії «В».
- Створенні нових фахових наукових видань, як от «Спеціальна та інклюзивна освіта: історія, реалії та перспективи».
- Наданні пріоритетного значення публікаціям у закордонних та вітчизняних наукових виданнях, включених до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, Copernicus, з метою зростання h-індексу окремих науковців та університету в цілому.
- Збільшенні кількості закордонних публікацій, опублікованих науковцями університету, та публікацій у співавторстві з іноземними вченими.
- Продовженні введення в дію системи оперативного обліку об'єктів інтелектуальної власності університету, контролю індивідуального та кафедрального наукового продукту на базі Google Scholar, «Бібліометрика української науки» та університетського репозитарію.
- Продовженні роботи з інформаційного обслуговування наукової діяльності викладачів, аспірантів і студентів та оновлення бази повнотекстових електронних версій опублікованих наукових, навчальних і методичних праць в університетському репозитарії.
- Активізації роботи по залученню науковців до 40 років до викладацької та наукової діяльності.
- Стимулюванні науково-пошукової і науково-дослідницької діяльності, раціоналізаторських та конструкторських здібностей, науково-технічної творчості і спортивно-технічної майстерності студентів та аспірантів.
- Подальшому розвитку системи матеріального й морального стимулювання науково-педагогічних працівників кафедри.

**Проректор
з науково-педагогічної роботи**

В. І. Шейко